

JÄMSTÄLLDHETEN I RIKSDAGEN

Kartläggning av jämställdheten i riksdagsarbetet

Enkät- och intervjustudie 2018

ANNA BJÖRK, JUHO-MATTI PAAVOLA, ARTTU VAINIO

TRYCKORT: RIKSDAGENS REPROCENTRAL, 2018

OMSLAGSBILD: HANNE SALONEN/RIKSDAGENS KANSLI

Bilden föreställer Taru Mäntynens bronsstaty "Närmandet" (1981),
Riksdagens konstsamling

ISBN 978-951-53-3742-9 (häft) ISBN978-951-53-3743-6 (pdf)

ISSN 1239-1638 (tryckt) ISSN 1795-7230 (web)

Förord

Studien Jämställdheten i riksdagen undersöker hur riksdagsledamöterna upplever jämställdheten i riksdagen och vilka erfarenheter de har av jämställda villkor i riksdagsarbetet.

Efter anbudsförfarande uppdrog kanslikommissionen i december 2017 åt Oxford Research Oy att utföra undersökningen. Den gjordes av en grupp som bestod av Anna Björk, doktor i samhällsvetenskaper, Juho-Matti Paa-vola, kandidat i samhällsvetenskaper, och Arttu Vuorio, ekonomie licentiat. I styrgruppen för studien ingick riksdagsledamöterna Ulla Parviainen (ordförande, cent), Sari Raassina (saml), Tarja Filatov (sd), Hanna Sarkkinen (vänst), Krista Mikkola (gröna), Sari Tanus (kd), Anders Adlercreutz (sv), Simon Elo (blå) och Ville Tavio (vice ordförande, saf), professor Maria Lähteenmäki, utskottsråden Ritva Bäckström och Olli Hietanen samt förvaltningsöverinspektör Anri Rantala (sekreterare).

Studien genomfördes våren och sommaren 2018 och den bestod av en skriftlig enkät till alla riksdagsledamöter. Utifrån de preliminära enkätresultaten valdes 34 riksdagsledamöter ut för en intervjustudie.

Syftet var att ta fram information som underlag för arbetet för att öka jämställdheten i riksdagsarbetet och för att bättre integrera jämställdhetsaspekten i riksdagens arbetskultur. Det finns inga tidigare studier om jämställdheten i riksdagsledamöternas arbete.

Studien resulterade i ett flertal intressanta och viktiga observationer, bland annat att manliga ledamöter är överrepresenterade i de mest eftertraktade utskotten och på ordförandeposterna och att kvinnliga ledamöter behöver mer tid för att skaffa sig senioritet. Särskilt oroväckande är riksdagsledamöternas upplevelser av hotfull återkoppling på sociala medier och kränkande behandling inom ramen för ledamotsuppdraget. Såväl kvinnor som män önskar att det vore lättare att kombinera arbete och familjeliv.

Utifrån observationerna i studien kommer riksdagen redan hösten 2018 att vidta åtgärder för att undanröja de uppdagade missförhållandena och förbättra jämställdheten.

På riksdagens vägnar vill jag tacka utredningsteamet för förtjänstfullt arbete utfört med snäv tidsram och styrgruppen för viktigt stöd till teamet. Samtidigt vill jag rikta ett särskilt tack till min föregångare, talman Maria Lohela, för hennes insatser för att starta detta viktiga forskningsprojekt.

Paula Risikko

Eduskunnan puhemies

Innehåll

Förord.....	3
Innehåll	5
VIKTIGASTE RESULTAT.....	7
1 INLEDNING	13
2 UTGÅNGSPUNKTER FÖR STUDIEN.....	15
2.1 Genomförande: enkät och intervjuer	16
2.2 Hur studien togs emot i riksdagen.....	19
2.3 Svenska studier som förebilder.....	20
3 JÄMSTÄLLDHETEN I ARBETET SOM RIKSDAGSLEDAMOT SETT UR FYRA PERSPEKTIV	23
3.1 Arbetet i riksdagsgruppen.....	24
3.2 Arbete över riksdagsgruppsgränserna	44
3.3 Riksdagen som arbetsplats	54
3.4 Kontaktytor mellan riksdagen och samhällsstrukturerna	65
4 AVSLUTNINGSVIS	73
5 BILAGOR	77

VIKTIGASTE RESULTAT

I december 2017 beslutade riksdagens kansli beställa en studie för att ta reda på hur riksdagsledamöterna ser på jämställdheten i riksdagsarbetet. Studien gjordes våren och sommaren 2018 och en styrgrupp tillsatt av riksdagens kansli bistod utredningsteamet. Studien gällde den pågående valperioden och hade motsvarande svenska studier som förebild. Studier av jämställdheten i Sveriges riksdag utfördes 2016 och 2017.

Studien gjordes bland riksdagsledamöterna och forskningsmaterialet bestod av en enkät och intervjuer. Antalet registrerade enkätformulär var 149, vilket betyder att svarsfrekvensen bland riksdagsledamöterna var 74,5 procent. I intervjuerna deltog 34 riksdagsledamöter, varav hälften var män och hälften kvinnor. Kön, riksdagsgrupp, riksdagserfarenhet och ålder har beaktats i analysen av materialet. Utifrån studien kan följande viktiga observationer lyftas fram beträffande jämställdheten i riksdagen:

1. Jämställdhetsläget i riksdagen upplevs som bra, trots varierande synsätt

Av intervjuerna framgick det att riksdagsledamöterna inte upplever upprepad eller avsiktlig diskriminering på grund av sitt kön.

Skillnaderna i synsätt gäller den vikt ledamöterna lägger vid könsperspektivet och vad jämställdhet anses innefatta.

Ingen riksdagsgrupp eller ålders- respektive erfarenhetsgrupp är homogen i synen på jämställdhet.

Ledamöterna lade fram mycket få förslag till ändrade rutiner i riksdagen för att förbättra jämställdheten.

2. Riksdagsledamöterna upplever att de har goda möjligheter att påverka i riksdagen oberoende av kön

I enkäten svarade både män och kvinnor att de kan påverka dels ställningstagandena i sin riksdagsgrupp, dels partiets agenda.

Ledamöterna upplever att de oberoende av sitt kön får yttra sig i riksdagsgruppen, i utskotten och i plenisalen. Ledamöterna upplever att män oftare än kvinnor dominerar debatten i deras riksdagsgrupper.

Trots att såväl män som kvinnor upplever att de har goda möjligheter att påverka i riksdagen upplevs män överlag ha större inflytande än kvinnor. När ledamöterna ombads nämna personer som har särskilt stort inflytande inom partiet, var 74 procent av de namngivna personerna män.

3. Riksdagsledamöternas nätverk har könade mönster

Riksdagsledamöterna samarbetar med personer av sitt eget kön såväl inom som utanför sitt parti.

Män bildar nätverk främst med män. De litar mer på andra män än på kvinnor och anser oftare än kvinnor att förtroende är en viktig egenskap för att få mer inflytande.

De könade aspekterna på förtroende och nätverk pekar på att det finns en mekanism som ger män mer inflytande i riksdagen.

4. Män är överrepresenterade på ordförandeposter

Fler män än kvinnor väljs till de mest synliga ordförandeposterna i riksdagen. Av ordförandena i utskotten och utskottsdelegationerna är 18 män och 5 kvinnor.

Av ordförandena i partierna och riksdagsgrupperna är två tredjedelar män. Nästan 70 procent av de nuvarande riksdagsledamöterna har en man som både partiordförande och som ordförande för riksdagsgruppen.

Kvinnor väljs till vice ordförande. Andelen kvinnor bland vice ordförandena i utskotten är 56,2 procent, bland vice ordförandena för riksdagsgrupperna 47,1 procent och bland vice ordförandena i partierna 65,4 procent.

5. Utskotten är könskodade, och män är överrepresenterade i de eftertraktade utskotten

I enkäten nämnde både män och kvinnor utrikesutskottet och finansutskottet som de mest eftertraktade utskotten. Män är överrepresenterade i bådadera. I utrikesutskottet finns det 12 män och 5 kvinnor, i finansutskottet 16 män och 5 kvinnor.

Fortfarande betraktas ofta ekonomisk politik och utrikespolitik som mansdominerade politikområden, medan social- och hälsovårdsfrågor ses som en kvinnlig domän.

De könade föreställningarna inverkar också på vilken typ av kompetens som anses ingå i respektive politikområden.

6. Kvinnor uppnår senioritet långsammare än män

Senioritetsprincipen är en viktig faktor i nästan all verksamhet i riksdagen. Utöver den parlamentariska åldern består senioritet av till exempel ordförande- och ministererfarenhet.

I intervjuerna talade ledamöterna om senioritet som om det vore ett neutralt sätt att mäta deras erfarenhet och kompetens.

Materialet visar dock att senioritet inte är könsneutralt. Det är nämligen svårare för kvinnor än för män att uppnå senioritet eftersom de inte utses till de viktigaste posterna lika ofta som män. I intervjuerna sade kvinnorna

att de är tvungna att hävda sig högljutt för att nå de poster som de önskar. Däremot upplever både män och kvinnor att erfarenhet mer automatiskt öppnar för möjligheter för män.

7. Det förekommer kränkande behandling och störande uppträdande i riksdagen

Olika former av kränkande behandling och störande uppträdande behandlas ur flera perspektiv i enkäten. De största skillnaderna mellan könen förekommer i erfarenheter av att bli avbruten när man talar och i att bli bestulen på ursprungliga idéer.

Riksdagsledamöter uppgav i enkäten att de hade upplevt sexuella trakasserier och hört sexistiska skämt i riksdagen. Könet har ingen statistisk signifikans för hur vanligt detta är. I enkäten uppgav 12 kvinnor och 17 män att de hade upplevt sexuella trakasserier i riksdagen. Vidare hade 41 kvinnor och 60 män hört sexistiska skämt.

Många av de intervjuade ledamöterna lyfte fram den diskussion om sexuella trakasserier som varit aktuell i riksdagen på senare tid. Ledamöternas inställning till frågan varierar. En del av de intervjuade ansåg att situationen i riksdagen har förbättrats tack vare diskussionen.

Att döma av intervjuerna har ledamöterna inte någon samstämmig uppfattning om hur trakasserier och mobbning av riksdagsledamöter ska kunna hanteras korrekt.

8. Riksdagsledamöterna får hotfull återkoppling i sociala medier

Av de ledamöter som besvarade enkäten berättade 72,3 procent att de hade tagit emot direkta hot. Könet spelade ingen roll i detta avseende.

Kvinnliga riksdagsledamöter får oftare sexuellt färgad återkoppling än män i sociala medier.

Riksdagsledamöterna upplever att hotfull och förolämpande återkoppling i någon mån blivit en integrerad del av ledamotsuppdraget.

9. Både män och kvinnor efterlyser mer stöd i att kombinera arbete och familjeliv

Enkäten visar att riksdagsledamöterna upplever sitt arbete som betungande och svaren visar inte på några könsskillnader i det hänseendet.

Man vill underlätta möjligheterna att kombinera arbete och familjeliv genom organiserad barnomsorg i riksdagens lokaler, bättre möjligheter till distansarbete och översyn av plenarschemat.

Att kombinera ledamotsuppdrag med familjeliv upplevs allt mer som en fråga som berör såväl kvinnliga som manliga ledamöter.

1 INLEDNING

I december 2017 beslutade riksdagens kansli beställa en studie om jämställdheten i riksdagen. Studien genomfördes våren och sommaren 2018. För transparensens skull beskrivs upplägget och genomförandet av studien så ingående som möjligt i denna rapport.

Studien gäller främst riksdagsledamöternas erfarenheter av jämställdheten och hur den manifesteras i Finlands riksdag. Denna utgångspunkt ger utrymme för individer och tolkningar, och den vägen kan man också upptäcka subtila och upprepade tillvägagångssätt, praktiker och underströmmar som påverkar arbetsklimatet i riksdagen. Å andra sidan kommer vissa aspekter ofrånkomligen i skymundan av olika skäl. Det kan hända till exempel på grund av att man inte hade kunnat formulera frågan tillräckligt entydigt eller för att det hade reserverats en begränsad tid för intervjuerna. Trots dessa förbehåll pekar studien på anmärkningsvärda problem med jämställdheten i riksdagen.

Publikationen har en annan approach och andra mål än tidigare jämställdhetsstudier om Finlands riksdag och finländska riksdagsledamöter. Trots det är tanken inte att ignorera den kunskap om och förståelse av könade mönster i riksdagen och ledamotsuppdraget som tagits fram i de tidigare studierna. Rapporten visar, om än antydningssvis, beröringspunkter med tidigare studier om ämnet.

I rapporten behandlas resultaten av enkäterna och intervjuerna ur fyra perspektiv: (1) arbete i riksdagsgruppen, (2) samarbete med ledamöter i andra riksdagsgrupper, (3) riksdagen som arbetsplats och (4) kontaktytor mellan riksdagen och samhällsstrukturerna. Indelningen beror på att riksdagsledamöterna arbetar i flera olika miljöer i riksdagshuset som alla har sin egen logik och sitt eget syfte. Hur man tolkar jämställdhet och vilka förutsättningar det finns för att uppnå större jämställdhet varierar från

fall till fall. Till exempel kan en riksdagsgrupp arbeta systematiskt för att främja jämställdhetsprincipen samtidigt som organ med representation över riksdagsgruppsgränserna handlar på ett annat sätt. Dessutom påverkas också riksdagen av de könade strukturerna i samhället. Sett ur ett jämställdhetsperspektiv kan man fråga sig i vilken omfattning riksdagen upprätthåller dessa strukturer och vilka möjligheter den å andra sidan har att utmana dem.

Rapporten har följande upplägg: Kapitel 2 redogör för utformningen och genomförandet av studien. I kapitel 3 presenteras de viktigaste resultaten. Kapitel 4 innehåller en avslutande diskussion om genomförandet av studien och dess begränsningar. Bilaga 1 innehåller svarsfördelningen för alla frågor och resultaten av regressionerna. I bilaga 2 ingår intervjufrågorna. Studiens samband med tidigare studier kring riksdagen, den politiska representationen och jämställdheten redovisas i bilaga 3. Samtidigt diskuteras också frågan om ett genusmedvetet parlament.

2 UTGÅNGSPUNKTER FÖR STUDIEN

Förebilden för studien är en tvådelad studie av jämställdheten i riksdagsledamöternas arbete och arbetsmiljö som genomfördes i Sveriges riksdag 2016 och 2017. Första delen¹ av den svenska studien har samma upplägg som enkätstudien i Finlands riksdag och andra delen² är en självständig studie med utgångspunkt i enkätstudien.

Studien i Finlands riksdag skiljer sig en aning från sin svenska förebild redan i utgångsläget, och skillnaderna ökade medan projektet framskred. Skillnaderna har framför allt att göra med hur projektet genomfördes. Studien i Finlands riksdag var redan från början planerad att vara tvådelad. Första delen innehöll en enkät till alla riksdagsledamöter. Andra delen är en intervjustudie med frågor baserade på preliminära resultat av enkätstudien. Det bärande syftet med studien var att kartlägga riksdagsledamöternas erfarenheter av jämställdheten under den pågående valperioden (2015–2019). Till skillnad från den svenska studien undersöks jämställdheten i denna studie också mot bakgrunden av den internationella diskussionen om genusmedvetna parlament.

1 Erikson, Josefine & Josefsson, Cecilia (2016): Gender equality in the Swedish parliament – jämställdheten i riksdagen – en enkätstudie, 10.13140/RG.2.2.30048.4864

2 Erikson, Josefine (2017): Riksdagsledamöters erfarenheter och upplevelser av jämställdheten i riksdagen – en intervjustudie. Rapport till riksdagens arbetsgrupp för jämställdhet, 10.13140/RG.2.2.22520.44809. Senare har också en forskningsartikel om ämnet publicerats: Erikson, Josefine & Josefsson, Cecilia (2018): "The legislature as a gendered workplace: Exploring members of parliament's experiences of working in the Swedish parliament", *International Political Science Review* January 2018. <https://doi.org/10.1177/0192512117735952>

2.1 Genomförande: enkät och intervjuer

För studien tillsatte riksdagens kansli en styrgrupp bestående av riksdagsledamöter, tjänstemän och en vetenskaplig expert³. Styrgruppens uppgift var att stödja och leda genomförandet av studien. Därtill tjänade styrgruppen som expertgrupp med kunskap om arbetet i riksdagen. Gruppen hjälpte till med att anpassa utgångspunkterna för studien till den finska kontexten. Projektteamet träffade styrgruppen fem gånger mellan februari och september 2018.

Eftersom ambitionen med enkäten var att få god representativitet bland ledamöterna, planerades det in kommunikativa stödåtgärder för att lägga fram syftena med studien. Ledamöterna i styrgruppen fick komprimerad information om projektet och den kommande enkäten för att riksdagsgrupperna skulle kunna informeras en vecka före enkäten. Några dagar före enkäten fick alla ledamöter ett brev från riksdagens presidium där de uppmanades att besvara enkäten. Enkäten bestod av ett pappersformulär. Formuläret delades ut på riksdagsgruppernas veckomöten. Mötena inleddes med att en av utredarna eller en medlem i styrgruppen presenterade bakgrunden till och syftet med enkäten. Formulären samlades in efter mötet och de som inte hade varit närvarande fick fylla i enkäten senare.

Det kom in sammanlagt 149 registrerade formulär, varav en del kom in i efterskott. Enkäten besvarades av 74,5 procent av alla riksdagsledamöter. I en del fall hade bakgrundsuppgifterna fyllts i bristfälligt för kön, ålder och valkrets⁴. På grund av de bristfälliga uppgifterna var svaren på vissa frågor färre än antalet formulär som lämnades in. Av de respondenter som uppgav kön var 61,2 procent män och 38,8 procent kvinnor. Flest formulär lämnades in av ledamöterna i Kristdemokratiska riksdagsgruppen och Svenska riksdagsgruppen (över 90 procent av ledamöterna i respektive grupp). Läst var svarsfrekvensen bland ledamöterna i Samlingspartiets riksdags-

3 Styrgruppen bestod av riksdagsledamöterna Ulla Parviainen (cent, ordförande), Sari Raassina (saml), Tarja Filatov (sd), Hanna Sarkkinen (vänst), Krista Mikkola (gröna), Sari Tanus (kd), Anders Adlercreutz (sv), Simon Elo (blå), Ville Tavio (saf, vice ordförande), professor Maria Lähteenmäki, utskottsråden Ritva Bäckström och Olli Hietanen samt förvaltningsöverinspektör Anri Rantala (sekreterare).

4 Se bilaga 1.

grupp och Sannfinländarnas riksdagsgrupp. I dem lämnade cirka hälften av ledamöterna enkäten (se bilaga 1, punkt 3 för närmare uppgifter).

Resultaten av enkäten inverkade på planeringen och genomförandet av intervjuerna. Å andra sidan preciserades och fördjupades de preliminära resultaten av enkäten efter intervjuerna. Då kunde materialet analyseras relativt varierat trots att det hade samlats med en ganska stram tidsram⁵. Intervjuerna analyserades utifrån det strukturerade upplägget. Det gjordes sammanfattningar av de inspelade intervjuerna, och ledamöterna fick komma med ytterligare kommentarer innan de analyserades. Svaren sammanfördes för varje enskild fråga utifrån sammanfattningarna. Sedan lyftes de budskap ut som gällde i synnerhet hur jämställdheten kommer till uttryck. Fokus ligger på de synpunkter som stöddes av flera ledamöter, men även vissa enskilda kommentarer lyfts fram eftersom de är av betydelse. Samarbetet över riksdagsgruppsgränserna betonades i svaren. Med statistiska analyser kontrolleras det vilken inverkan riksdagsgruppen har (se bilaga 1). I vissa frågor är tillhörigheten till en enskild grupp en statistiskt signifikant variabel, men ingen grupp verkar avvika systematiskt. Det visar samtidigt att temana är gruppöverskridande.

Intervjusituationerna varierade i fråga om både lokaler och avsatt tid⁶. Intervjuobjekten valdes ut utifrån en stratifierad sampling där alla riksdagsledamöter klassificerades efter kön och riksdagserfarenhet till fyra internt homogena kategorier⁷. Riksdagsledamöterna valdes ut utifrån ett slumpmässigt urval inom kategorierna. De kontaktades per telefon för inbokning av en intervju i riksdagens lokaler. Om intervjuobjektet avböjde eller inte kunde nås, kontaktades hans eller hennes ersättare.

5 Eftersom intervjuerna på grund av tidsbrist inte transkriberades var det omöjligt att analysera dem till exempel med metoder för diskurs- eller begreppsanalys. Beslut om att förvara och eventuellt använda materialet i forskningssyfte fattas av riksdagens kansli.

6 Av praktiska skäl hade man bokat en timme för varje intervju, men i en del fall förkortades den med nästan hälften.

7 Inom kategorierna användes slumpmässigt urval och på så sätt fick man ett lika stort sampel av alla kategorier. Samtidigt valdes det likaså genom slumpmässigt urval en ersättare för varje intervjuobjekt. Det ingår fyra kategorier: (1) män med mindre än två perioders riksdagserfarenhet, (2) män med mer än två perioders riksdagserfarenhet, (3) kvinnor med mindre än två perioders riksdagserfarenhet, (4) kvinnor med mer än två perioders riksdagserfarenhet.

Sammanlagt gjordes 34 intervjuer. Av de intervjuade var 17 män och 17 kvinnor. Fördelningen var jämn också beträffande riksdagserfarenhet. Bland de intervjuade fanns riksdagsledamöter från alla riksdagsgrupper och flera valkretsar.

I studien samlades materialet in och analyserades så här:

*Planering och genomförande av enkäten samt analys av svaren
Genomförande av intervjuer som lagts upp utifrån enkätsvaren
Analys av resultaten från intervjuerna och precisering av enkätresultaten
Sammanslagning av resultaten från enkät- och intervjustudien*

Efter analysen diskuterades resultaten och deras relevans i förhållande till tidigare studier kring riksdagen, parlamentarism och kön med tre experter.

Allt insamlat material behandlas anonymt i denna rapport och deltagarna kan således inte kombineras med svaren. Därför ingår till exempel inga direkta citat eller anekdoter som ledamöterna berättade i intervjuerna. Vissa av ledamöterna lyfte fram möjligheten att referera till intervju svaren med namn, men eftersom målet var att behandla materialet samordnat användes inga direkta citat heller i fråga om dessa personer.

Bland de viktigaste villkoren för rapporten märks anonymitet för deltagarna och insyn i själva processen. De som genomförde studien har fortsatt tystnadsplikt. Allt material som samlades in för projektet överlämnades till riksdagens kansli efter att studien blev färdig.

2.2 Hur studien togs emot i riksdagen

Enkätformuläret väckte debatt såväl i förväg i styrgruppen som i efterskott bland de riksdagsledamöter som ingick studien. Studien kritiserades i synnerhet för att bakgrundsfrågorna i enkätformuläret var så detaljerade och för att könsuppfattningen var binär.

Bakgrundsfrågorna omfattade till exempel födelseår, riksdagsgrupp, kön och valkrets. När styrgruppen diskuterade frågorna anade man att de skulle väcka motstånd, men gruppen ville trots det samla in en mångfald av bakgrundsuppgifter om respondenterna för att kunna garantera tillräckligt exakta och jämförbara resultat.

Frågan om kön hade bara svarsalternativen man eller kvinna. En del av respondenterna ansåg i sin kritik att de sexuella minoriteterna därmed förbigicks, och i vissa formulär hade respondenten själv lagt till alternativet ”annat”. I framtiden bör man alltså i liknande studier tillämpa en bredare könsuppfattning för att undvika exkluderande mönster⁸. I denna rapport tillämpas en binär könsuppdelening eftersom den i regel används i statistiska studier. Definitioner utanför denna uppdelening tolkas i analysen av enkätsvaren så att könet inte har angetts.

Det är svårt att bedöma exakt hur stor inverkan kritiken mot bakgrundsfrågorna har på svarsfrekvensen eller på antalet delvis ifyllda formulär eftersom det gavs en verbal motivering till bara ett fåtal formulär som lämnades in ofyllda. Det fanns 18 formulär där respondenterna hade besvarat andra än bakgrundsfrågor eller lämnat en del av bakgrundsfrågorna obesvarade. I de flesta formulär (88 procent) hade alla bakgrundsfrågor besvarats. Riksdagsledamöterna framförde kritik mot sättet att genomföra enkäten och

⁸ I Könsmångfald ingår till exempel i jämställdhetslagen som sedan 2015 förbjuder diskriminering på grund av könsidentitet eller könsuttryck: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1986/19860609> (läst 30.7.2018). Ett aktuellt akademiskt inlägg om könsbegrepp och det senaste inom den humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningen i ämnet är: Saresma, Tuija, Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (red.) (2017): *Käsikirja sukupuoleen*. Tammerfors: Vastapaino.

utformningen av studien på enkätformuläret, per e-post till forskarna och tjänstemän i riksdagen och i sociala medier.

Det är möjligt att det faktum att bakgrundsuppgifterna utreddes detaljerat i enkätformuläret påverkade respondenternas sätt att rapportera om sina personliga erfarenheter, såsom eventuella trakasserier eller diskriminering. En del av de ledamöter som förhöll sig kritiska till bakgrundsfrågorna lät å andra sidan bli att svara på dem trots att de fyllde i resten av formuläret. Vissa förde fram sin kritiska synpunkt på formuläret i en öppen fråga i slutet. Därmed är det sannolikt att bakgrundsfrågorna hade större inverkan på svarsfrekvensen och antalet bristfälligt ifyllda formulär än på själva innehållet i svaren.

2.3 Svenska studier som förebild

När riksdagens enkät planerades konsulterades en av forskarna som hade genomfört den svenska studien vid Uppsala universitet. Finlands riksdag fick det ursprungliga formuläret som hade använts i Sveriges riksdag från den ansvariga forskaren och formuläret tjänade som främsta referensram för formuläret i Finlands riksdag.

Enkätformuläret anpassades till förhållandena i Finlands riksdag utifrån diskussioner med ledamöterna i styrgruppen. Trots vissa ändringar kvarstod målet att uppnå approximativ jämförbarhet med de svenska studierna. Frågorna ändrades delvis och en del av frågorna utelämnades eftersom de ansågs överflödiga i den här studien. Dessutom ändrades svarsskalan från tiogradig till femgradig

Till skillnad från de svenska enkät- och intervjustudierna var siktet i Finland från början inställt på att genomföra ett tvådelat projekt, och enkäten var främst en inledande kartläggning av erfarenheterna av jämställdhet. Det handlade alltså om en separat del av studien, men det var inte en enkätstudie som förväntades täcka in breda forskningsfrågor som fristå-

ende undersökning. Följaktligen återkom man till enkätresultaten också i sammanfattningen efter intervjuerna.

Enkätformuläret är indelat i fem delområden enligt indelningen i den svenska rapporten. Delområdena är (1) bakgrundsuppgifter, (2) förväntningar och krav på riksdagsledamöter, (3) makt och inflytande, (4) bemötande och (5) nätverk⁹. Största delen av frågorna är slutna frågor, där ledamöterna ombads att ge sin bedömning genom att kryssa för det alternativ som närmast motsvarar deras erfarenheter.

Delområdena i enkäten grundar sig på de teman som ingår i den svenska enkätstudien. Temana handlar om könade mönster i riksdagsarbetet och frågor om hur erfarenheterna av ledamotsuppdraget skiljer sig i ett könsperspektiv. Studien i Finlands riksdag följer dessa bakomliggande hypoteser. Den approximativa jämförbarheten avgränsades till frågan om huruvida skillnaderna ser ut att bero på respondenternas kön. Därtill utreddes det om det i de finländska resultaten finns någon grupp där skillnaderna förefaller vara större¹⁰.

9 Se bilaga 1.

10 I delen med fördjupade resultat i den svenska enkätstudien gjordes 40 djupintervjuer som fördelades jämt mellan manliga och kvinnliga riksdagsledamöter. Temana i intervjuerna grundar sig på de punkter i enkätstudien där forskarna hade observerat skillnader i synnerhet bland riksdagsledamöter under 35 år. Resultaten visar att unga kvinnor upplever att det ställs högre krav på dem som ledamöter, att de känner sig mest oroliga för att begå misstag som ledamot och att de betydligt oftare utsätts för kränkande behandling i sociala medier. I intervjurapporten behandlas dessa problempunkter med utgångspunkt i hur ledamöterna berättade om sina erfarenheter. De viktigaste kommentarerna som nämndes av ledamöter från alla partier valdes ut i det syftet i det transkriberade intervjumaterialet. I intervjurapporten behandlas svaren efter underteman: krav och förväntningar på ledamöterna, ojämnt bemötande av ledamöterna, osynliggörande, förlöjligande, skuldbeläggning och skam samt dubbelbesträffning där en person skuldbeläggs för sitt val oberoende av vad han eller hon väljer. Forskarna rapporterar också om andra härskartekniker. Dessutom tar rapporten upp strategier för att bemöta trakasserier eller annan kränkande behandling samt sociala medier som ett fristående tema. Se Erikson 2017.

I enkätstudien från 2016 om jämställdheten i Sveriges riksdag fanns de största skillnaderna mellan manliga och kvinnliga riksdagsledamöter under 35 år. Den efterföljande intervjustudien fokuserar på denna grupp. I intervjurapporten sägs det att de unga riksdagsledamöternas svar återspeglar hur könsnormerna, följden av dem och strategierna för att hantera dem ter sig i samhället i ljuset av studierna. Rapporten lyfter också fram att riksdagsledamöterna överlag är nöjda med jämställdheten i Sveriges riksdag. De anser att de i hög grad har lika möjligheter att bedriva sitt ledamotsuppdrag i riksdagen. Å andra sidan finns det i Sverige fortfarande jämställdhetshinder som beror i synnerhet på att kvinnliga ledamöter upplever att de måste kämpa hårdare än män för att bli tagna på allvar. Dessutom upplever kvinnliga ledamöter i Sverige att de ofta blir åsidosatta och att de tar mindre plats än manliga ledamöter. Vidare upplever de att de oftare än män utsätts för kränkande behandling¹¹.

I motsats till resultaten från den svenska enkätstudien finns det bland ledamöterna i den finländska enkäten ingen grupp som tydligt skiljer sig enligt ålder, riksdagserfarenhet eller någon annan liknande egenskap. Därför valdes intervjuobjekten ut i en process som beskrivs i kapitel 2.1. Efter en preliminär analys av enkätresultaten formulerades intervjufrågorna¹² i samråd med styrgruppen.

11 Erikson 2017, 20.

12 Se bilaga 2.

3 JÄMSTÄLLDHETEN I ARBETET SOM RIKSDAGSLEDAMOT SETT UR FYRA PERSPEKTIV

Resultaten av enkäten och intervjuerna är indelade i fyra teman. Inom riksdagsgruppen handlar jämställdhetsfrågorna om fördelningen av utskottsplatser och platser i riksdagsorgan samt senioritetsprincipen. Avsnittet handlar också om könade mönster i talsituationer och stöd i ledamotsuppdraget. I avsnittet om arbete som överskrider gränserna mellan riksdagsgrupperna undersöks det hur ledamöterna upplever sin bakgrund som en resurs i riksdagsarbetet och hur positiv återkoppling fördelas mellan könen. Avsnittet tangerar också vikten av nätverk ur ett jämställdhetsperspektiv. Tredje avsnittet fokuserar på riksdagen som arbetsplats. Det handlar om faktorer som berör ordnandet av det praktiska arbetet samt formaliteter. Hit hör frågor om barnomsorg i riksdagens lokaler, erfarenheter av sexuella trakasserier och instruktioner i anknytning till trakasserier och riksdagens hierarkier som upplevs som strikta. Det sista avsnittet handlar om kontaktytor mellan riksdagen och samhällsstrukturerna. Med detta avses de dimensioner i ledamotsuppdraget som allra synligast sträcker sig utanför riksdagshuset. Ur ett jämställdhetsperspektiv handlar det om strukturella frågor, såsom könade aspekter på arbetslivet och pluralistiska medier.

Indelningen i fyra perspektiv är konstgjord och konstruerad för denna analys. I praktiken stäcker sig frågorna över ett bredare fält. Syftet med indelningen är att i grova drag visa i vilka riktningar jämställdhetsproblematiken i materialet har undersökts. Samtidigt handlar det också om riktningar via vilka det går att påverka de upplevda problemen.

3.1 Arbetet i riksdagsgruppen

Detta kapitel handlar om teman som främst är beroende av arbetet inom riksdagsgrupperna. Platser och ordförandeskap i utskotten och olika organ fördelas ojämnt mellan könen. Det är riksdagsgrupperna som beslutar om fördelningen av platser och poster. Också senioritet som är av största vikt vid fördelningen av platserna verkar kunna nås långsammare av kvinnor än av män. I talsituationer uppstår det skillnader mellan könen specifikt inom riksdagsgruppen. Kvinnor upplever oftare än män att idéer som ursprungligen var deras blir stulna eller att de blir avbrutna när de talar. I intervjuerna framkom det att förklaringarna till detta ofta ska sökas inom gruppen.

Ordförandeplatser

Att kandidera till nyckelpositioner i olika organ ger ledamöter större synlighet och inflytande. De två senaste talmännen har varit kvinnor: Maria Lohela (blå) och Paula Risikko (saml). Före dem har två andra kvinnor och 33 män innehaft talmansposten, som är den viktigaste posten i riksdagen¹³. Män är överrepresenterade på riksdagens viktigaste toppbefattningar. Av de sammanlagt 23 ordförandeposterna i utskotten och utskottsdelegationerna innehas 78,3 procent av män. Däremot är majoriteten av vice ordförandena kvinnor (se tabell 1)¹⁴.

Samma mönster upprepas för ledande poster i riksdagspartier och riksdagsgrupper. Två tredjedelar av partiernas och riksdagsgruppernas ordförande är nämligen män. I de fyra största riksdagspartierna är en man ordförande för både riksdagsgruppen och partiet. Till dessa grupper hör 69,5 procent av de nuvarande riksdagsledamöterna. Bland vice ordförandena är däremot andelen kvinnor betydligt större. I riksdagsgrupperna är lite färre än hälften av vice ordförandena kvinnor¹⁵. Nästan alla partier följer samma

13 I siffrorna ingår även tillfälliga talmän. Källa: Riksdagens organ 1907–2014, riksdagens webbplats (på finska): https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/entiset_kansanedustajat/tilastotietoa-entisista-edustajista/Sivut/eduskunnan-toimielimet-1907-2014.aspx (läst 27.8.2018)

14 Uppgifterna om ordförande och vice ordförande i utskott och utskottsdelegationer tillhandhålls av riksdagens utredningstjänst i mars 2018.

mönster för vice ordförande¹⁶: två kvinnor och en man. Två av tre vice ordförande i partierna är alltså kvinnor¹⁷ (se tabell 1).

I ljuset av dessa resultat ser det ut som att fler män relativt sett väljs till de synligaste posterna i riksdagen, också när man väger in att de manliga ledamöterna är fler än de kvinnliga. De kvinnliga ledamöterna får först och främst poster som vice ordförande.

Tabell 1. Antal ordförande och procentuell andel på ledande poster och i hela riksdagen efter kön. Källor: riksdagens webbplats, partiernas webbplatser.

	Utskott				Riksdagsgrupper				Partier				Alla riksdagsledamöter	
	Ordförande		Vice ordförande		Ordförande		Vice ordförande		Ordförande		Vice ordförande			
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Män	18	78,3	8	47,1	6	66,7	9	52,9	6	66,7	9	34,6	117	58,5
Kvinnor	5	21,7	9	52,9	3	33,3	8	47,1	3	33,3	17	65,4	83	41,5
Tot.	23	100	17	100	9	100	17	100	9	100	26	100	200	100

15 Uppgifterna om riksdagsgruppernas ordförande är hämtade på riksdagens webbplats: <https://www.eduskunta.fi/SV/kansanedustajat/eduskuntaryhmat/Sidor/default.aspx> (läst 26.8.2018). I denna jämförelse bortsågs från grupperna med bara en ledamot, dvs. Liike Nyt-rörelsens riksdagsgrupp och Medborgarpartiets riksdagsgrupp.

16 Bara sannfinländarna avviker från detta mönster. Enligt partiets webbplats har de bara första och tredje vice ordförande, varav den ena är en kvinna och den andra en man.

17 Uppgifterna om partiernas ordförande och vice ordförande hämtades på partiernas webbplatser den 27 augusti 2018. Centern (på finska): <https://www.keskusta.fi/Suomeksi/Keskusta/Puoluejohto>; Samlingspartiet: <https://www.kokoomus.fi/sv/kontakt/>; SDP: <https://sdp.fi/fi/tutustu/ihmiset/sdpn-varapuheenjohtajat/>; De blå (på finska): <https://www.sininentulevaisuus.fi/sinisten-johto/>; Sannfinländarna (på finska): <https://www.perussuomalaiset.fi/yhteystiedot/puoluehallitus/>; De gröna (på finska): <https://www.vihreat.fi/puoluejohto/puheenjohtajisto/varapuheenjohtajat/>; Vänsterförbundet: <https://vasemmisto.fi/vem-vi-ar/partiledningen/>; SFP: <https://sfp.fi/kontakt/politiker/#partiledningen>; KD (på finska): <http://www.kd.fi/yhteystiedot/puolue-elimet/>.

Utskottsplatser

Riksdagsgruppen beslutar hur medlemskapen i olika organ fördelas inom gruppen. Enligt enkäten fördelas utskottsplatserna i rätt stor utsträckning enligt ledamöternas önskemål: de vanligaste utskotten bland både kvinnor och män är de som de helst vill ta plats i. Missnöjda med sina utskottsplatser är 15 procent av männen och 9,8 procent av kvinnorna¹⁸. I intervjuerna ansåg ledamöterna att könet normalt inte spelar någon större roll för fördelningen av utskottsplatserna i deras riksdagsgrupp.

Att politikområdena är könskodade syns också i fördelningen av utskottsplatser. Av de ledamöter som besvarade enkäten finns det relativt sett flest kvinnor i kulturutskottet, social- och hälsovårdsutskottet och miljöutskottet, medan de relativt sett vanligaste utskotten bland män är finansutskottet, stora utskottet och grundlagsutskottet (figur 1). Konstellationen är inarbetad sedan många år tillbaka¹⁹. De intervjuade riksdagsledamöterna förklarar detta med bland annat ledamöternas yrkesbakgrund, intressen och den allmänna segregationen i arbetslivet. En del av dem nämnde också väljarnas intressen som en faktor som styr önskemålen i fråga om utskottsplatser. I intervjuerna framförde både manliga och kvinnliga riksdagsledamöter att de har som mål att diversifiera den traditionella könsfördelningen beträffande utskott och politikområden.

I analysen av enkätresultaten framkom också några undantag från hur önskemålen beträffande utskott tillmötesgås. Tydligast avviker de två överlägset mest eftertraktade ta. utskotten, det vill säga utrikesutskottet och finansutskottet²⁰. Dessa två utskott är mycket eftertraktade bland såväl kvinnliga som manliga ledamöter. Till bägge utskotten väljs trots det relativt sett fler män som både medlemmar och ersättare. Till utrikesutskottet

18 Fråga 12. Är du nöjd med din situation i fråga om utskottsplatser?

19 Läs mer om könade mönster inom politikområden i Finland i t.ex. Kuusipalo, Jaana (2011): *Sukupuolittunut poliittinen edustus Suomessa*. Tammerfors: Tampere University Press. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8454-4> ; Lähteenmäki, Maria (2006): "Naiset tasa-arvoisemman yhteiskunnan puolesta 1907–2003.", i synnerhet s. 195–198, I verket Sulkunen, Irma, Lähteenmäki, Maria, Korppi-Tommola, Aura (2006): *Naiset eduskunnassa*. Helsingfors: Edita, s. 84–208.

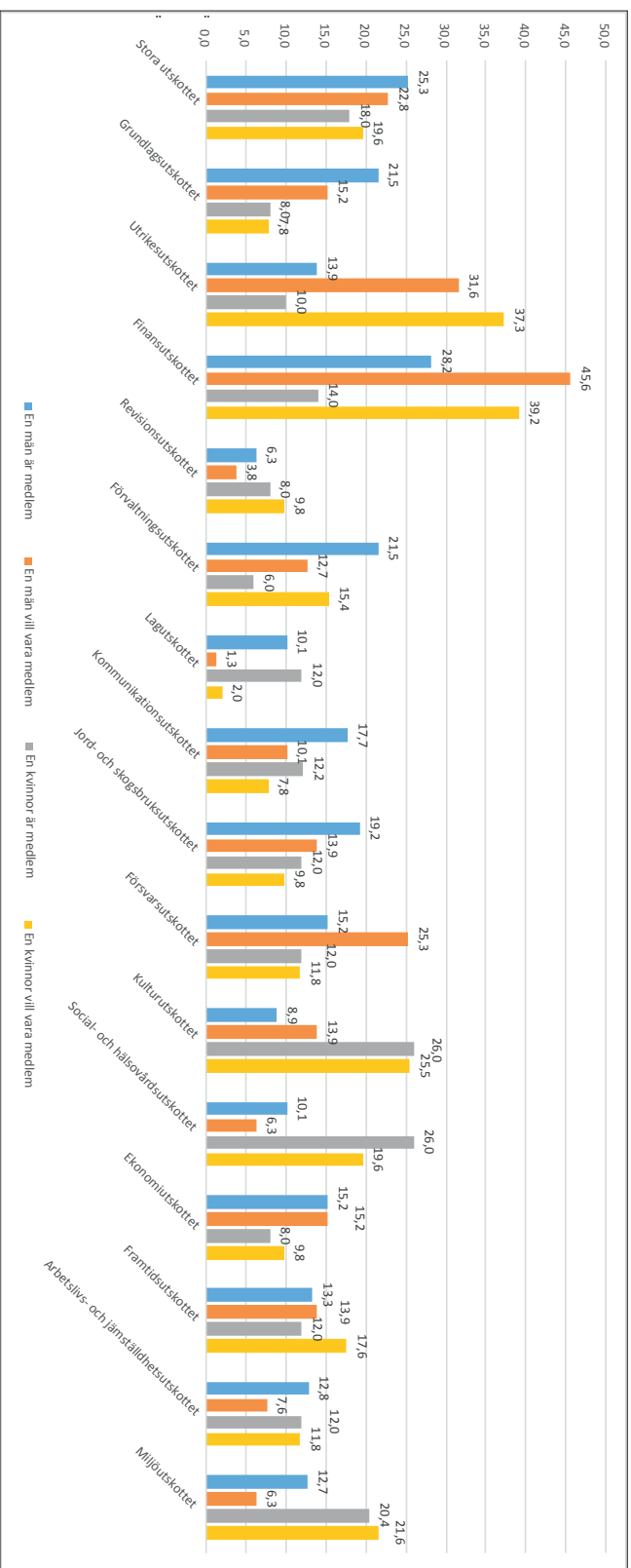
vill 37,4 procent av kvinnorna och 31,6 procent av männen, medan 10 procent av kvinnorna och 13,9 procent av männen är medlemmar i utskottet. Till finansutskottet vill 39,2 procent av de kvinnliga ledamöterna och 45,6 procent av de manliga, medan 14 procent av kvinnorna och 28,2 procent av männen är medlemmar i utskottet (figur 1).

Kvinnornas representation i utrikesutskottet och finansutskottet är ännu mindre när man ser på fördelningen av olika typer av platser mellan könen²¹. Sammanlagt 10 kvinnor är medlemmar eller ersättare i utrikesutskottet. Av dem är 5 medlemmar, vilket utgör 6 procent av alla kvinnor i riksdagen. Av de 17 medlemmarna i utrikesutskottet är 12 män, vilket är 10,3 procent av alla manliga ledamöter i riksdagen. I finansutskottet är skillnaden ännu större. Var fjärde manlig riksdagsledamot (25,6 procent) är medlem eller ersättare i finansutskottet, medan bara ungefär var åttonde kvinnlig riksdagsledamot (12 procent) sitter i finansutskottet²².

20 Utöver dessa två undantag, som behandlas mer ingående, visar enkätsvaren att det finns åtminstone två andra utskott där intresse för medlemskap och medlemskap inte går hand i hand (figur 1). Det är oftare kvinnor som vill bli medlemmar i förvaltningsutskottet, men bland medlemmarna finns det betydligt fler män. En betydligt större andel av de män som besvarade enkäten uppgav att de vill bli medlemmar i försvarsutskottet, men platserna fördelades jämnt mellan könen. Utifrån enkäten verkar det alltså vara så att en kvinna som vill bli medlem i försvarsutskottet också lättare får en plats där. Å andra sidan nämndes försvarspolitik som ett politikområde där det verkar vara svårare för kvinnliga ledamöter att få fotfäste.

21 Uppgifterna om utskottens ordförande, vice ordförande, medlemmar och ersättare är hämtade på riksdagens webbplats (<https://www.eduskunta.fi/SV/lakiensaataminen/valiokunnat/Sidor/default.aspx>, läst 6.7.2018). I enkäten frågades det efter typen av medlemskap, men uppgifterna kan inte behandlas i detta avseende eftersom några respondentgrupper är så små (färre än 5 ledamöter). Vid tolkningen av enkätresultaten har alla utskottsmedlemskap och ersätтарplatser räknats ihop, om inte något annat anges.

22 Anne Maria Holli (2014) har i sin undersökning undersökt utskott, makt och kön i riksdagen åren 2005–2012. Hon konstaterar att den vertikala arbetsfördelningen mellan könen håller på att luckras upp och att kvinnor allt oftare får betydande poster i utskotten. Däremot har den horisontala arbetsfördelningen enligt henne rentav förstärkts. Hon anser alltså att kvinnor och män allt starkare koncentrerar sig på olika sektorer inom politiken. Att döma av resultaten från denna studie finns båda uppdelningarna fortfarande kvar. (Se bilaga 3 för närmare uppgifter.)

Figur 1. Intresse för medlemskap och medlemskap i utskotten efter kön, procent av respondenterna. Frågorna 11a. I vilka utskott är du medlem för närvarande? och 11b. I vilka utskott skulle du vilja vara medlem?

Platser i organ

I studien undersöktes också fördelningen av platserna i olika organ. Med organ avses de organ där riksdagsgrupperna utser sina representanter och där det betalas mötesarvode. Sådana organ är bland annat förvaltningsråd. I fördelningen av platser i organ spelade ledningen för riksdagsgrupp en framskjuten roll. Praxisen varierar gruppvis: i vissa fall beaktar gruppen ledamöternas egna önskemål, men några av de intervjuade ledamöterna sade att gruppledningen också anvisar ledamöterna platser direkt.

Fördelningen av platserna i organ återspeglar enligt enkätsvaren det faktum att vissa politikområden är könskodade. De tre vanligaste organen bland de kvinnliga ledamöter som besvarade enkäten är FPA, Alko och Yle, varav de två förstnämnda har kvinnlig majoritet²³. Bland de manliga respondenterna är Yle, VR och Posti de vanligaste organen. I dessa tre är andelen kvinnliga ledamöter klart mindre än deras relativa andel. I företagets förvaltningsråd och t.ex. i bankfullmäktige finns det likaså relativt sett fler män än kvinnor. Könet är dock inte statistiskt signifikant vid en granskning av antalet platser eller ordförandeskap i olika organ²⁴.

Förhållningssättet gentemot organen varierar bland de intervjuade riksdagsledamöterna. Å ena sidan betraktas förvaltningsrådsplatserna inte som eftertraktade på grund av deras ringa betydelse, å andra sidan anses de ge möjligheter att utveckla de respektive organisationerna. En del av de intervjuade betraktar arvoden som nominella, medan andra ser dem som betydande till exempel för finansieringen av valkampanjen. Ledamöterna betraktar dock också organen som nyttiga ställen där de kan utveckla sin expertis och som hjälper dem att höja sin kompetens i ämnesområden som de är intresserade av eller att exempelvis påverka frågor som berör deras valkretsar.

23 FPA och Alko har kvinnlig majoritet. Av medlemmarna i FPA:s fullmäktige är 9 kvinnor och 3 män (<https://www.kela.fi/web/sv/fullmaktige-2015-2019>, läst 6.7.2018) och av medlemmarna i Alkos förvaltningsråd är 7 kvinnor och 6 män (<https://www.alko.fi/alko-oy/yritys/hallinto-ja-johto/hallintoneuvosto>, läst 6.7.2018).

24 Ministererfarenhet är en statistiskt signifikant variabel: ledamöter med ministererfarenhet rapporterar med större sannolikhet om färre platser i olika organ än de övriga ledamöterna. (Bilaga 1.)

Senioritetsprincipen

I intervjuerna ansågs fördelningen av platserna i utskott och organ för det mesta följa senioritetsprincipen. Senioritetsprincipen innebär att ledamöter med längst riksdagserfarenhet har företräde när de mest eftertraktade platserna och uppdragen fördelas. Även ledamöternas egna intressen och expertis beaktas, men senioritetsprincipen är ett urvalskriterium i synnerhet när det finns flera kompetenta kandidater. Senioriteten bygger främst på den parlamentariska åldern, det vill säga hur många år en person har varit riksdagsledamot. I intervjuerna påpekades det dock att senioritet består av många faktorer och därför inte kan mätas endast med antalet år som riksdagsledamot. Hit hör bland annat olika typer av ansvarsuppdrag, såsom erfarenhet av att vara ordförande för ett parti, en riksdagsgrupp eller ett utskott, ministererfarenhet och erfarenhet från Europaparlamentet. Å andra sidan bidrar vissa uppdrag, såsom erfarenhet av internationella samarbetsorgan²⁵, enligt intervjuerna bara lite till senioritet.

Trots att det är komplicerat för ledamöter att uppnå senioritet, talar man vanligtvis om fenomenet som ett neutralt sätt att mäta ledamöternas erfarenhet. Många intervjuade uppgav att erfarenhet från riksdagen betydligt mer än annan kompetens påverkar ledamöters möjligheter att få olika uppdrag. De intervjuade nämnde också att det finns olika strategier för att förhålla sig till fördelningen av utskottsplatser. Nykomlingar kan till exempel önska sig utskottsplatser i enlighet med vad som traditionellt har varit ett realistiskt val för ledamöter som sitter sin första period i riksdagen. Vad beträffar de populäraste utskotten framfördes såväl outtalade som uttalade bedömningar om i vilket skede en ledamots senioritet anses vara fullgod för dessa platser. Några av de intervjuade sade att den egna riksdagsgruppen också strävar efter att bryta mot rådande praxis t.ex. genom att medvetet lyfta fram unga ledamöter förbi de mer erfarna ledamöterna. Tecken på sådana tendenser kan dock inte skönjas i större skala exempelvis i för-

25 I intervjuerna nämndes Finlands delegationer i Europarådet respektive Nordiska rådet som exempel på sådana internationella uppdrag som riksdagsledamöterna kan söka sig till men som bara i liten utsträckning bidrar till senioritet.

delningen av de mest eftertraktade utskottsplatserna²⁶. Därtill påpekade en del manliga ledamöter, som är yngre till sin parlamentariska ålder, att de missgynnas dubbelt om könet vid sidan om senioriteten blir en faktor som påverkar fördelningen av platserna.

Utifrån det insamlade enkät- och intervjumaterialet kan senioritetsprincipens könsneutralitet ifrågasättas²⁷. Senioriteten granskades inte direkt i enkäten, och i intervjuerna behandlades den inte som ett fristående tema. Senioritetens uttalade betydelse framfördes i intervjuerna, i synnerhet i samband med diskussioner om fördelningen av utskottsplatserna. I den slutliga analysen stödde resultaten delvis de faktorer som framfördes i intervjuerna.

Många av de intervjuade ansåg att kvinnornas relativt sett mindre andel på de mest eftertraktade platserna är en följd av senioritetsprincipens logik och av att majoriteten av ledamöterna med lång riksdagserfarenhet är män. Enkätmaterialet stöder dock inte denna uppfattning. Andelen erfarna ledamöter som har senioritet enligt den parlamentariska åldern är större bland de kvinnliga respondenterna än bland de manliga. Av de kvinnliga respondenterna är 28,8 procent inne på minst sin fjärde period i riksdagen medan andelen erfarna ledamöter bland män är 25 procent²⁸. Även ministererfarenhet fördelas jämnt mellan könen i enkätmaterialet: 23,8 procent av männen och 23,1 procent av kvinnorna uppger sig ha ministererfarenhet. Trots detta fördelas de mest eftertraktade utskottsplatserna ojämnt mellan könen i enkätmaterialet (se figur 1, sida 28).

26 Bland medlemmarna i utrikesutskottet och finansutskottet är andelen ledamöter som är inne på sin första period i riksdagen bland män 21,4 procent och bland kvinnor 10 procent. Andelen erfarna ledamöter som sitter minst sin fjärde period i riksdagen är 46,5 procent bland män och 50 procent bland kvinnor.

27 Några intervjuade ifrågasatte det berättigade i principen med motiveringen att en riksdagsledamot får sitt mandat att driva ärenden av väljarna och att mandatet är likvärdigt oberoende av hans eller hennes parlamentariska ålder.

28 Även andelen ledamöter som är inne på sin första period i riksdagen är större bland de kvinnliga respondenterna. Av de kvinnliga respondenterna är 32,7 procent inne på sin första period i riksdagen och av de manliga respondenterna 27,5 procent. Bland männen är andelen ledamöter som sitter sin andra eller tredje period större än bland de kvinnliga respondenterna.

Många intervjuade lyfte fram att män och kvinnor inte kan skaffa sig senioritet på samma sätt. För det första anser de att det är svårare för kvinnor att nå nyckelpositioner som bidrar till senioritet. Män är överrepresenterade på de mest uppskattade utskottsplatserna och ordförandeposterna. Däremot har kvinnor vanligtvis uppdrag som de intervjuade ansåg vara mindre betydande för senioriteten och mer tillgängliga för de intresserade. Ett exempel på sådana uppdrag som nämndes är riksdagens internationella delegationer. En granskning av ordförandeskapen stöder denna syn. Män är överrepresenterade på de ordförandeposter i utskotten som har betydelse för senioriteten. (Se tabell 1, sida 25.) Samtidigt innehas ordförandeposterna i mindre viktiga internationella delegationer av 4 män och 5 kvinnor. Vidare är 4 män och 5 kvinnor vice ordförande i internationella delegationer²⁹.

För det andra upplever några intervjuade att samma mått av insamlad senioritet ger större tyngd för de manliga ledamöterna än för de kvinnliga. Att döma av intervjuerna finns det ett flertal faktorer som tyder på detta. De flesta intervjuade manliga ledamöterna betraktar senioritet som ett kapital som inflyter på tydliga villkor och som per automatik öppnar för möjligheter att få de mer eftertraktade utskottsplatserna. Frågan är viktig med tanke på senioritetsprincipens berättigande. Man kan anta att förtroendet för att senioritet inflyter klart och tydligt och för möjligheten att bygga upp sin senioritet förstärker upplevelsen av senioritet som någonting rättvist. Å andra sidan var det manliga ledamöter som i intervjuerna mest rakt på sak ifrågasatte det berättigade i senioritetsprincipen. De intervjuade kvinnliga ledamöterna upprepade flera gånger sina upplevelser av att vara tvungna att högljutt lyfta fram sin kompetens och sitt intresse för ansvarsfulla poster i utskotten och riksdagsgrupperna. En del av de erfarna kvinnliga ledamöterna underströk i intervjuerna att könet verkar ha större betydelse i början av ledamotskarriären. De ansåg att skillnaden jämnas ut i

29 Till internationella delegationer räknas i detta sammanhang Finlands delegation i Nordiska rådet, Finlands delegation i Europarådet, Finlands delegation i OSSE:s parlamentariska församling, Finlands delegation i Arktiska parlamentarikerkonferensen, Finlands delegation i Östersjökonferensen, Finlands delegation i Nordatlantiska förbundets parlamentariska församling, Parlamentariska församlingen för unionen för Medelhavet, styrelsen för Finlands grupp i Interparlamentariska unionen IPU och Forum för internationella frågor. Uppgifterna om vilka som är ordförande och vice ordförande tillhandahölls av Riksdagsbibliotekets informationstjänst i mars 2018.

takt med att senioriteten ökar. Under samtal om könskodade politikområden nämnde kvinnliga ledamöter att de hade mött motstånd och skepsis då de hade kandiderat för de mest eftertraktade utskottsplatserna. Enligt de intervjuade kvinnorna har detta att göra exempelvis med ledamöternas varierande tolkningar av vilka frågor och ämnesområden som ingår i olika politikområden. Exempelvis i utrikespolitiken har kvinnor oftare än män expertis inom utvecklingssamarbete och globala problem. En del av de intervjuade kvinnliga ledamöterna upplevde emellertid att sådan expertis spelar en mindre roll än kompetens inom traditionella utrikespolitiska frågor, bland annat försvarspolitik och diplomati. Problemet är inte irrelevant. Tolkningar som följer etablerade normer kan nämligen leda till att relevant kompetens utan direkt anknytning till normerna förbises exempelvis vid fördelningen av utskottsplatser och anföranden. Att lyfta fram och peka på den kompetensen är enligt de intervjuade kvinnorna en komplex fråga som påverkas av exempelvis diskussionsklimatet och av ledamotens personlighet och ställning i gruppen eller utskottet. Några av de intervjuade misstänkte att tröskeln är högre för kvinnliga ledamöter än för män att lyfta fram sin kompetens och sina tankar i konkurrensen om poster. Det har också att göra med att en ambitiös kvinnlig ledamot som vill komma framåt och är ute efter nyckelpositioner fortfarande inte betraktas som regel utan som undantag.

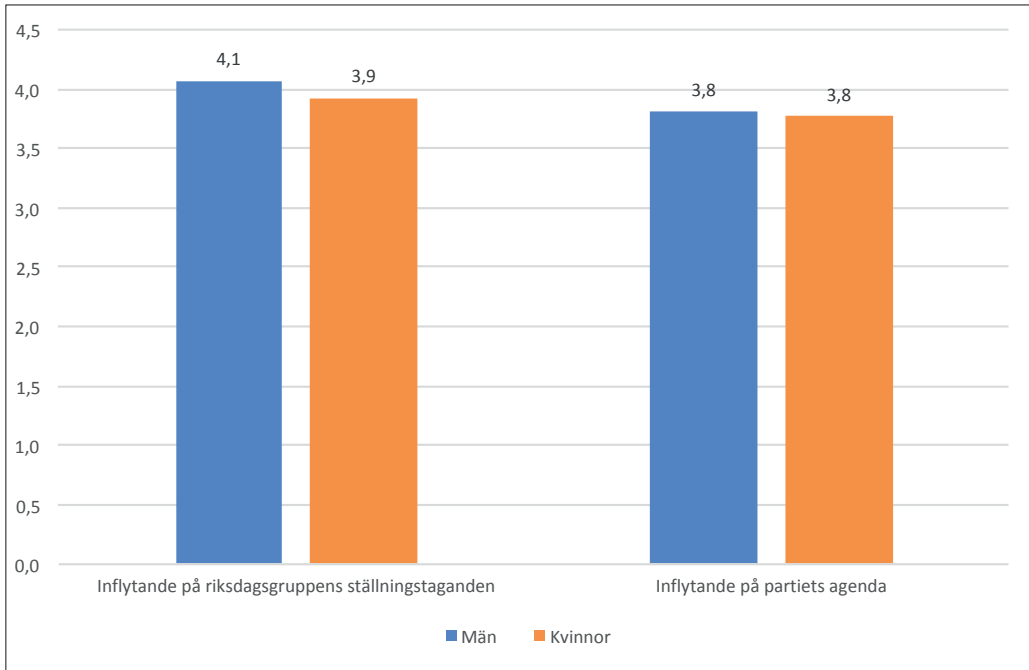
Denna studie fokuserar främst på läget i riksdagen under den pågående valperioden. Därför har det inom den givna ramen inte varit möjligt att i detalj granska eventuella skillnader i hur kvinnor och män bygger karriär och samlar erfarenhet. I intervjuerna ställdes det inte heller någon direkt fråga om könade aspekter på senioritet. Det insamlade materialet tyder dock på att senioritet inte är någon könsneutral fråga. Senioritetsprincipen är ett viktigt begrepp med avseende på lika arbetsvillkor för riksdagsledamöter och den påverkar så gott som all verksamhet i riksdagen. Därför vore det mycket angeläget att titta närmare på principen också i ett jämställdhetsperspektiv.

Inflytande i riksdagsgruppen

Ledamöterna upplever att de i regel har goda möjligheter att påverka såväl riksdagsgruppens ställningstaganden som partiets riktlinjer och agenda (figur 2). Könet är inte någon statistiskt signifikant variabel. Respondenter med ministererfarenhet upplever mer än andra att de har bättre möjligheter att påverka. Parlamentarisk ålder är en variabel som ligger mycket nära statistisk signifikans för inflytande inom partiet, men något överraskande minskar inflytandet med denna variabel. Ledamöter som suttit länge i riksdagen rapporterade med större sannolikhet att de upplever sig ha sämre möjligheter att påverka partiets agenda än nyare ledamöter (bilaga 1).

Ändå upplever respondenterna att fördelningen av makten är könskodad utanför deras egna påverkansmöjligheter. I enkäten ombads ledamöterna nämna personer som de ansåg ha särskilt goda möjligheter att påverka partiets mål och riktlinjer. Både män och kvinnor nämnde främst män. Av de personer som nämndes av män var 78,6 procent män och av de personer som nämndes av kvinnor var 68,8 procent män (figur 12 på sida 51). Att män anses ha mer inflytande förklaras delvis av att ordförandena för de största partierna och riksdagsgrupperna är män. Ordförande för partier och riksdagsgrupper och ministrar nämndes upprepade gånger antingen vid namn eller bara som position. Sammanlagt 36,2 procent av de som besvarade frågan om påverkansmöjligheterna nämnde någon viss position³⁰.

30 Fråga 41. Nämn en eller flera personer, underfråga A) som du anser ha särskilt stora möjligheter att påverka ditt partis mål och riktlinjer. Någon position nämndes av 80 personer som besvarade frågan. De positioner som nämndes oftast var partiordförande, ordförande för riksdagsgruppen och minister. I en del svar som tog upp positionen nämndes även personen, i andra bara positionen. Namnet räknas med i könsfördelningen bara om det nämns separat. Om svaret exempelvis bara var "ordförande för riksdagsgruppen" utan att personen nämns, räknas det som position utan att beaktas i könsfördelningen.

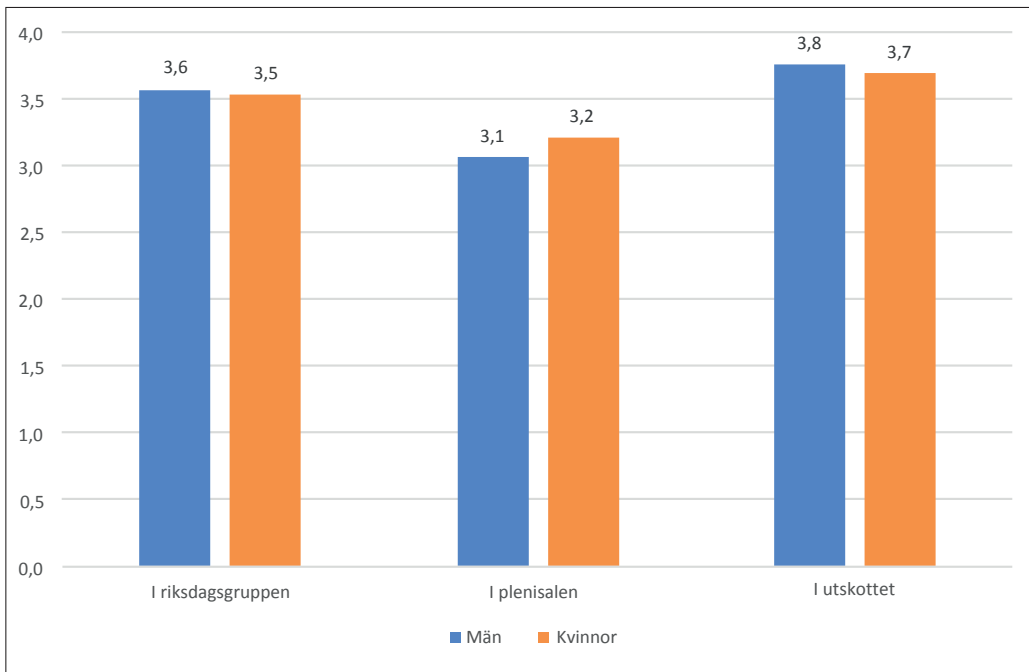

Figur 2. Upplevt inflytande, medeltal efter kön. Frågorna 28. Hur ser du på dina möjligheter att påverka din riksdagsgrupps ställningstaganden i olika sakfrågor? och 29. Hur ser du på dina möjligheter att påverka agendan och de politiska riktlinjerna för ditt parti? Skala 1–5, där 1 = mycket dåliga och 5 = mycket goda.

Fördelning av anförandena

Talsituationer undersöktes ur tre synvinklar i enkäten. För det första tittade studieteamet på hur ofta respondenterna själva upplever att de yttrar sig jämfört med de övriga ledamöterna. För det andra tog man reda på om vissa personer dominerar och får mest talutrymme eller om anförandena fördelas jämnt. Tredje synvinkeln var hur ledamöterna upplever att anförandena relativt sett fördelas efter kön. De manliga och de kvinnliga ledamöterna svarade olika på den sista punkten.

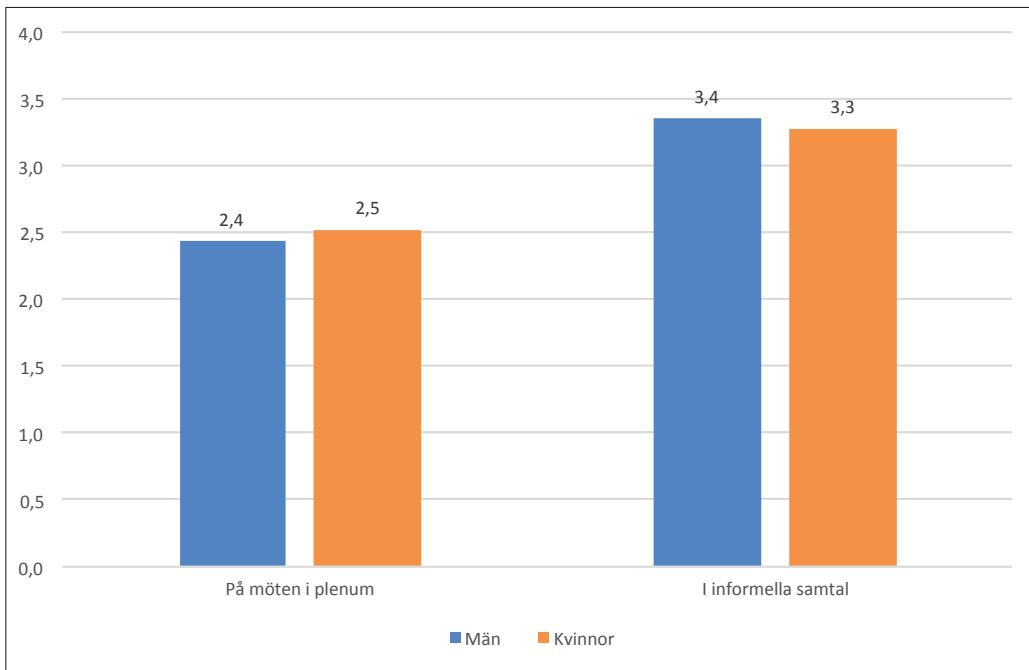
Respondenterna själva upplever att de yttrar sig ofta jämfört med andra ledamöter som är närvarande, i synnerhet i utskotten och i riksdagsgruppen (figur 3). Det uppstod inga skillnader mellan könen med statistisk signifikans. Respondenterna upplever att de yttrar sig lite mer sällan i plenisalen än i gruppen. I fråga om plenisalen är svar som ligger nära genomsnittet vanligare bland kvinnliga respondenter, medan det bland män finns många som antingen talar oftare eller mer sällan än de andra. Efter att de övriga variablerna hade kontrollerats var könet inte en statistiskt signifikant variabel. Respondenter med ministererfarenhet upplever att de yttrar sig oftare än andra i plenisalen (bilaga 1).

Figur 3. Hur ofta yttrar respondenterna sig? Medeltal av svaren efter kön. Fråga 30. Hur ofta yttrar du dig vid möten jämfört med andra riksdagsledamöter som är närvarande? Skala 1–5, där 1 = aldrig och 5 = mycket ofta.

Respondenterna upplever att en del av ledamöterna dominerar diskussionen mer vid möten och i plenum. I informella diskussioner fördelas inläggen jämnare (figur 4). Svaren skiljde sig inte efter kön. Åldern är en statistiskt signifikant variabel i informella samtal där yngre respondenter med större sannolikhet upplever att inläggen fördelas jämnare än de äldre (bilaga 1).

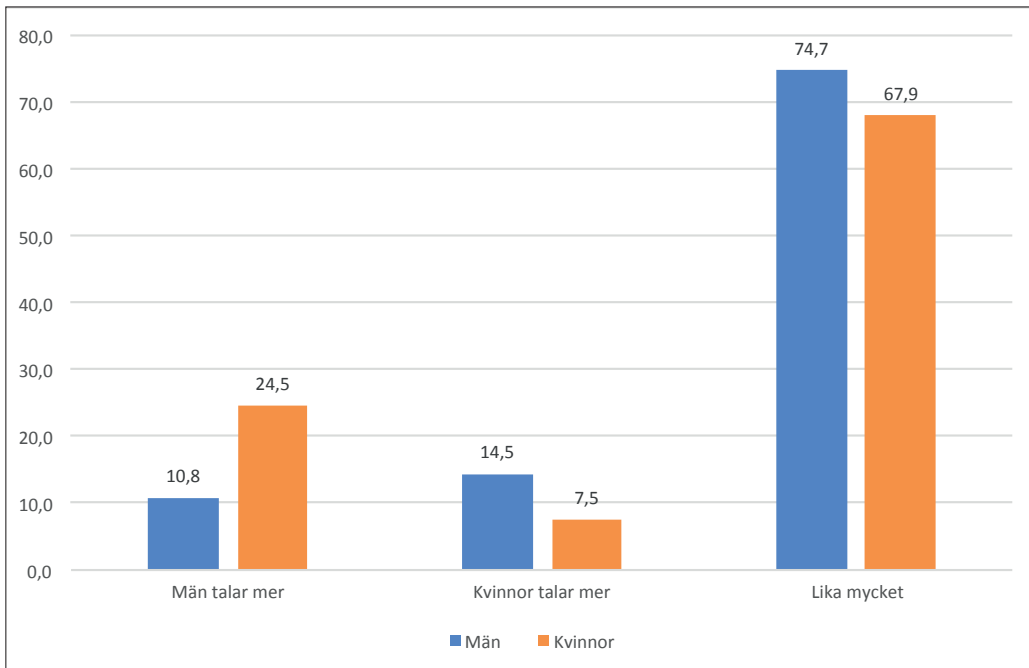
Män och kvinnor har olika upplevelser om huruvida inläggen fördelas jämnt. Kvinnor upplever oftare än män att män relativt sett talar mer. Skillnaden är störst i fråga om riksdagsgrupper där en fjärdedel av kvinnorna upplever att män relativt sett talar mer medan bara var tionde man upplever detsamma. Nästan 15 procent av männen upplever att kvinnorna talar mer, medan motsvarande siffra bland kvinnor är 7,5 procent (figur 5). I fråga om utskotten

Figur 4. Samtalsklimatet, medeltal av svaren efter kön. 31. Hur beskriver du samtalsklimatet bland riksdagsledamöterna? Skalan är 1–5, där 1 = en del av ledamöterna dominerar samtalet och 5 = inläggen fördelas jämnt.

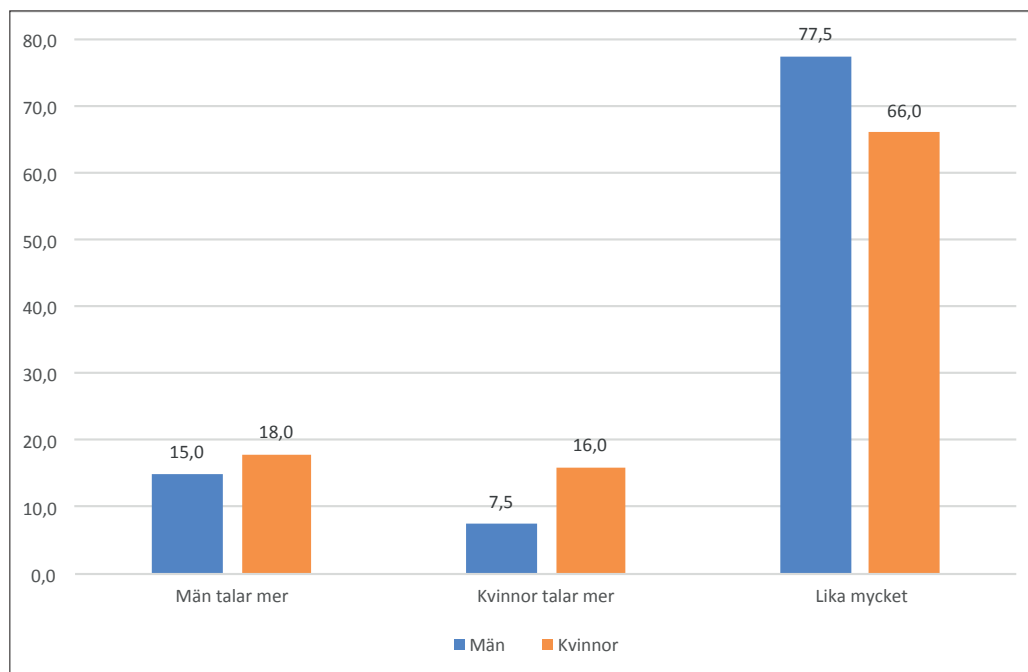
är den upplevda skillnaden inte lika klar utan svaren fördelas jämnare mellan könen (figur 6). Majoriteten av ledamöterna upplever ändå att inläggen fördelas jämnt i såväl riksdagsgrupperna som utskotten.

I intervjuerna ansågs skillnaden mellan riksdagsgruppen och utskotten bero på att talsituationen är välstrukturerad i utskotten och att ordföranden leder diskussionen. Vissa intervjuade lyfte fram att talsituationen i riksdagsgruppen kan vara rätt informell bekanta partikollegor emellan. Det verkar som om män upplevs tala mer i de informella diskussionerna i riksdagsgrupperna. Å andra sidan poängterade en del av de intervjuade att även gruppmöten följer en viss struktur och att gruppens ordförande talar mer – liksom de personer som utsetts till utskottsgruppernas ansvariga

Figur 5. Fördelning av ordet i riksdagsgruppen, svarsfördelning efter kön. Fråga 32.

Upplever du att de manliga och de kvinnliga ledamöterna som är närvarande talar lika mycket i er riksdagsgrupp? Svarsalternativen: 1 = Nej, män talar relativt sett mer, 2 = Nej, kvinnor talar relativt sett mer, 3 = Ja, män och kvinnor talar relativt sett lika mycket.

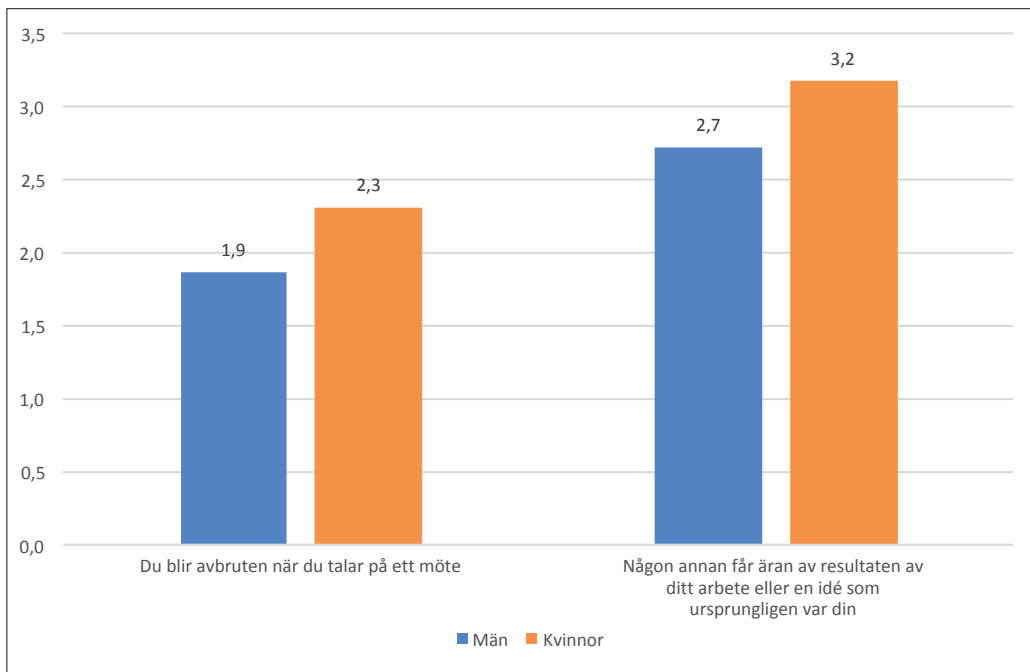
Figur 6. Fördelning av ordet i utskotten, svarsfördelning efter kön. 33. Upplever du att de manliga och de kvinnliga ledamöterna som är närvarande talar lika mycket i utskotten? 1 = Nej, män talar relativt sett mer, 2 = Nej, kvinnor talar relativt sett mer, 3 = Ja, män och kvinnor talar relativt sett lika mycket.

föredragande. Flera intervjuade påpekade att dessa viktiga uppdrag innehas oftare av män, varvid de på grund av sin position också får tala oftare.

Stulna idéer och avbrutna tal

Jämfört med manliga ledamöter uppger kvinnliga ledamöter att de oftare upplever att deras idéer blir stulna eller att de blir avbrutna när de talar (figur 7). På båda punkterna blir könet en statistiskt signifikant variabel efter att övriga faktorer har kontrollerats (se bilaga 1). Vid intervjuerna ses hierarkin i riksdagsarbetet som en orsak till skillnaderna mellan könen i fråga om upplevelser av att få sina idéer stulna och bli avbruten när man talar. De största utspelen görs ofta via riksdagsgruppernas eller partiernas

ledning. Det är alltså lönt för vanliga ledamöter att låta sina idéer bli presenterade av grupp- eller partiledningen. Likaså har grupp- eller utskottsledningen särskild status i och med att de för ordet och därmed kan bli tvungna att avbryta andra ledamöters anföranden. De ledande posterna innehas ofta av män, så det är möjligt att kvinnliga ledamöter därför oftare upplever att andra får äran av deras utspel eller att de blir avbrutna av män då de talar. En del av både de manliga och kvinnliga ledamöterna uppger att kvinnor upplevs behöva mer omfattande bakgrundsarbete och bättre argumentation för sina yttranden för att dessa ska tillmätas tillräcklig vikt. I det här sammanhanget lyfter många av de intervjuade kvinnliga ledamöterna fram sina upplevelser av att manliga ledamöter antingen tar åt sig hela äran för resultatet av deras arbete eller får komma med synpunkter i någon fråga som tidigare har tagits upp av en kvinnlig ledamot.

Figur 7. Hur ofta har respondenterna varit med om detta, medeltal av svaren efter kön.
Fråga 34. Hur ofta har du varit med om följande i riksdagen? Skala 1–5, där 1 = aldrig och 5 = mycket ofta.

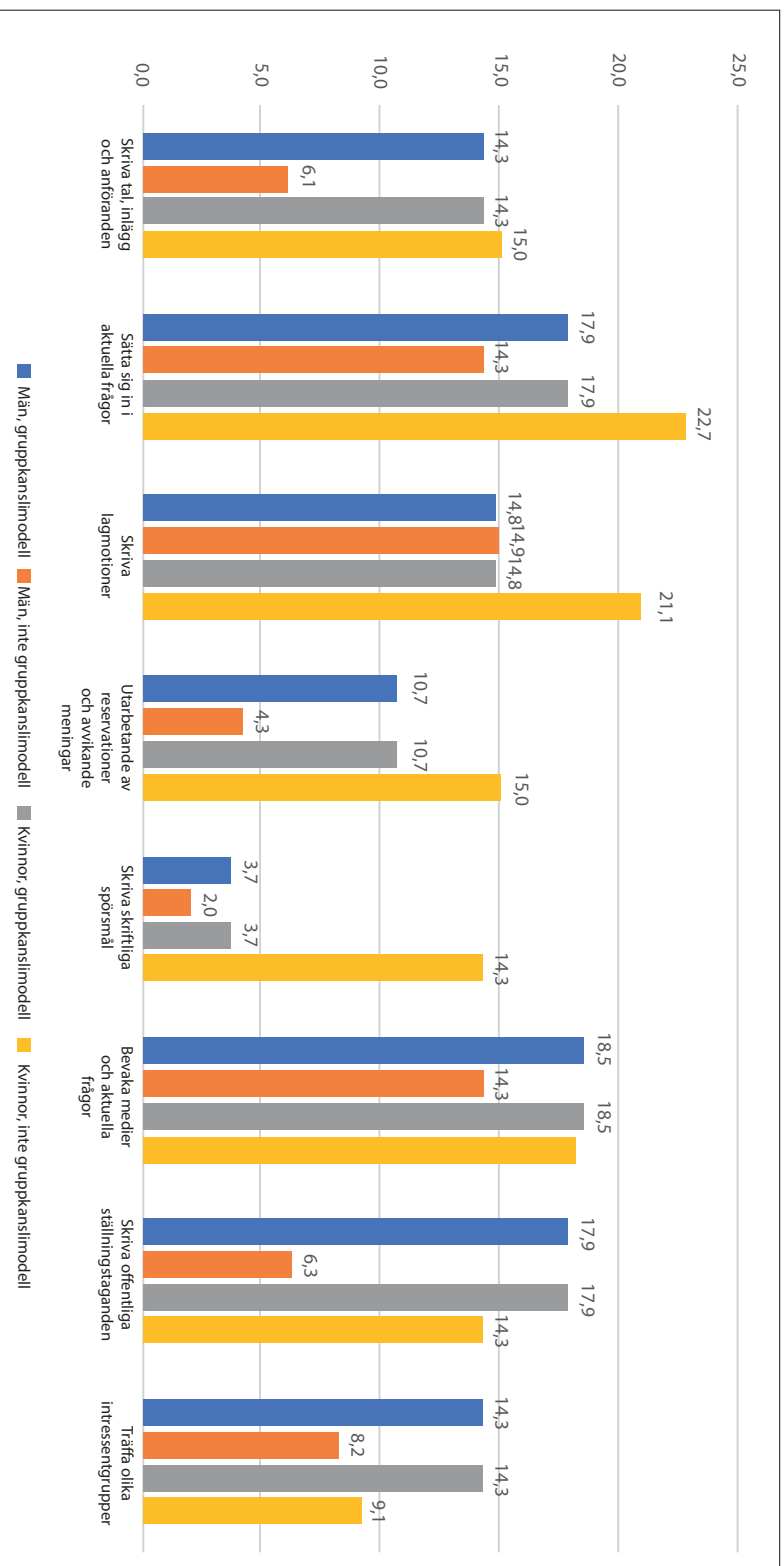
En del av de intervjuade uppger att de varit med om att kvinnliga ledamöters tankar och idéer tillmätts vikt och får uppmärksamhet först när de lyfts fram av en manlig ledamot. Möjligheten att få sin röst hörd anses hänga samman med senioritet eller personlig karisma, men både kvinnliga och manliga ledamöter lyfter fram könskodade situationer och egna upplevelser av att kvinnliga ledamöters idéer blir förbisedda. Detta anses i synnerhet gälla könskodningen inom politikområdena: inte minst utrikespolitik och ekonomi ses som områden där det är svårare för kvinnliga ledamöter att föra fram sina idéer. Även politikområdenas anseende och prioriteringar anses inverka på detta. Frågan gäller alltså också hur de olika politikområdena tolkas och vilka ärenden som anses ingå till exempel i utrikespolitiken.

Administrativt stöd

Största delen av ledamöterna upplever att de får tillräckligt med administrativt stöd för sitt arbete oavsett kön. Andelen ledamöter som inte får tillräckligt med stöd är mindre än 20 procent i samtliga frågor. Mest behöver ledamöterna extra stöd för att sätta sig in i och bevaka aktuella frågor och för att kunna bevaka medierna. Minst är efterfrågan på extra stöd för att skriva reservationer och skriftliga frågor. (Figur 8)

Vid en preliminär granskning av enkätsvaren såg det ut att finnas skillnader i tillgången till administrativt stöd både utifrån kön och tillhörighet till gruppkanslimodellen³¹, så frågan togs med i intervjun. De intervjuade identifierar dock inga skillnader mellan könen i fråga om tillgången till stöd utan är i regel nöjda med stödsystemet i den egna riksdagsgruppen. Kommentarer om hur stödsystemet fungerar kulminerar i frågan om vilket slags stöd ledamöten vill få av assistenterna. I synnerhet de ledamöter som behöver hjälp med kalender eller skrivande anser att gruppkansli-

31 I gruppkanslimodellen är ledamotsassistenterna anställda av gruppkansliet. De ledamotsassistenter vars riksdagsgrupp inte hör till gruppkanslimodellen är anställda hos riksdagens kansli.

Figur 8. Ledamöter som inte fått tillräckligt med administrativt stöd, procentandel efter kön och tillhörighet till gruppkanslimodellen. Fråga 18. Får du administrativt stöd för följande uppgifter i ditt arbete som riksdagsledamot? 1 = Jag får inte administrativt stöd; 2 = För lite; 3 = Tillräckligt; 4 = Jag behöver inte administrativt stöd. De respondenter som valde 1 eller 2 anses ha fått otillräckligt med administrativt stöd.

modellen till denna del är otillräcklig. Några intervjuade lyfter också fram behovet av bättre introduktion för nyblivna ledamöter. Det stöd som finns tillgängligt för ledamöternas arbete anses i varje fall överlag vara utmärkt, särskilt i sakfrågor.

I en närmare statistisk analys försvinner skillnaderna. När respondenterna delas upp efter kön och tillhörighet till gruppkanslimodellen upplever de manliga ledamöter som inte hör till gruppkanslimodellen mer sällan än andra att de blir utan det administrativa stöd de behöver, medan de kvinnliga ledamöter som inte hör till gruppkanslimodellen i många frågor oftare än andra grupper uppger att de blir utan det stöd som de behöver. I fråga om de aktörer som tillhandahåller administrativt stöd³² blir könet eller gruppkanslimodellen inte statistiskt signifikanta. Yngre ledamöter uppger oftare än andra att de får hjälp av både gruppens experter och sin egen politiska referensgrupp³³.

32 Fråga 19. Från vem får du stöd av det här slaget för ditt arbete i riksdagen?

33 Resultatet av fråga 18 ska tolkas med hänsyn till att det låga antalet respondenter som blivit utan administrativt stöd försämrar resultatets tillförlitlighet och gör konfidensintervallen stora. Dessutom blir resultatet av både fråga 18 och fråga 19 mindre tillförlitligt i och med att respondentens tillhörighet till gruppkanslimodellen bestäms utifrån det som ledamöten själv uppger. På den här punkten kan uppgifterna i materialet vara inexakta eftersom det framgår av intervjuerna att ledamöterna inte alltid vet om deras riksdagsgrupp hör till gruppkanslimodellen eller inte. Resultaten kan således betraktas som ungefärliga, eventuellt bortsett från de män som inte hör till gruppkanslimodellen eftersom dessa upprepade gånger avviker från de övriga. Skillnaden i fråga om de här männen förklaras av det stora antal respondenter som svarat "Jag behöver inte stöd" (bilaga 1).

3.2 Arbete över riksdagsgruppsgränserna

I det här avsnittet behandlas det samarbete som riksdagsledamöterna bedriver framför allt via ledamöternas bakgrund och nätverk. Både enkäten och intervjuerna visar att organisationsarbete har större betydelse för de kvinnliga ledamöternas riksdagsarbete än för de manliga ledamöternas arbete. Hur man ger positiv återkoppling skiljer sig i viss mån mellan manliga och kvinnliga ledamöter, och här inverkar också nätverken som återkopplingskanal. Manliga ledamöter uppges betydligt oftare än kvinnliga vara förtroendeingivande och inflytelserika. Erfarenheterna på det här området beskrivs närmare nedan..

Tidigare erfarenhet

Erfarenhet och utbildning före ledamotsuppdraget anses i intervjuerna ha betydelse framför allt i början av uppdraget. Tidigare erfarenhet påverkar ofta vilka frågor ledamoten koncentrerar sig på och till vilka utskott han eller hon söker sig. Erfarenheten kan också hjälpa ledamoten att motivera sitt anspråk på ett visst uppdrag, särskilt den första mandatperioden.

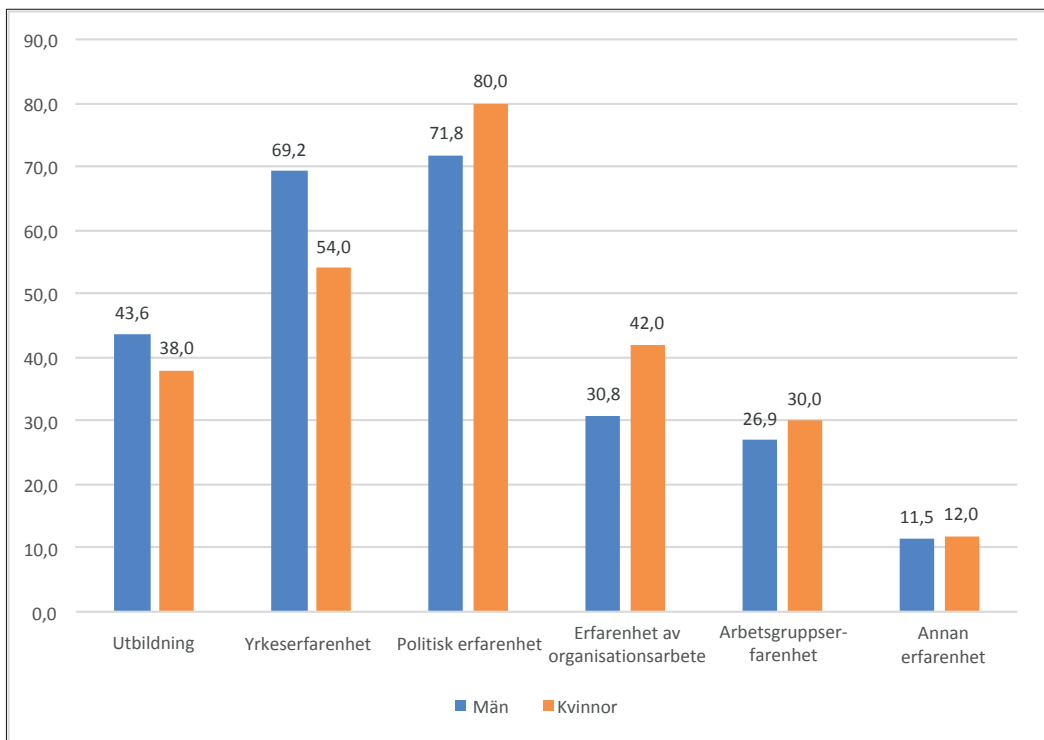
Enkäten visar på skillnader mellan kvinnor och män när det gäller vilket slags sakkunskap de har till stöd för utskottsarbetet. De kvinnliga ledamöterna lägger större vikt än de manliga på vilken effekt en bakgrund i organisationsarbete har på de egna kunskaperna i utskottsarbetet, medan männen ofta lyfter fram yrkeskompetens i sina svar (figur 9).

Samma trend syns också i svaren på frågan om vilka egenskaper ledamöterna anser vara viktiga i ledamotsuppdraget. Kvinnorna lägger mer vikt vid värderingar och aktivitet i samhället (figur 10).

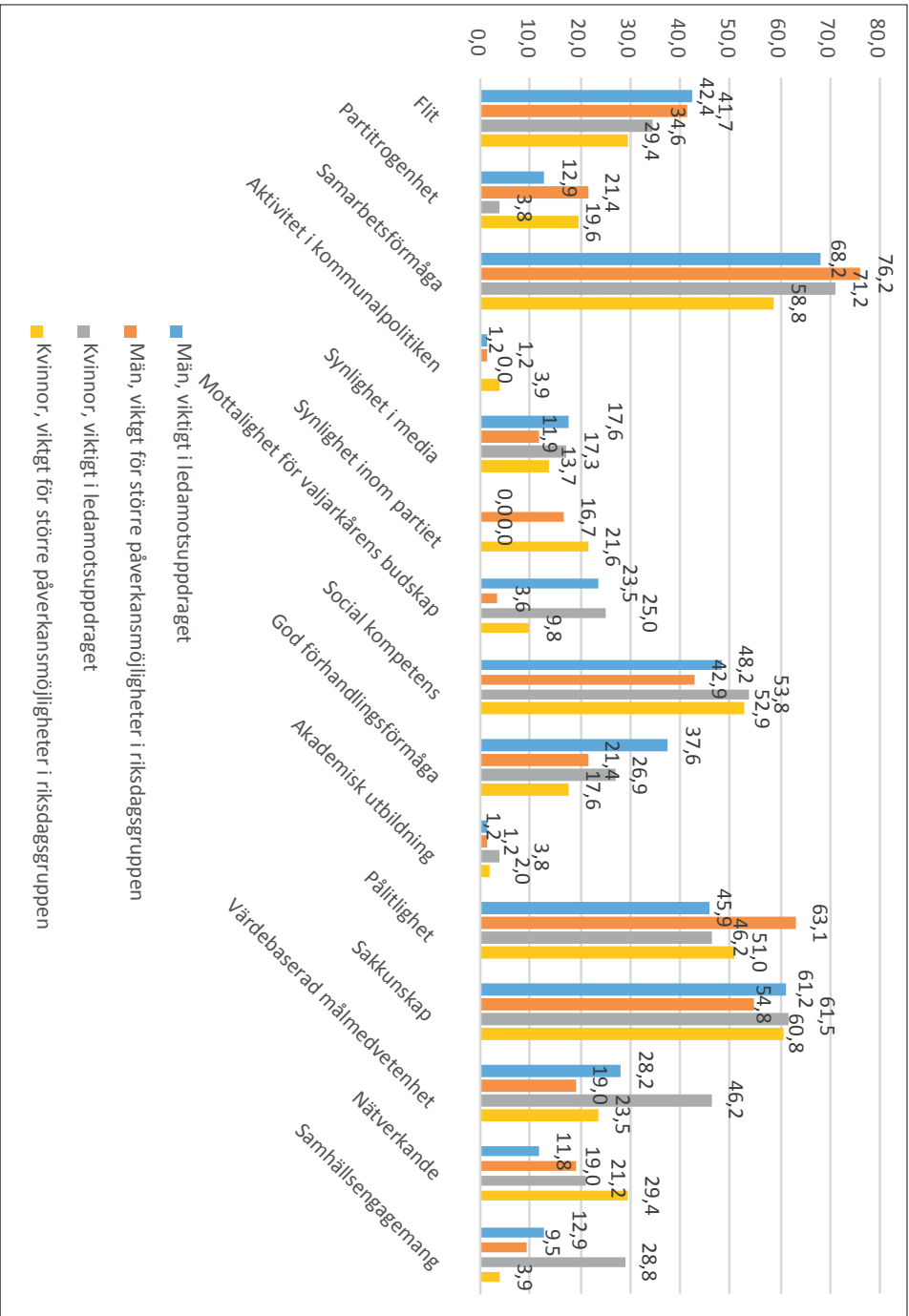
De flesta intervjuade tycker att det är naturligt att framhäva yrkesidentiteten och att denna också är ett nyttigt verktyg för att utmana könsrollerna på olika politikområden. De som lyfter upp betydelsen av en bakgrund i organisationer ser denna bakgrund som en mycket framträdande faktor bakom sin egen politiska erfarenhet och karriär. I viss mån tyder

intervjuerna på att en yrkesbakgrund har större betydelse än en bakgrund i organisationsvärlden, även om största delen av de intervjuade upplever att arbete i organisationer är nyttigt i synnerhet för hanteringen av olika typer av sakinnehåll.

Trots att den egna erfarenheten vanligtvis inte förknippas med ett motsatsförhållande mellan yrkeserfarenhet och en bakgrund i organisationsvärlden, kopplas skillnaderna i upplevelserna på den här punkten till segregationen i arbetslivet överlag, framför allt i och med den starka organisationstraditionen inom social- och hälsovården. En del av de intervjuade påpekar att organisationer i finanssektorn och med koppling till ekonomi i allmänhet inte har så stor synlighet. Dessutom påminner i synnerhet de intervjuade kvinnliga ledamöterna om hur organisationerna bidragit till att

Figur 9. Kompetens för utskottsuppdrag efter kön, procent av respondenterna. Fråga 17. Vilken sakkunskap har du i de utskottsuppdrag du sköter nu (välj högst tre alternativ)?

Figur 10. Viktiga egenskaper för ledamotsuppdraget och påverkansmöjligheterna efter kön, procent av respondenterna. Frågorna 26. Vilka av följande egenskaper tycker du är viktigast i arbetet som riksdagsledamot? (Kryssa för de fyra viktigaste) och 27. Vilka av följande egenskaper tycker du är viktigast för att ledamöterna ska få mer påverkansmöjligheter inom din egen riksdagsgrupp? (välj de fyra viktigaste).

fler kvinnor blivit invalda och fått bättre villkor. En del av de intervjuade anser också att den egna stöd- och referensgruppen har haft stor inverkan i början av deras politiska karriär, i synnerhet om ledamoten inte tidigare varit känd i offentligheten.

De intervjuade lyfter fram att yrkeskompetensen framhävs redan i riksdagsvalet. Här avses framför allt att manliga kandidaters yrkesbakgrund och mansdominerade yrken blir mer framträdande i förhållande till de kvinnliga kandidaternas hänvisningar till värderingar och organisationserfarenhet. Frågan väcker diskussion om huruvida kvinnor eventuellt har bättre social kompetens än män och om män för sin del har starka yrkesnätverk. Riksdagen ses som en utjämnande faktor där varje ledamot har samma mandat oberoende av yrkesmässig och samhällelig status och var och en måste samla på sig parlamentarisk erfarenhet själv. Många intervjuade anser visserligen att kvinnor i högre grad än män behöver organisationer för att över huvud taget få tillträde till politiska nyckelpositioner och bli invalda³⁴.

Frågan om organisations- och yrkesbakgrund tas upp huvudsakligen ur två synvinklar i intervjuerna. Dels gäller diskussionen hur olika bakgrunder är till nytta för invalda ledamöter i uppdraget och hur de tar sig uttryck i riksdagsarbetet. Dels behandlas inverkan av ledamöternas olika bakgrunder på deras möjligheter att avancera med sin politiska karriär och över huvud taget bli invalda i riksdagen. Grovt taget kopplas organisationsarbetet mer än yrkesbakgrunden till värderingar, trots att också yrkesbakgrunden kan ha en stark koppling till värdegrunden. De intervjuade verkar alltså lägga vikt vid förhållandet mellan yrkesidentitet och eventuell bakgrund i organisationsvärlden på olika sätt.

34 Exempelvis Kuusipalo hänvisar till politisk praxis som anses vara typisk uttryckligen för kvinnor. Hit hör användning av nätverk i det civila samhället, till exempel olika organisationer och rörelser, som kanaler för politiskt inflytande. Å andra sidan påpekar Kuusipalo att finländska kvinnor relativt tidigt varit aktiva också inom det politiska systemet. Se Kuusipalo 1989: "Naisena politiikan huippupaikoille?" *Sociologia* 26:2, s. 89–103. Kvinnoorganisationerna har dock spelat en viktig roll i att möjliggöra denna aktivitet (se t.ex. Kuusipalo, Jaana 1999: "Suomalaiset naiset politiikassa". I verket *Suomalainen nainen*, s. 55–78. Helsingfors: Kustannusosakeyhtiö Otava, s. 56–58.

Intervjuerna visar också att yrkesbakgrund ofta förknippas med egenskaper som upplevs som maskulina, medan organisationsbakgrund kopplas samman med egenskaper som upplevs som feminina. I synnerhet många män beskriver i intervjuerna personer med yrkeskompetens och företagarerfarenhet som lösningsfokuserade, praktiskt inriktade och driftiga. Personer med bakgrund i organisationsvärlden upplevs för sin del måla upp visioner i stora drag och vara mer samtalande. De intervjuade poängterar att de här egenskaperna bottnar i erfarenhet och inte i kön. Trots det verkar det vara ganska vanligt att ledamöterna föreställer sig yrkesverksamma som män och organisationsaktiva som kvinnor.

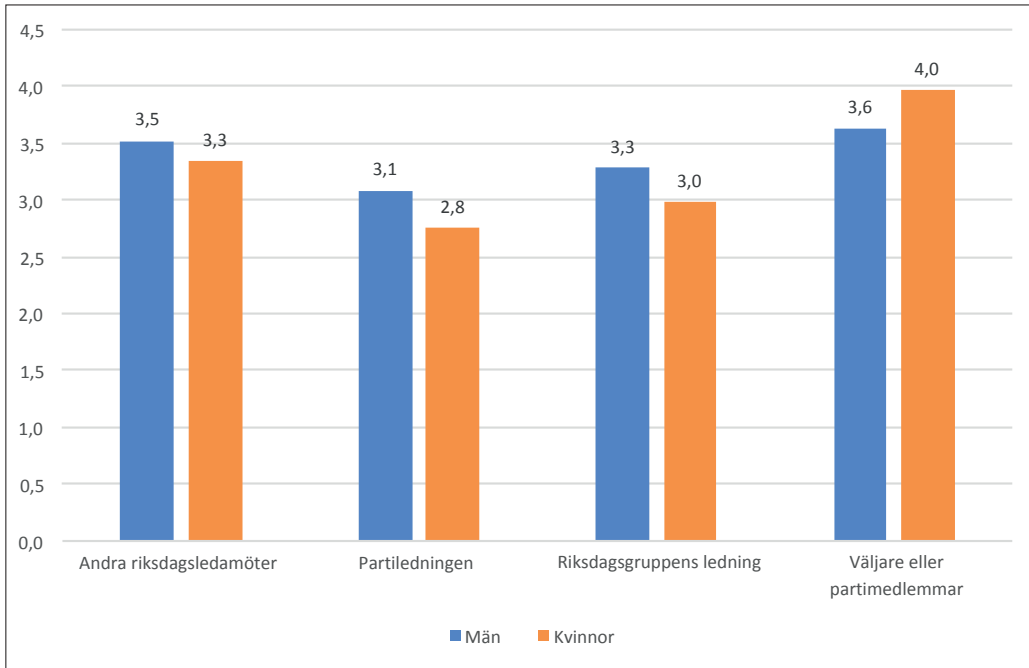
Positiv återkoppling

Könet inverkar på hur respondenterna upplever sig få positiv återkoppling. De ledamöter som svarade på enkäten får mest positiv återkoppling utanför riksdagen, det vill säga från väljare och partimedlemmar. Jämfört med männen upplever kvinnorna att de inom riksdagen får mindre positiv återkoppling från andra ledamöter, partiledningen och riksdagsgruppens ledning. Däremot upplever männen att de mer sällan får positivt gensvar från väljare och partimedlemmar utanför riksdagen (figur 11)³⁵.

De manliga respondenterna upplever också att de i jämnare utsträckning får återkoppling från personer av olika kön, medan de kvinnliga respondenterna framhäver positiv återkoppling från andra kvinnor. Var fjärde kvinna upplever att hon får mer positiv återkoppling från kvinnliga än från manliga ledamöter (tabell 2).

De intervjuade ledamöterna har fått besvara frågan om huruvida det finns en könsuppdelning när det gäller att få och ge återkoppling. En del av dem identifierar företeelsen i viss mån men upplevelserna av att få återkoppling över huvud taget varierar. Både manliga och kvinnliga ledamöter nämner olika sätt att ge återkoppling. Positiv återkoppling ges med lägre tröskel

35 När svaren kontrolleras för bakgrundsvariabler blir könet en statistiskt signifikant variabel i fråga om återkoppling från andra ledamöter och partiledningen. På andra punkter blir resultatet mindre tillförlitligt, men könet är fortfarande den variabel som kommer närmast signifikans, och effektens riktning är väntad. Detta är ett klart tecken på att könet påverkar återkopplingsupplevelsen.

Figur 11. Positiv återkoppling, genomsnitt av svaren efter kön. Fråga 36. Hur ofta får du positiv återkoppling för ditt arbete från olika aktörer? Skala 1–5; där 1 = mycket sällan och 5 = mycket ofta.

37. Får du arbetsrelaterad positiv återkoppling oftast från manliga riksdagsledamöter, kvinnliga riksdagsledamöter eller lika mycket från män och kvinnor?		
Svar	Män	Kvinnor
Manliga riksdagsledamöter	13,4	9,4
Kvinnliga riksdagsledamöter	11,0	24,5
Lika mycket från manliga och kvinnliga riksdagsledamöter	75,6	66,0

Tabell 2. Positiv återkoppling, svarsandelar efter kön. Fråga 37. Får du arbetsrelaterad positiv återkoppling oftast från manliga riksdagsledamöter, kvinnliga riksdagsledamöter eller lika mycket från män och kvinnor? 1 = Från manliga ledamöter; 2 = Från kvinnliga ledamöter; 3 = Lika mycket från manliga och kvinnliga riksdagsledamöter.

bland kvinnliga ledamöter och också medvetet till andra kvinnliga ledamöter. Överlag upplevs positiv återkoppling i synnerhet mellan män men också från män till kvinnliga ledamöter vara mer implicit och fokuserad på ett visst sakinnehåll. Tekniken anses i allmänhet ha sänkt tröskeln för att ge positiv återkoppling. En del av de intervjuade vill också ha en bredare kultur av beröm och uppmuntran inom riksdagen.

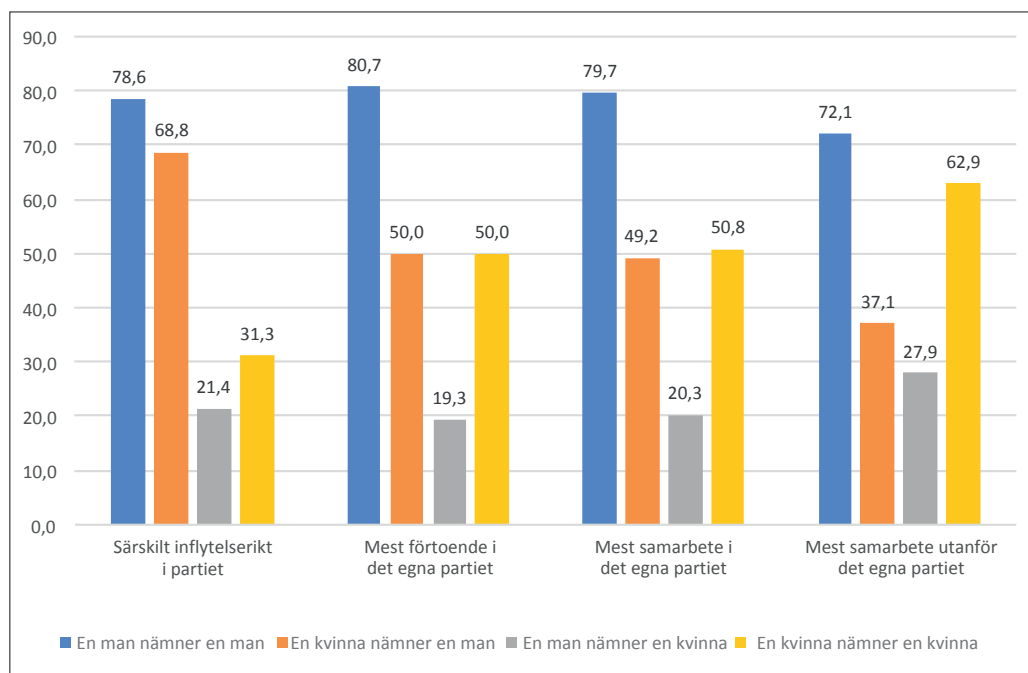
De intervjuade påpekar att det går smidigt att ge återkoppling framför allt i nätverk som uppstått kring gemensamma intressen. En del av de manliga ledamöterna uppger att det är lättare att ge manliga än kvinnliga ledamöter återkoppling. Att kvinnorna är organiserade i sina egna nätverk anses leda till ökat stöd bland de kvinnliga ledamöterna sinsemellan, medan stödet förmedlas lättare mellan manliga ledamöter också utan att den positiva återkopplingen verbaliseras.

Nätverk

I ljuset av enkätresultaten verkar det vara klart att nätverken är könskodade. Respondenterna samarbetar mest med personer av det egna könet såväl inom som utanför det egna partiet. Då respondenterna ombads nämna personer med vilka de samarbetar mest inom det egna partiet, var fyra av fem personer som nämndes av män manliga kollegor. Kvinnorna nämnde både män och kvinnor enligt en jämnare fördelning. Utanför det egna partiet är 72,1 procent av personer som nämndes av manliga respondenter män medan andelen män bland de personer som nämndes av kvinnor är 37,1 procent (figur 12).

Som inflytelserika nätverk nämns i enkätresultaten oftast kvinnonätverket (16 omnämningen) och det så kallade bastuutskottet (6 omnämningen). Även Tutkas, föreningen för forskare och riksdagsledamöter, framträder bland de heterogena svaren. Många intervjuade nämnde både kvinnonätverket och bastuutskottet som inflytelserika nätverk. Både kvinnonätverket och bastuutskottet har en etablerad ställning som nätverk i riksdagen. De

36 Fråga 40. Vilka nätverk eller grupper inom riksdagen betraktar du som mest inflytelserika (högst tre viktigaste)?

Figur 12. Nämnda personer per kön, procentandel. Fråga 41. Om du vill kan du nämna en eller flera personer, underfrågorna a = som du anser ha särskilt stort inflytande på det egna partiets målsättningar och riktlinjer, b = som du har mest förtroende för inom det egna partiet, c = som du helst samarbetar med inom det egna partiet, d = som du mest samarbetar med utanför det egna partiet.¹

¹Det gavs ett öppet svar på fråga 41. 80 respondenter hade gjort en anteckning av något slag i frågan. I en del av svaren nämns ändå inte någon person utan det talas om t.ex. gruppens ordförande eller utskottskollegor. Så här nämns personer vid namn i svaren: 104 omnämmanden i punkt A, 111 omnämmanden i punkt B, 120 omnämmanden i punkt C och 78 omnämmanden i punkt D.

intervjuade anser att kvinnonätverkets uppgift är att förmedla information, väcka debatt och skriva lagmotioner. Även feministnätverket och mansnätverket har som syfte att upprätthålla och främja jämställdhetsperspektivet. Även dessa nämndes i både enkäten och intervjuerna.

I intervjuerna nämndes kvinnonätverket som en förmedlare av information om jämställdheten mellan könen över gruppgränserna. Med stöd av kvinnonätverket har man också lyckats driva igenom viktiga lagar som berör jämställdheten mellan könen, såsom den subjektiva rätten till dagvård och en ändring av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män beträffande kvoter. Det faktum att jämställdheten har förbättrats anses också ha bidragit till att kvinnonätverkets verksamhet har jämnat ut sig, även om man anser att konkurrensen om platserna i kvinnonätverkets arbetsutskott har ökat. En del av de intervjuade kvinnliga ledamöterna framförde också behovet att få de manliga ledamöternas stöd till kvinnonätverkets jämställdhetsarbete så att de beslut som kvinnonätverket driver på kan genomföras.

De intervjuade anser att riksdagens interna nätverk är betydelsefulla av olika skäl. En del nämner att de ökar sakkunskapen och förståelsen över partigränserna men att de också fungerar som en faktor som exempelvis bidrar till de kvinnliga ledamöternas möjligheter att påverka. Å andra sidan påtar flera intervjuade och ledamöter som svarade på enkäten svårigheterna med att hitta tid för informellt engagemang och medverkan i olika nätverk. I intervjuerna efterlystes fler nya sätt att skapa inofficiella nätverk. I stället för den tidigare samkvämskulturen önskar en del av de intervjuade annorlunda tidsfördriv som skulle öka växelverkan mellan ledamöterna oberoende av kön. Å andra sidan upplever flera intervjuade att tiden inte räcker till för någon som helst extrauppgift. Ett alternativ som framfördes var att ge tjänstemännen en större roll i att ordna och sammankalla klubbar, varvid verksamheten eventuellt kunde vara mer regelbundet. De intervjuade betonar betydelsen av nätverk och sociala relationer för riksdagsarbetet i synnerhet med tanke på samarbete och lediga personliga relationer. En del nämnde att nätverken också ökar det kollegiala stödet.

En del av de intervjuade ledamöterna framförde att nätverken är könskodade. Det ansågs ändå oftast bero på att ledamöterna har olika intressen. Å andra sidan ansåg de intervjuade att nätverken möjliggör skapande av personliga relationer t.ex. mellan ledamöter som kommer från olika håll i landet och över regerings- och oppositionsgränsen. Några intervjuade påpe-

kade att skillnaderna i engagemang också beror på huruvida ledamoten permanent bor i Helsingfors, i närområdet eller längre bort. Då erbjuder nätverken ett socialt sammanhang i en främmande stad men de kan vara omöjliga för ledamöter vars tid går åt till att pendla mellan olika städer.

Att nätverken är könskodade kan anses vara problematiskt med tanke på ackumuleringen av inflytandet. I enkäten nämnde både män och kvinnor klart fler män då de ombads att nämna de mest inflytelserika personerna i sina partier. Då respondenterna fick frågan om vilka som är de mest förtroendeingivande personerna inom det egna partiet, var fyra av fem av de personer som nämndes av män manliga ledamöter (figur 12)³⁷. Dessutom lade män större vikt vid förtroende då de fick frågan om vilka egenskaper som är viktiga med tanke på inflytandet (figur 10 på sida 46)³⁸. Utifrån enkätsvaren anses alltså manliga ledamöter i allmänhet ha mer inflytande än kvinnor. Dessutom bildar de oftare nätverk med män, uppskattar förtroendet och litar mer på män. Det framkom inte i intervjuerna att ledamöterna med avsikt främst skulle bilda nätverk med ledamöter av det egna könet, utan de könskodade mönstren i fråga om nätverken har att göra med t.ex. fördelningen av politikområden och intressen mellan män och kvinnor. De könade aspekterna på inflytandet, nätverken och förtroende vittnar ändå om en mekanism som gör att inflytandet samlas hos män i riksdagen.

37 Fråga 41. Nämn en eller flera personer, underfråga b = som du har mest förtroende för inom det egna partiet. I fråga om personer som inger förtroende är över 80 procent av personer som nämns av män manliga politiker medan kvinnorna nämner lika många män och kvinnor (figur 12 på sida 51).

38 Fråga 27. Vilka av följande egenskaper tycker du är viktigast för att ledamöterna ska få mer påverkansmöjligheter inom din egen riksdagsgrupp? Av de manliga respondenterna uppger 63,1 att det är viktigt med förtroende medan motsvarande siffra bland de kvinnliga respondenterna är 51 procent (figur 10 på sida 46). Båda könen uppger oftare att det är viktigt med samarbetsförmåga men bland män betraktas förtroende som den näst viktigaste egenskapen när det gäller inflytandet inom riksdagsgruppen. I detta avseende anser männen att förtroendet är viktigare än sakkunskap.

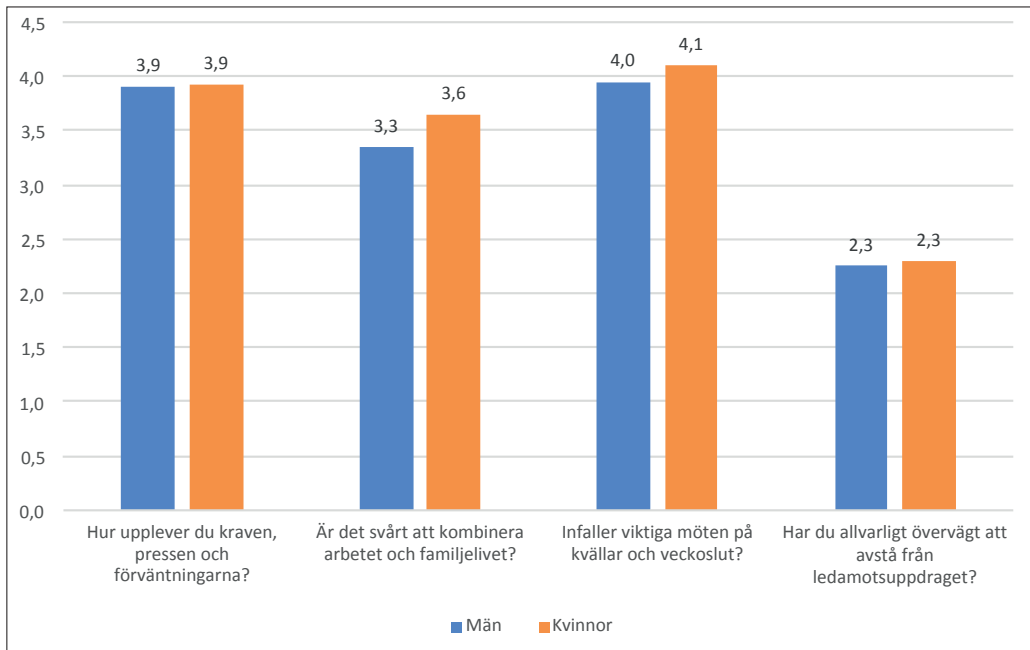
3. Riksdagen som arbetsplats

Detta kapitel handlar om villkoren för och möjligheterna i arbetet som riksdagsledamot med tanke på hur arbetet ordnas i praktiken. Fokus ligger på frågor i anknytning till välbefinnandet i arbetet, såsom arbetsbelastning, möjligheterna att kombinera arbete och familjeliv samt kränkande behandling. Utifrån resultaten skiljer sig arbetsbelastningen i riksdagsledamöternas arbete inte mellan könen, och svårigheterna med att kombinera arbete och familjeliv betraktas inte längre som ett problem för enbart unga kvinnor. Kränkande behandling kartlades ur många synvinklar och de största skillnaderna finns i punkter som handlar om talsituationer och stulna idéer. På grund av sin kontext behandlas dessa i punkt 3.1. I detta avsnitt ligger fokus på underpunkter som handlar om bland annat sexuella trakasserier och sexistiska skämt. Skillnaderna mellan könen är små när det gäller dessa frågor.

Arbetsbelastning

edamotsuppdraget upplevs som mycket betungande. Enligt enkätsvaren upplever största delen av respondenterna oberoende av kön att kraven och pressen på dem är hårda (figur 13). Kvälls- och veckoslutsarbete förekommer ofta. I intervjuerna uppger i synnerhet de ledamöter som kommer från andra orter än huvudstadsregionen att de under plenifria perioder måste utföra sitt arbete som riksdagsledamot i sina egna valkretsar. I enkätsvaren var avståndet till Helsingfors ändå inte en statistiskt signifikant variabel i fråga om arbetsbelastningen eller kvälls- och veckoslutsarbetet utan ledamöterna runtom i landet upplever att arbetet fortsätter även utanför plenum.

Arbetsbelastningen hos ledamöterna syns också i att 63,4 procent av respondenterna uppger att de ibland allvarligt har övervägt att avstå från ledamotsuppdraget på grund av att pressen är för stor eller på grund av motivationsbrist. De flesta har dock övervägt att avstå bara sällan (tabell 3). Skillnaderna mellan könen är inte statistiskt signifikanta (bilaga 1).

Figur 13. Hur belastande är ledamotsuppdraget, medeltal av svaren efter kön. Fråga 22. Hur upplever du kraven, pressen och förväntningarna på dig som riksdagsledamot? (skala 1–5, där 1 = mycket anspråkslösa och 5 = mycket hårda). Fråga 23. Upplever du att det är svårt att kombinera ledamotsuppdraget och familjelivet? (skala 1–5, där 1 = mycket sällan och 5 = mycket ofta). Fråga 24. Infaller viktiga arbetsmöten eller -uppgifter ofta på kvällar eller veckoslut? (skala 1–5, där 1 = mycket sällan och 5 = mycket ofta). Fråga 25. Har du allvarligt övervägt att avstå från ledamotsuppdraget på grund av att pressen är för hög eller av motivationsbrist? (skala 1–5, där 1 = aldrig och 5 = mycket ofta)

25. Har du allvarligt övervägt att avstå från ledamotsuppdraget på grund av att pressen är för hög eller av motivationsbrist?		
Svar	Män	Kvinnor
1	34,5	37,3
2	26,2	25,5
3	21,4	15,7
4	15,5	13,7
5	2,4	7,8

Tabell 3. Att avstå från ledamotsuppdraget, svarsfördelning efter kön. Fråga 25. Har du allvarligt övervägt att avstå från ledamotsuppdraget på grund av att pressen är för stor eller på grund av motivationsbrist? Skalan är 1–5, där 1 = aldrig och 5 = mycket ofta.

Några intervjuade accepterar det nuvarande arbetssättet och dess belastning som en del av riksdagsarbetet. I både enkäten och intervjuerna framförde man dock på mycket bred front behovet av ökad förutsebarhet i riksdagsledamöternas tidtabeller t.ex. genom att ändra på tidtabellen för plenum, ha en plenifri kväll under veckan eller förbättra möjligheterna till distansarbete³⁹. Flera intervjuade kritiserade rådande besökspraxis som ansågs vara onödigt osmidig och försvaga t.ex. ledamöternas möjligheter att ta emot besöksgrupper från den egna valkretsen.

I både de öppna avsnitten bland enkätsvaren och intervjuerna lyfter man fram riksdagsledamöternas goda stresstålighet. En del av de intervjuade framförde att t.ex. hotfull återkoppling, hårt bemötande i medier och till och med fysiska hot har normaliserats så att de har blivit en del av ledamotsuppdraget som nästan inte ens ifrågasätts. Några intervjuade nämnde också att individualismen i allmänhet har ökat och påverkat riksdagsarbetet. Även byggandet av det personliga varumärket, den allt snävare politiska specialiseringen och att samhörigheten bland ledamöterna minskar kan bidra till att arbetet känns mer krävande.

Att kombinera arbetsliv och familj

Ledamöter med familj upplever inte större arbetspress än ledamöter utan familj. Däremot inverkar barn som bor hemma på hur ledamöterna upplever att det går att kombinera arbete och familjeliv. Ju fler barn ledamoten har hemma, desto svårare känns det att kombinera arbete och familjeliv. Barnens ålder spelar ingen roll. Dessutom är utbildning och ledamotens ålder variabler som nästan har statistisk signifikans. Att kombinera arbete med familjeliv känns svårare för yngre ledamöter med högre utbildning (bilaga 1).

39 Flera intervjuade hänvisade till Sitras diskussionsunderlag Kansanvallen peruskorjaus. Kaikki voimavarat käyttöön av Liisa Hyssälä och Jouni Backman som publicerades i februari 2018. <https://media.sitra.fi/2018/02/02133038/kansanvallenperuskorjaus.pdf>

Enligt de intervjuade har frågan om att kombinera familjen och ledamot-suppdraget traditionellt setts som en kvinnlig angelägenhet. I ljuset av både enkätsvaren och intervjuerna är frågan dock angelägen för både män och kvinnor i dagsläget. I enkäten är könet inte statistiskt signifikant när det gäller svårigheterna att kombinera arbetet och familjelivet (bilaga 1).

Frågan om att ordna barnomsorg i riksdagens lokaler väckte diskussion i intervjuerna, och frågan lyftes fram också i de öppna svaren i enkäten. Ur jämställdhetssynvinkeln bör det beaktas att man har övergått från en debatt som handlar om förutsättningar för små barns mammor att arbeta till en problematik som berör alla kön. Många intervjuade framförde hur exceptionellt det över huvud taget var för en kvinnlig ledamot att temporärt lämna riksdagsarbetet efter att ha fått ett barn eller att komma till riksdagen med ett barn ännu på 1990-talet, för att inte tala om de tidigare årtiondena och pappornas frånvarotider. Även om dagens praxis avviker betydligt från detta, är frågan om barnomsorg tills vidare olöst. I intervjuerna nämnde män och kvinnor dock lite olika metoder för att underlätta situationen: De manliga ledamöterna framförde huvudsakligen möjligheterna till distansarbete och en tydligare arbetsrytm som eventuella lösningar på problemet. Bara tre män som intervjuades lyfte fram barnomsorgen medan nio av de intervjuade kvinnliga ledamöterna ansåg att ordnande av barnomsorg i riksdagen spelar en nyckelroll när det gäller att lösa problemet. I intervjuerna betonades frågan om hur man i riksdagen aktivare kunde stödja kombinationen av arbete och familjeliv.

Under talman Riitta Uosukainens tid ändrades tidtabellen för plenum på så sätt att voteringarna flyttades till början av plenum. Det bidrog till bättre möjligheter att kombinera arbete och familjeliv. Trots förbättringarna gör föränderligheten och oförutsägbarheten i riksdagsledamöternas arbete att det enligt enkätsvaren och intervjuerna är svårt att beakta familjelivets krav. Situationen för ledamöter som kommer från andra orter än huvudstadsregionen försvåras av långa avstånd och bristande nätverk. Å andra sidan spelar riksdagsgruppens storlek också en roll i hur flexibelt arbete man har. De mindre riksdagsgrupperna saknar ersättare i utskotten, vilket minskar flexibiliteten i utskottsarbetet vid t.ex. sjukdomsfalltattatav

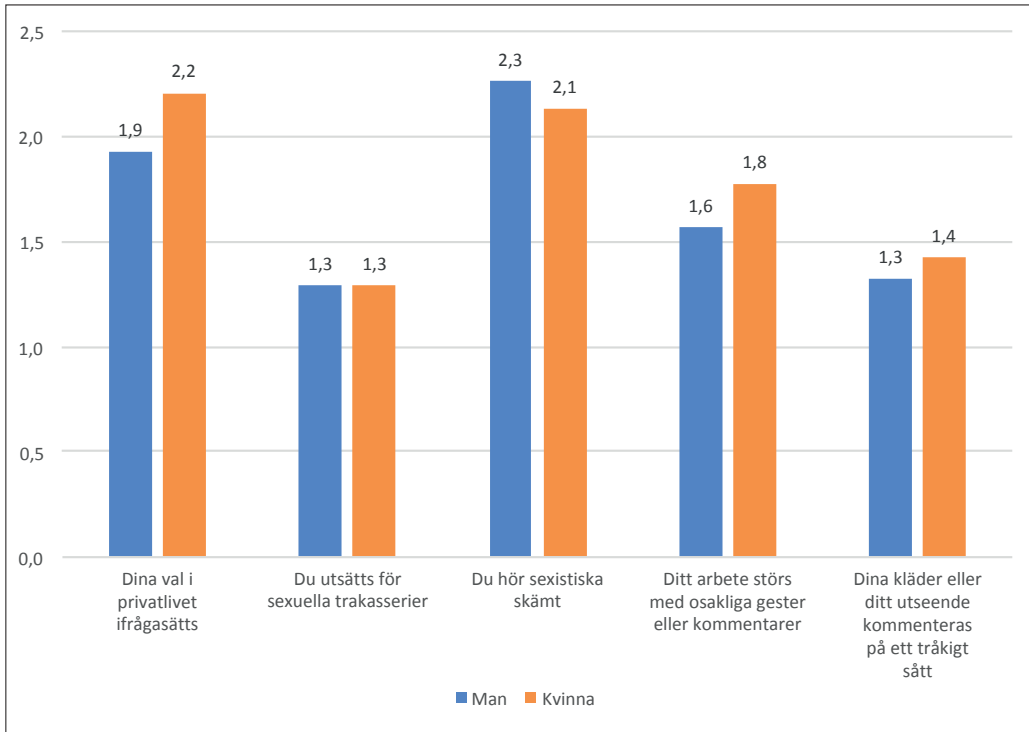
Några intervjuade påpekade också att en riksdagsledamot i praktiken alltid ska vara anträffbar och flexibel ifall t.ex. utskottsarbetet kräver det. Å andra sidan kritiserades långa uppehåll i plenum för att de är stela och leder till fullspäckade kalendrar.

Kränkande behandling

I enkäten och intervjuerna framfördes olika former av kränkande behandling som ledamöterna har upplevt. Denna del av materialet omfattar upplevelser av t.ex. sexuellt färgat språkbruk, nedlåtande behandling och sexuella trakasserier. Hit hör också observationerna i materialet av hur husets stränga hierarki leder till en obalans mellan riksdagsledamöterna, de anställda och tjänstemännen. Den gemensamma nämnaren i observationer som berör både ledamöterna och personalen var behandling där den andra verbalt eller fysiskt bryter mot förmodade gränser för sakligt uppförande. Ledamöterna lyfte fram olika lösningar på hur de hanterar kränkande behandling. Hit hör t.ex. att undvika vissa situationer och att ändra på sitt agerande, att sätta gränser genast då man utsätts för osakligt uppförande och att förbise det skedda. I vissa fall hade ledamöterna också berättat om det osakliga uppförandet till en tredje part och konflikten hade kunnat lösas. I både enkäten och intervjuerna hänvisade man till att situationerna lämnar rum för tolkning och att det är oklart var gränserna mellan saklig och kränkande behandling går.

I enkäten utreddes kränkande behandling ur flera synvinklar⁴⁰. De vanligaste formerna av kränkande behandling var sexistiska skämt och ifrågasättande av val i privatlivet (figur 14). Det finns skillnader mellan könen i fråga om medeltalen men könet är inte en statistiskt signifikant variabel i fråga om upplevda trakasserier vid en analys som kontrollerar bakgrundsvariablerna (bilaga 1).

40 Fråga 34, underfrågor 3–7. I underfrågorna 1. Du blir avbruten när du talar på ett möte och 2. Någon annan får äran av resultatet av ditt arbete eller en idé som ursprungligen var din är könet en statistiskt signifikant variabel. De här frågorna behandlas i samband med talsituationer i kapitel 3.1 på sidorna 39–41.

Figur 14. Kränkande behandling, genomsnitt av svaren efter kön. Fråga 34. Hur ofta har du varit med om följande i riksdagen? Underfrågor 3–7. Skala 1–5, där 1 = aldrig och 5 = mycket ofta.

Du hör att en ledamotskollega vid något tillfälle berättar sexistiska skämt		
Svar	Män	Kvinnor
1	28,6	22,6
2	39,3	47,2
3	17,9	24,5
4	6,0	5,7
5	8,3	0,0

Tabell 4. Sexistiska skämt, svarsfördelning efter kön. Fråga 34. Hur ofta har du varit med om följande i riksdagen? Underfråga 5. Du hör att en ledamotskollega vid något tillfälle berättar sexistiska skämt. Skala 1–5, där 1 = aldrig och 5 = mycket ofta.

Tre av fyra respondenter uppger att de någon gång har hört sexistiska skämt. Majoriteten av dem som hade hört skämten hade hört dem sällan (tabell 4). Några intervjuade påtalade också sexistiskt språkbruk. I dessa fall nämndes humor mellan manliga ledamöter, störande kommentarer som assistentkåren drabbas av och t.ex. kommentarer om en ung, kvinnlig assistents utseende till en annan ledamot.

En del ledamöter berättade i studien att de har utsatts för sexuella trakasserier. Könet påverkar inte hur vanligt förekommande fenomenet är, utan såväl män som kvinnor har upplevt trakasserier. 79,5 procent av männen och 76,9 procent av kvinnorna hade inte upplevt sexuella trakasserier (svarsalternativ 1). 13,3 procent av männen och 17,3 procent av kvinnorna rapporterade om att de sällan hade upplevt trakasserier, dvs. valde alternativ 2. Ingen respondent rapporterade om att hen skulle ha upplevt sexuella trakasserier mycket ofta (svarsalternativ 5). De övriga respondenterna valde

Du utsätts för sexuella trakasserier		
Svar	Män	Kvinnor
1	79,5	76,9
2	13,3	17,3
3	6,0	5,8
4	1,2	0,0
5	0,0	0,0

Tabell 5. Sexuella trakasserier, svarsfördelning efter kön. Fråga 34. Hur ofta har du varit med om följande i riksdagen? Underfråga 4. Du utsätts för sexuella trakasserier. Skala 1–5, där 1 = aldrig och 5 = mycket ofta.

antingen svarsalternativ 3 eller 4. Fördelningen mellan dessa svarsalternativ var sådan att 6 procent av männen och 5,8 procent av kvinnorna valde svarsalternativ 3 och 1,2 av männen valde svarsalternativ 4 (tabell 5). Inte heller övriga kontrollerade variabler är statistiskt signifikanta. Sannolikheten för upplevda trakasserier påverkas alltså inte av t.ex. ålder eller utbildning (bilaga 1). Båda könen upplever kritik mot val i privatlivet, kommentarer om utseende och störande av arbete. I dessa frågor var medeltalet för svaren av kvinnliga ledamöter högre än för svaren av manliga ledamöter (figur 14). I en analys som kontrollerar bakgrundsvariablerna är könet inte en statistiskt signifikant variabel i dessa frågor. Åldern är en statistiskt signifikant variabel när det gäller kommentarer om utseendet och den ligger mycket nära statistiskt signifikans när det gäller ifrågasättandet av val i privatlivet. Unga riksdagsledamöter uppger med större sannolikhet att de utsatts för de båda nämnda formerna av kränkande behandling oftare än andra.

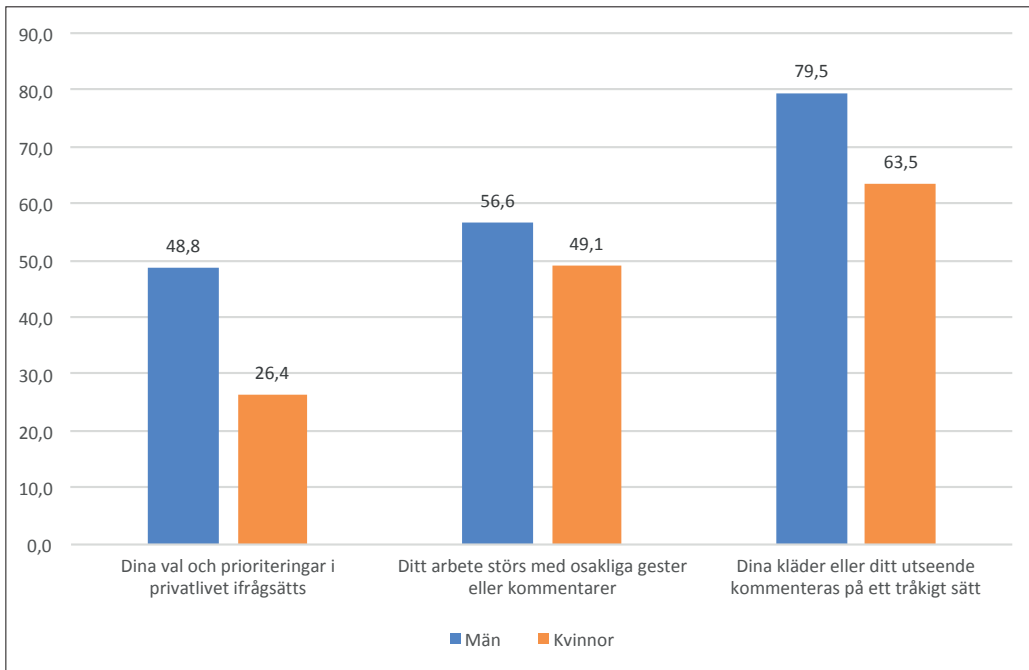
Vid en granskning av medeltalen av svaren är skillnaderna mellan könen alltså inte statistiskt signifikanta. Ändå kan man observera skillnader mellan män och kvinnor då man analyserar andelen respondenter som inte alls upplever dessa former av trakasserier⁴¹. Nästan hälften av männen har aldrig råkat ut för en situation där deras val i privatlivet skulle ha ifrågasatts medan tre fjärdedelar av kvinnorna har utsatts för ifrågasättande. Var tredje kvinnlig respondent har utsatts för tråkiga kommentarer om sitt utseende medan var femte man har utsatts för sådana (figur 15).

Kränkande behandling behandlades i intervjuerna främst i ljuset av förhållningsregler och tillvägagångssätt. Utifrån intervjuerna har ledamöterna inte någon enhetlig uppfattning om hur trakasserier och mobbning som berör riksdagsledamöter kunde behandlas på behörigt sätt. Alla uppgav ändå någon som de skulle underrätta om sådana fall. De intervjuade fick frågan om vad de anser att skulle vara ett naturligt sätt att behandla eventuella trakasserier, hur trakasserier kunde förebyggas och om de visste om riksdagens officiella förhållningsregler för dem.

41 Andelen respondenter som har valt svarsalternativet "1 = aldrig" i de olika underpunkterna vid fråga 34. Hur ofta har du varit med om följande i riksdagen?.

De intervjuade tillfrågades inte direkt om sina eventuella egna erfarenheter av trakasserier men i vissa fall lyftes även dessa fram. De intervjuade nämnde t.ex. talmannen, gruppkansliet, ledningen för riksdagsgruppen och även företagshälsovården som naturliga aktörer till vilka trakasserier kan anmälas. De intervjuade anser att det är viktigt att ärendet kan behandlas snabbt och att riksdagsledamöterna uppmuntras att sätta gränser för olämpligt uppförande genast då de upplever att de har överskridits.

De intervjuade som angav att de själv hade blivit utsatta för trakasserier hade i regel förbisett situationen, reagerat genast genom att avvärja det störande uppförandet eller lämnat saken därhän som ett enskilt fall.

Figur 15. Andelen svarsalternativ "1 = aldrig" per kön. Fråga 34. Hur ofta har du varit med om följande i riksdagen? Underfrågor 3, 6 och 7.

En del av de intervjuade förde fram att trakasserierna är överraskande och förvirrande. Det är svårt att omedelbart reagera på situationen då det handlar om ett maktförhållande och överlag överskridande av gränser som man själv uppfattar som självklara. Dessutom påpekade några av de intervjuade att upplevelsen av störande uppförande kan bestå av flera små gärningar. Könrelaterade observationer, även om de skenbart är harmlösa eller humoristiska, kan förbises som enskilda fall men om de upprepas blir de problematiska.

Många intervjuade anser att den internationella och finländska debatten om trakasserier som förts på sistone har påverkat riksdagen. De anser att medvetenheten har ökat och jämställdheten förbättrats jämfört med i synnerhet tidigare valperioder men även på kortare sikt. En del av de intervjuade nämnde att offentligheten har minskat kränkande behandling efter att transparensen i riksdagsarbetet så småningom har ökat. Detta ansågs gälla även sexistiska skämt och sexuellt färgat språkbruk överlag.

Alla intervjuade fördömer sexuella trakasserier men det finns skillnader mellan ledamöter i hur man förhåller sig till #metoo. En del av de intervjuade anser att kampanjen är förbryllande. I synnerhet efterlystes en tydligare diskussion om trakasserier på bred front för att åstadkomma klara gränser och undvika missförstånd. En del av de intervjuade, både män och kvinnor, framförde främst sin uppfattning om att man har gått för långt när det gäller att förhindra trakasserier. Detta anses försvåra det dagliga arbetet och leda till eventuellt ogrundade anklagelser. Å andra sidan tog andra intervjuade upp situationer där kampanjen bara behandlas med humor genom att betona i synnerhet överdrifter och överdriven försiktighet. Det förminskar trakasserier, är onödigt osakligt och ett avsiktligt missförstånd, enligt dessa intervjuade.

Studien tar fasta på bara riksdagsledamöternas erfarenheter av förverkligandet av jämställdheten mellan könen. I enkäten och intervjuerna analyseras inte synpunkter hos riksdagens övriga personal eller riksdagsledamöternas erfarenheter av annan personal, annat än i samband med frågan om stöd i arbetet. I både de öppna svaren i enkäten och intervjuerna påta-

lade flera ledamöter riksdagens strikta hierarki, särskilt mellan de olika personalgrupperna. Oftast syntes detta som en oro för kränkande och nedlåtande behandling av assistenter och annan personal. I fråga om sexuella trakasserier mot assistenter påpekade både de intervjuade ledamöterna och de ledamöter som besvarade enkäten att man under årens lopp har ingripit i situationen och att assistenternas ställning har förbättrats. Trots det upplever de att missförhållanden fortfarande finns och att situationen borde kartläggas systematiskt för att garantera att det finns uppdaterad information om saken. Gruppkanslimodellen anses ha förbättrat assistenternas situation i synnerhet för att deras anställningar har omvandlats till ordinarie men fortfarande upplevde några intervjuade att assistenternas erfarenheter av trakasserier och mobbning inte tas på tillräckligt allvar. Detsamma gäller också i fråga om annan personal såsom lokalvårdare. En del intervjuade föreslog att jämställdhetsstudien skulle genomföras på ett sätt som omfattar hela personalen, inklusive de anställda i gruppkanslierna och tjänstemännen i riksdagens kansli, eller åtminstone assistentkåren.

3.4 Gränsytorna mellan riksdagen och de samhälleliga strukturerna

Segregationen i arbetslivet, de rådande könsnormerna och uppfattningarna av vad jämställdhet innebär är exempel på strukturer som får återverkningar också inom riksdagen. De kanaliseras bland annat via media av olika slag. Riksdagsledamöternas upplevelser av både vanliga och sociala medier tas därför upp i både enkäterna och intervjuerna framför allt med fokus på medierollerna och återkopplingen till ledamöterna. Könskodningen inom politikområdena inverkar också på mediesynligheten, och kvinnliga ledamöter upplevs fortfarande få uppmärksamhet för sitt utseende på bekostnad av sakinnehållet. Unga kvinnliga ledamöter rapporterar att de får mer kommentarer kopplade till sexualitet via sociala medier. Både manliga och kvinnliga ledamöter utsätts för direkta hot. Att tåla hot och kränkande kommentarer anses ingå i ledamotsuppgiften. Sociala medier ses också som en nyttig och fungerande kanal för att lägga fram egna åsikter. Å andra sidan menar en del av ledamöterna att bieffekterna av den okontrollerade debatten i sociala medier plus den begränsade tid som står till förfogande delvis påverkar sättet och villigheten att delta i debatten via sociala medier.

Medier

Oberoende av kön lyfter de intervjuade upprepade gånger fram de strukturer i samhället som fortfarande leder till olika könsroller och segregation i arbetslivet. Enligt de mest erfarna intervjuade ledamöterna har jämställdheten nu blivit en aspekt som självklart beaktas i lagstiftningen, de parlamentariska rutinerna och kulturen på arbetsplatsen. En del av de intervjuade anser att detta är en successiv reaktion på samhällsdebatten. Trots detta är det fortfarande ett faktum att merparten av ordförandeposterna i partierna, riksdagsgrupperna och utskotten innehålls av män. Däremot är situationen i presidiet en annan år 2018: Paula Risikko (saml) blev utsedd att efterträda Maria Lohela (blå) som talman.

Pluralistiska medier är en dimension av den politiska verksamheten som är sammanflätad med könade strukturer. Med tanke på jämställdhet spelar massmedierna en viktig roll i att bygga upp riksdagsledamöternas offentliga expertroller⁴². Utifrån materialet verkar ledamöterna ha varierande inställning till olika medier. Förhållningssättet och strategierna varierar i fråga om att uppträda i olika medier och föra fram de politiska budskapen i olika kanaler. Massmedierna har relevans när det gäller hur de olika könen ges synlighet på de olika politikområdena i offentligheten och ur vilka synvinklar ledamöterna behandlas i olika sammanhang. Det är via de här faktorerna som medierna bygger upp och utmanar uppfattningen av hur den politiska expertisen inom olika sektorer utformas.

Samtalet om mediernas roll kretsar i intervjuerna dels kring hur och hur mycket riksdagsledamöterna över huvud taget får och vill ha synlighet i olika medier, dels kring villkoren för denna synlighet. Många intervjuade ledamöter lyfte fram den maskulina mediesynligheten inom utrikes- och finanspolitiken. Detta anses stärka könsfördelningen inom de här områdena också i fråga om andra experter än politiker, eftersom den ekonomiska diskussionen i media upplevs vara mansdominerad. Som exempel på detta nämner några intervjuade vårdreformen, som berör en politisk sektor som brukar uppfattas som ett fackområde för kvinnliga experter. Inläggen från män och manliga riksdagsledamöter blir mer frekventa i takt med att debatten i media glider in på ekonomiska frågor och förvaltningsreformer. I det här sammanhanget uppfattas inläggen från kvinnor företrädesvis som kommentarer till innehållet inom socialvården och socialtjänsterna. Även om vi i den här studien inte kan ta ställning till hur inläggen i media fördelas efter innehåll eller kvantitet är det anmärkningsvärt hur dominerande uppfattningen av mediernas roll i att vidmakthålla och möjliggöra könskodningen inom politikområdena är bland de intervjuade.

Framträdanden i media och kallelser till intervjuer är en mer vittomfattande fråga än könet, vilket de intervjuade också påpekar. Medierollen

42 Interparlamentariska unionen samlar in information till exempel om hur kvinnliga politiker behandlas i media: <http://archive.ipu.org/wmn-e/media.htm> (läst 30.7.2018).

har enligt intervjuerna ett flertal dimensioner. Vilka typer av program och debatter ledamöterna blir inbjudna till beror enligt många intervjuade framför allt på personens expertis och kompetens i att uppträda inför publik. Å andra sidan nämner en del av de intervjuade att medierna i stor utsträckning förlitar sig på nätverk och föreställningar med koppling till expertisen hos olika personer när de väljer vem de begär kommentarer av. Vissa intervjuade misstänker att medierna ibland också tar den lättaste vägen, det vill säga via personliga kontakter och bekantskap överlag, skandolomsusade namn och namn på uppgång. Några intervjuade menar att det är svårt att få sin röst hörd i media eftersom man där är ute efter konflikter och tillspetsade åsikter. Långsiktigt lagstiftningsarbete som går framåt med små steg blir då mindre intressant.

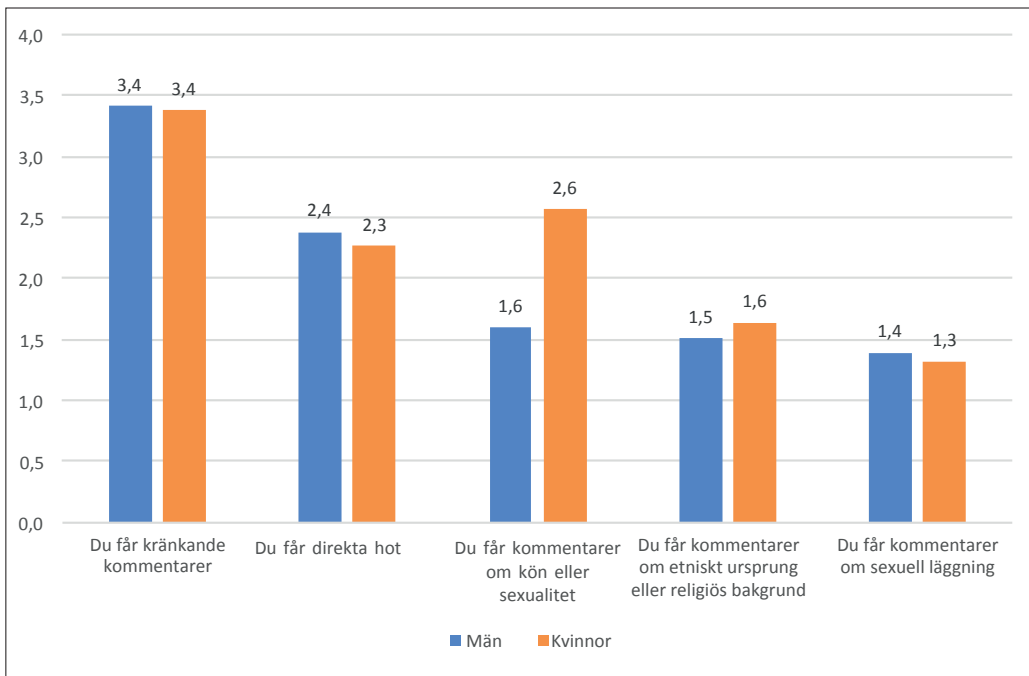
I fråga om unga kvinnliga ledamöter ses mediernas roll och medierollerna som tveeggade. Både manliga och kvinnliga ledamöter lyfter fram sina upplevelser av hur könen behandlas olika och tillskrivs olika roller i media när det gäller vilket slags frågor som tas upp, vad som förväntas av dem och med vilken agenda en ledamot kan få synlighet. Bland enskilda tillställningar med stor publicitet nämns oftast självständighetsbalen. Utseendefixeringen och i synnerhet fokuseringen på de kvinnliga ledamöternas klädsel och frisyrier väcker förundran bland de intervjuade. En del av de intervjuade kvinnliga ledamöterna har flera gånger upplevt att deras klädsel eller utseende prioriteras på bekostnad av sakinnehåll i media och att mediesynlighet huvudsakligen ges tack vare förändringar i privatlivet. Å andra sidan lyfter de intervjuade också fram möjligheterna att få synlighet uttryckligen på grundval av ålder och kön. Både manliga och framför allt kvinnliga intervjuade nämner situationer där unga kvinnliga ledamöter får yttra sig medan det är svårare för unga manliga ledamöter att få utrymme i medierna.

Sociala medier

Kommentarerna på sociala medier är till viss del könade, framgår det av enkätsvaren och intervjuerna. Enkäten visar att kvinnor betydligt oftare än män upplever att de får kommentarer kopplade till sexualitet (figur 16).

Svaren från kvinnorna är visserligen inte jämnt fördelade. Bara en del av kvinnorna upplever att de ofta får kommentarer som anknyter till kön eller sexualitet. Också ålder och utbildning spelar in. Unga och högutbildade respondenter upplever oftare än andra att de får kränkande kommentarer (bilaga 1). I synnerhet ledamöter som är yngre än genomsnittet uppger att de aktivt använder sociala medier som diskussionsforum utöver envägskommunikation.

Av intervjuerna att döma använder ledamöterna sociala medier som kommunikationskanal i varierande utsträckning. Erfarenheterna av sociala medier hänger till stor del samman med hur aktivt och hurdana politiska teman ledamöten diskuterar i sociala medier. Många intervjuade påpekar

Figur 16. Kommentarer på sociala medier, genomsnitt av svaren efter kön. Fråga 35. Har du varit med om något av följande på sociala medier? Skala 1–5, där 1 = aldrig och 5 = mycket ofta.

också att återkopplingens kvantitet och kvalitet påverkas av hur känd och synlig ledamoten är. En del uppger att ledamöter med stor synlighet i vanliga medier får mer negativa kommentarer på sociala medier. Kvinnliga ledamöter som är yngre än genomsnittet upplever i regel inte att de får oskäligen många störande kommentarer. Också manliga ledamöter uppger att de får kommentarer om sitt utseende och hot mot sin familj, även om detta oftast verkar drabba kvinnor. Vissa manliga ledamöter har blivit utsatta för kraftiga hot om våld, men erfarenheter av direkta hot rapporteras också av några intervjuade kvinnliga ledamöter. I enkäten uppger 72,3 procent av de manliga respondenterna och 73,6 procent av de kvinnliga att de fått direkta hot på sociala medier. I de här fallen verkar det framför allt gälla politikområden som invandring, där det förekommer social och politisk polarisering. Här lyfter en del av de intervjuade fram i synnerhet invandringsdebatten 2015 som en faktor bakom det hårdare debattklimatet.

Kommentarerna på nätet påverkas också av plattformen för debatten. En del av de intervjuade upplever bloggar som en neutral plattform för offentlig dialog. Som särskilt störande nämner de intervjuade negativa kommentarer i personliga kanaler på sociala medier, till exempel den egna Facebookväggen. Samtal av det slaget försöker ledamöterna omdirigera till sin politiska Facebookprofil. Många intervjuade noterar att e-post är en mindre störande återkopplingskanal än Facebook. Många ledamöter uppger att de på grund av kommentarerna har gått in för enbart envägskommunikation på sociala medier: de berättar om sina angelägenheter men deltar i debatten bara i begränsad utsträckning. En del intervjuade menar att det är en problematisk strategi och har som medveten ambition att också ta upp teman som genererar stora mängder återkoppling. Intervjuerna visar på ett allmänt plan att de negativa kommentarerna på sociala medier inverkar på hur ledamöterna använder de olika kanalerna och för vilka ändamål.

Det framgår också att ledamöterna är vana att ta emot återkoppling av olika slag. De sociala medierna är bara en av kommunikationskanalerna, och fastän de har vissa karaktäristiska egenskaper såsom sänkt

tröskel för grova och kränkande kommentarer är de inte det enda sättet att kommunicera med allmänheten. Ledamöterna får hårda kommentarer om sitt arbete också personligen vid olika tillställningar, per e-post och i form av inlägg i olika medier. Många intervjuade lyfter fram att kommentarerna till män gäller sakfrågor medan kommentarerna till kvinnor är fokuserade på utseende och person. Å andra sidan ses de sociala medierna också som en resurs då de fungerar som kanal för positiv återkoppling. Därtill ger de sociala medierna möjlighet att nå ut till stora mängder människor, lägga fram egna idéer och få gensvar.

Upplevelsen av könets betydelse i riksdagsarbetet

I en del av enkätsvaren och intervjuerna anser ledamöterna att jämställdhetsdebatten inte behöver problematiseras i fråga om riksdagsarbetet. Ur den här synvinkeln har könet ingen relevans i riksdagsarbetet, utan de ansvarsfulla uppdragen fördelas främst utifrån kompetens, framför allt senioritet som förvärvats inom riksdagen. I de här enkätsvaren framhävs betydelsen av vad ledamöterna själva är intresserade av när det gäller hur den politiska karriären som riksdagsledamot tar form. De som lyfter fram den här aspekten i intervjuerna anser att könet inte är viktigt i riksdagsarbetet.

En del av ledamöterna kritiserar å sin sida studien för att de valda metoderna inte genererar tillräckligt med kunskap om könets mångfasetterade betydelse i riksdagsarbetet. De respondenter som uttrycker frustration över genomförandet av studien kritiserar den huvudsakligen för att en viktig fråga blir urvattnad. I de här fallen anses studien överlag vara viktig men valet av genomförandesätt problematiskt.

Både enkät- och intervjumaterialet visar att största delen av ledamöterna upplever att jämställdhetssituationen är god i riksdagen. Men det anses också finnas tydliga problem och rum för förbättringar. Utifrån det insamlade materialet varierar könets inverkan bland ledamöterna, fastän jämställdhetstänket är en etablerad del av lagstiftningen och arbetet kring den. Ett av de administrativa målen är att integrera könsperspektivet, det vill

säga att genomgående ta hänsyn till konsekvenserna för könen i lagstiftningen. Erfarenheterna avspeglar hur jämställdheten som begrepp kan förstås och upplevas på många sätt i ett könsperspektiv samtidigt som den på bred front anses vara ett välkommet mål.

4 AVSLUTNINGSVIS

Det är nu första gången som en undersökning av den här typen, med fokus enbart på riksdagsledamöternas upplevelser, genomförs i Finland. Studien i Sveriges riksdag, som är en förebild för den här studien, har i institutionell bemärkelse haft en annan utgångspunkt, eftersom jämställdhetsfrågor där behandlas av en parlamentarisk arbetsgrupp tillsatt för ändamålet och arbetsklimatet i riksdagen därmed har bevakats längre och mer systematiskt än i Finland. Andelen ledamöter som besvarade enkäten är något lägre i Finland än i Sverige.

Den här rapporten innehåller inga åtgärdsförslag gällande jämställdheten i riksdagen utan fokus ligger enligt svensk modell på att beskriva läget inom ramen för principerna och villkoren för studien. Efter att undersökningsresultaten presenterats, godkändes det i Sverige ett handlingsprogram⁴³ enligt vilket jämställdhetsarbetet ska fortsätta inom parlamentet. Arbetet ska organiseras av en parlamentarisk grupp med företrädare för samtliga riksdagsgrupper och kön. Sveriges riksdag genomförde också Interparlamentariska unionens självvärdering för genusmedvetna parlament.

Då man beaktar t.ex. könsskoningen i fråga om utskottsplatserna och att den är allmänt identifierad är det anmärkningsvärt att de ledamöter som besvarade enkäten eller blev intervjuade inte i nämnvärd utsträckning klart nämnde sådan praxis inom den egna gruppen som ger upphov till detta. Närmare bestämt ser det ut som att strukturerna vidkänns som någonting som råder utanför riksdagen och påverkar riksdagens sammansättning. Däremot är det svårare att hitta sådana alternativ till praxis och val i den egna riksdagsgruppen med vilka situationen kunde förbättras. En del intervjuade upplever att jämställdheten mellan könen redan beaktas i den egna riksdagsgruppen. De flesta intervjuade ansåg att gruppen uppriktigt efter-

43 Se <http://www.riksdagen.se/globalassets/01.-aktuellt/201718/handlingsprogrammet-for-jamstallldhet-a5-juni-2018-v2.pdf>

strävar rättvisa vid fördelningen av platserna. Det finns en tydlig variation mellan de intervjuade när det gäller tankarna om hur jämställdheten mellan könen borde beaktas i dessa situationer. Delvis accepteras upplevda orättvisor i fråga om riksdagens invanda praxis enligt intervjuerna som en del av ledamotsuppdraget.

Materialet ger belägg för även andra erfarenheter av ojämlikhet än de som berör kön. I synnerhet kritiseras konstellationen regering–opposition för att den anses öka ojämlikheten och begränsa ledamöternas arbete när det gäller t.ex. möjligheten att få ordet och synlighet. Man ifrågasatte möjligheterna för ledamöter från orter utanför huvudstadsregionen att arbeta på lika villkor som ledamöter för valkretsar som ligger nära Helsingfors. Riksdagens karaktär som en arbetsplats med mycket strikt hierarki lyftes fram ofta och ledamöterna var oroliga för den ojämlikhet som drabbar assistenter och övrig personal, trots att det också ansågs vara en del av husets sed. Det här projektet fokuserade dock främst på jämställdheten mellan könen bland ledamöterna, varvid de övriga sakerna som lyftes fram behandlades i detta sammanhang bara till den del som de har att göra med jämställdheten. I studien granskades män och kvinnor som grupper som inte är internt indelade i olika undergrupper. Denna gruppering döljer gruppinterna skillnader, och genom att studera dessa kan förverkligandet av jämställdheten granskas ur ett brett perspektiv. I detta sammanhang har man dock nöjt sig med att med hjälp av statistiska metoder i det behandlade materialet vid sidan om könet kontrollera också andra bakgrundsfaktorer samt i intervjumaterialet beakta de olika ålders- och erfarenhetsgrupperna vid sidan om könsfördelningen.

I projektets slutskede diskuterades resultaten med tre experter. Syftet var att göra rapporten mer informativ för dem som vill ha mer information om att forska i jämställdheten mellan könen i en parlamentarisk kontext⁴⁴. Experterna hade inte tillgång till rapporten eller utkastet till den utan diskussionerna fördes utifrån en kort sammanfattning av bakgrunden till stu-

44 De parlamentariska procedurerna, parlament som forskningsobjekt och jämställdheten mellan könen i en representativ demokrati diskuterades med professor Anne Holli och professor (emeritus) Kari Palonen. Forskaren Josefina Erikson kommenterade resultaten av denna studie i ljuset av de svenska studierna. Projektets forskare tackar experterna för diskussionerna.

dien och de viktigaste resultaten av den. Denna korta omgång diskussioner gav projektets forskare en möjlighet att få höra vad experterna på olika områden tänker om de viktigaste frågorna, vilket gav ytterligare perspektiv på resultaten. Alla kommentarer har inte kunnat beaktas och bedömningen av de viktigaste resultaten i ljuset av de tidigare studierna lämnas utanför denna rapport, bortsett från en kort presentation i bilaga 3. ”

Genomförandet av jämställdhetsstudien i riksdagen krävde stöd av tjänstemännen i riksdagens kansli i olika skeden. Stödet omfattade planering och genomförande av informeringen, ordnande av styrgruppens möten, praktiska åtgärder som behövdes för att genomföra enkäten och en aktiv kontakt med dem som genomförde studien. Dessutom var stödet från styrgruppens ledamöter som representerade de olika riksdagsgrupperna och från den utomstående vetenskapliga experten till projektet och i synnerhet för genomförandet av enkäten av största vikt. I intervjufasen deltog också ledamotsassistenterna i planeringen av tidtabeller och bokningen av mötesrum. Utan allt praktiskt stöd skulle det inte ha varit möjligt att genomföra projektet inom utsatt tid.

De viktigaste delarna av denna studie, dvs. enkäten och intervjuerna, har använts som delar som kompletterar varandra i materialet, inte som självständiga enkät- eller intervjustudier. Trots sina begränsningar fungerade enkäten som en kartläggning inför intervjuerna som i sin tur gav en mer nyanserad, fördjupad och även problematiserad bild av teman i enkäten. Utifrån studien kunde man i enlighet med de ursprungliga målen visa på flaskhalsar som bromsar en höjning av nivån på förverkligandet av jämställdheten i riksdagen.

5 BILAGOR

Bilaga 1. Svartsfördelningar och regressioner

Bilaga 2. Intervjufrågor

Bilaga 3. Betydelsen av tidigare forskning för bakgrunden till och resultaten av denna studie

Bilaga 1. Svarsfördelningar och resultat av regressioner

Bilaga 1 innehåller svarsfördelningar för alla frågor i enkäten, grafer på dem och resultaten av regressioner till den del som de nämns i rapporten.

Regressionerna har gjorts med programmet IBM SPSS Statistics 25. Kodningen av de förklarande variablerna i regressionerna är följande:

Kön: Fråga 2. Kön, svar 1 = man, 2 = kvinna.

Födelseår: Fråga 1. Födelseår, svaret i två siffror 19XX – ju högre värde, desto yngre ålder.

Riksdagsgrupp: Fråga 3. Riksdagsgrupp. Grupperna i en randomiserad ordning. I punkten jämförs de övriga riksdagsgrupperna med resultatet för riksdagsgrupp 1.

Avstånd: Fråga 4. Valkrets. Valkretsarna är indelade i tre klasser utifrån avståndet mellan valkretsens största stad och Helsingfors (mindre än 100 km, 100–200 km och över 200 km). Resultaten jämförs med gruppen över 200 km.

Erfarenhetsår: Fråga 5. Hur många år har du sammanlagt varit riksdagsledamot? Ge svaret i två siffror.

Ministererfarenhet: Fråga 6. Har du ministererfarenhet, svar 1 = ja, 2 = nej.

Gruppkanslimodell: Fråga 7. Min riksdagsgrupp tillämpar gruppkanslimodellen på ledamotsassistenter, svar 1 = ja, 2 = nej.

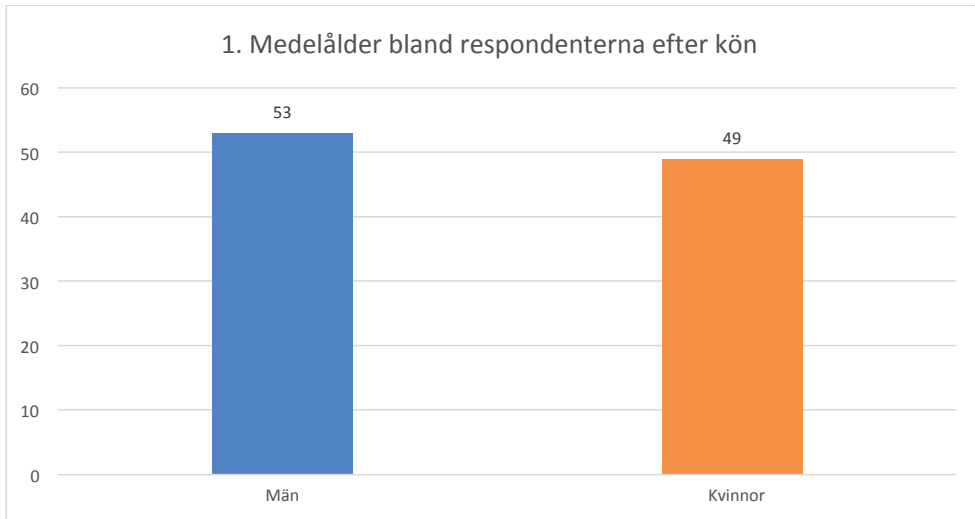
Antal barn som bor hemma, st.: Fråga 8a. Antal barn som bor hemma, svaret i en siffra. Barn under 7 år:

Fråga 8b. Varav under 7 år gamla, ge svaret i en siffra.

Vårdansvar: Fråga 9. Har du vårdansvar för någon annan nära anhörig, svar 1 = ja, 2 = nej.

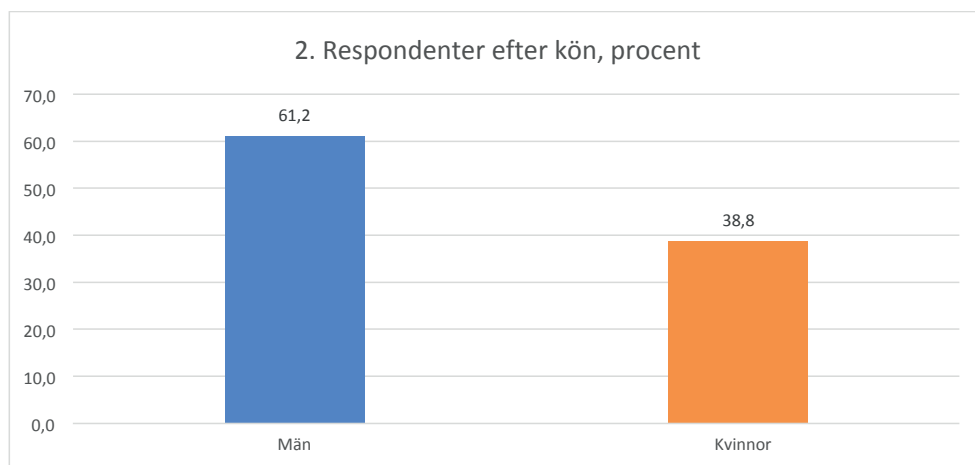
Utbildning: Fråga 10. Vilket alternativ bäst motsvarar din utbildningsbakgrund (inklusive pågående studier), svar 1–5 i stigande ordning enligt utbildningsnivå.

1. Födelseår N=139, tomta 10		
<i>Före 1961</i>	<i>1962–1972</i>	<i>1973 eller senare</i>
47	47	45
33,8 %	33,8 %	32,4 %

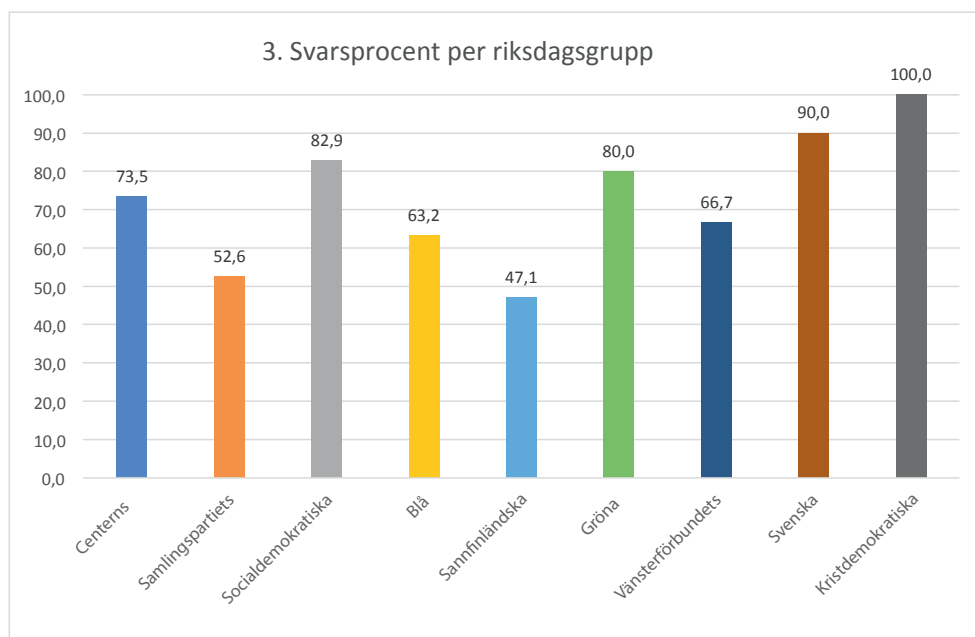

BILAGA 1. SVARFÖRDELNING OCH REGRESSIONER

2. Kön. N=139, tomta 10	
<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>
85	54
61,2 % (58,5 %/200)	38,8 % (41,5 %/200)

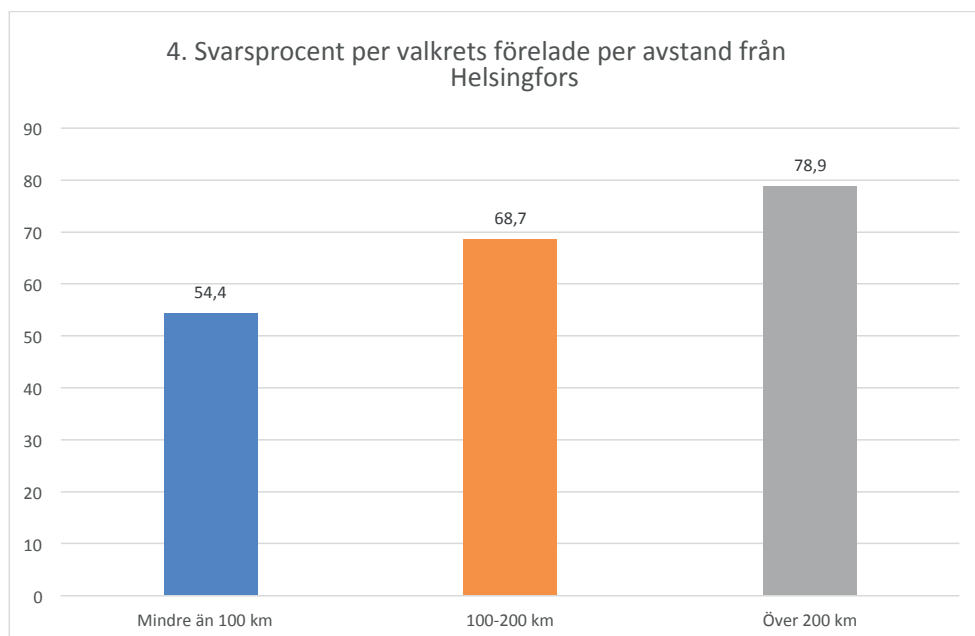

3. Riksdagsgrupp. N=139, tomma 10			
Riksdagsgrupp	Legamöter sammanlagt	Erhållna svar	Svarsprocent
Centerns	49	36	73,5 %
Samlingspartiets	38	20	52,6 %
Socialdemokratiska	35	29	82,9 %
Blå	19	12	63,2 %
Sannfinländska	17	8	47,1 %
Gröna	15	12	80,0 %
Vänsterförbundets	12	8	66,7 %
Svenska	10	9	90,0 %
Kristdemokratiska	5	5	100,0 %
Inget svar		10	
	200	149	74,5 %

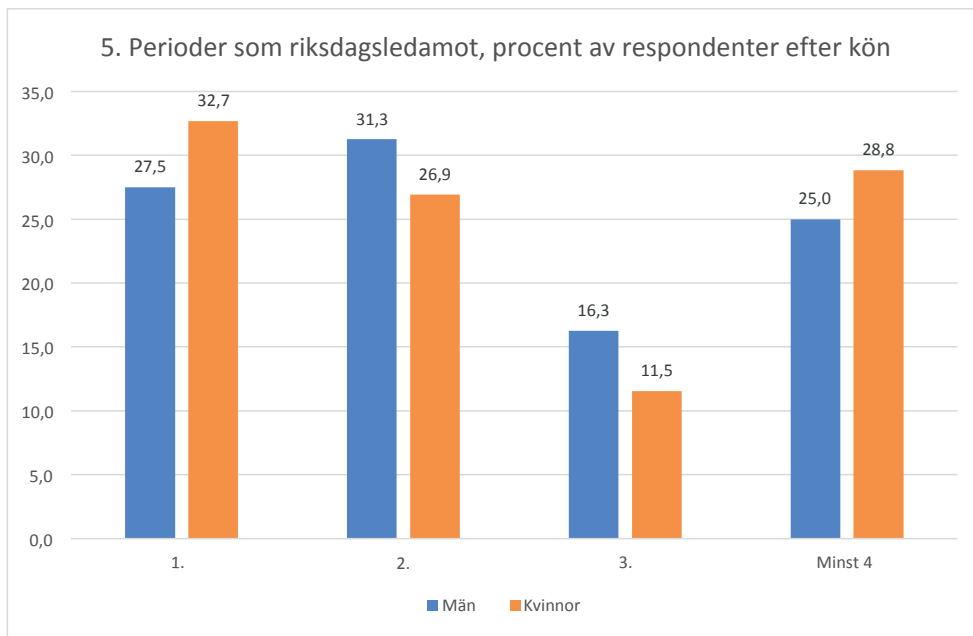

BILAGA 1. SVARSFÖRDELNING OCH REGRESSIONER

4. Valkrets. N = 137, inget svar: 12			
Valkrets (per avstånd från Helsingfors)	Ledamöter sammanlagt	Erhållna svar	Svarsprocent
Helsingfors och Nyland (mindre än 100 km)	57	31	54,4 %
Egentliga Finland, Tavastland, Birkaland och Sydöstra Finland (100–200 km)	67	46	68,7 %
Åland, Savolax-Karelen, Satakunta, Vasa, Mellersta Finland, Uleåborg, Lappland (över 200 km)	76	60	78,9 %
Inget svar		12	
Sammanlagt	200	149	74,5 %

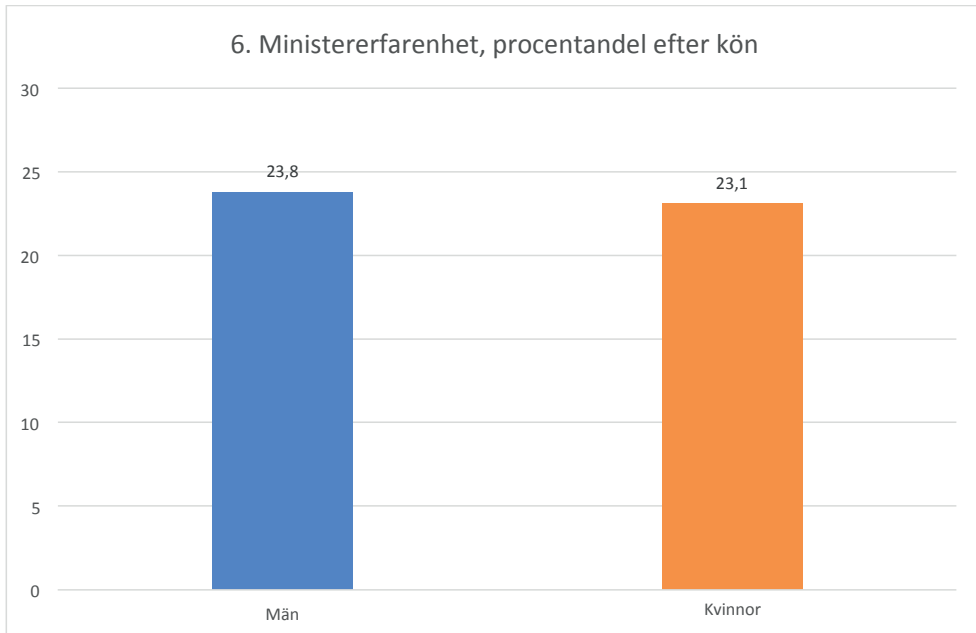

5. Hur många år har du sammanlagt varit riksdagsledamot? N=137, tomta 12		
<i>Antal perioder som riksdagsledamot</i>	<i>Respondenter</i>	<i>Procentandel av respondenterna</i>
1 period (0-3 v)	41	29,9 %
2 perioder (4-7 v)	41	29,9 %
3 perioder (8-11 v)	19	13,9 %
4 perioder (12- v)	36	26,3 %
Sammanlagt	137	100 %

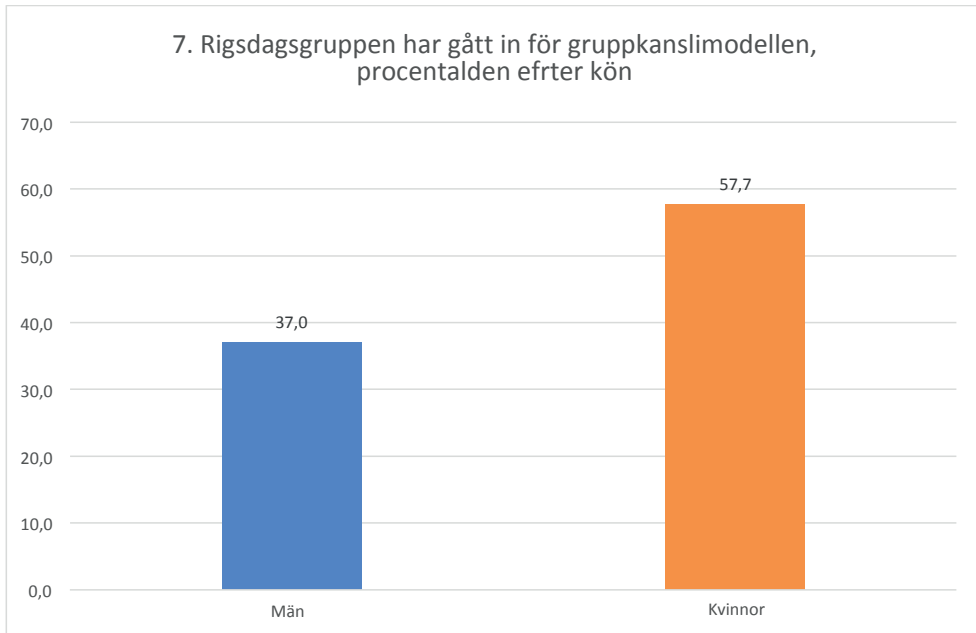

BILAGA 1. SVARSFÖRDELNING OCH REGRESSIONER

6. Har du ministererfarenhet? N = 140, inget svar: 9	
Ja	Nej
32	108
23,0 %	77,0 %

7. Min riksdagsgrupp har gått in för gruppkanslimodellen. N = 137, inget svar: 12	
Ja	Nej
62	75
45,3 %	54,7 %

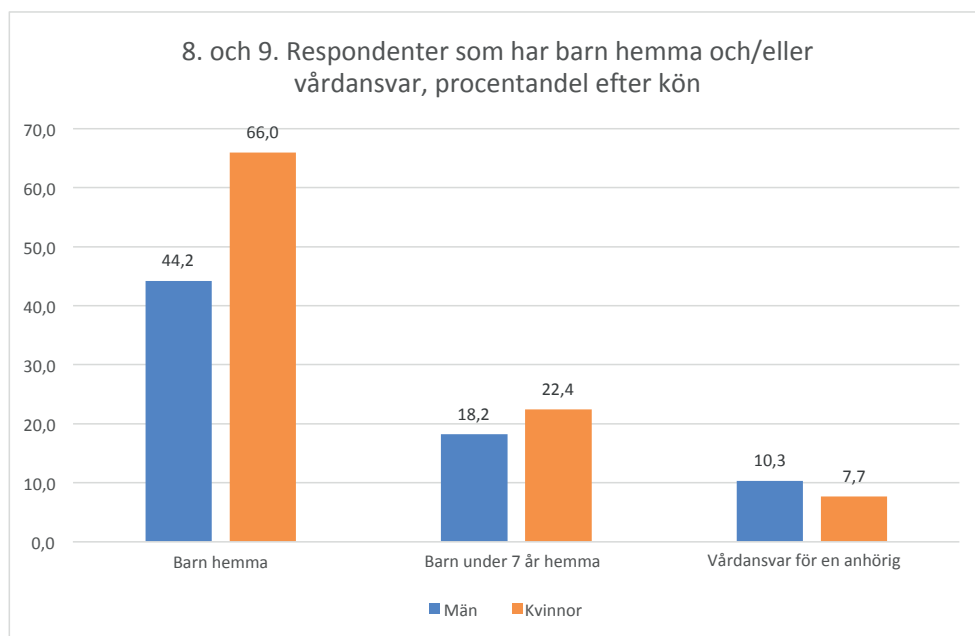

BILAGA 1. SVARFÖRDELNING OCH REGRESSIONER

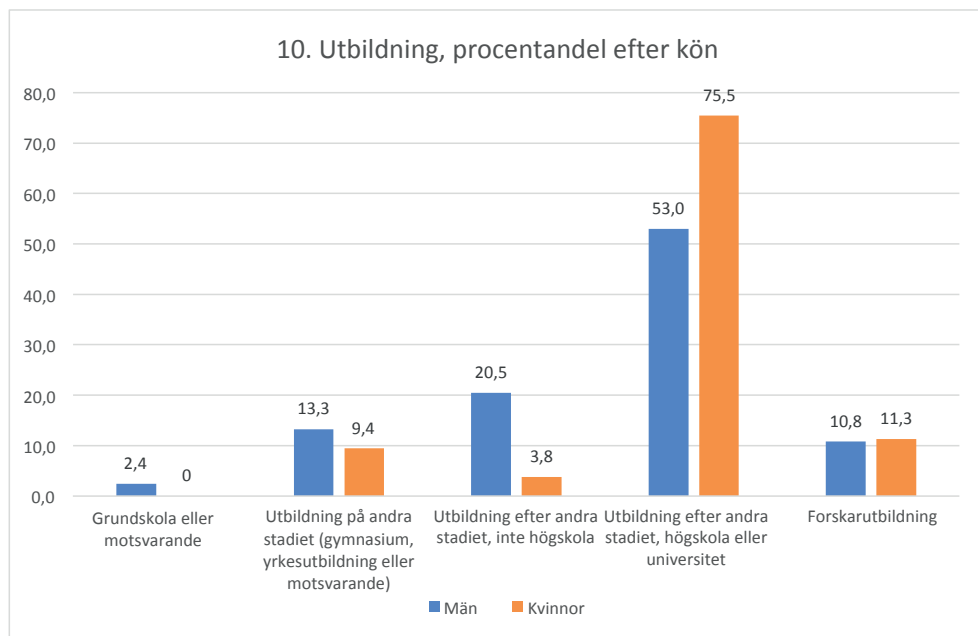
8a. Antal barn som bor hemma. N = 131, inget svar: 18		
<i>Barn hemma</i>	<i>Respondenter</i>	<i>Andel av respondenterna</i>
0	64	48,9 %
1	17	13,0 %
2	29	22,1 %
3	14	10,7 %
4	5	3,8 %
5	2	1,5 %
Sammanlagt	131	100 %

8b. Antal barn under 7 år som bor hemma. N = 131, inget svar: 18		
<i>Barn under 7 år hemma</i>	<i>Respondenter</i>	<i>Andel av respondenterna</i>
0	106	80,9 %
1	19	14,5 %
2	6	4,6 %
Sammanlagt	131	100 %

9. Har du vårdansvar för någon annan anhörig? N = 134, inget svar: 15		
<i>Vårdansvar för annan anhörig</i>	<i>Respondenter</i>	<i>Andel av respondenterna</i>
Ja	13	9,7 %
Nej	121	90,3 %
Sammanlagt	134	100 %

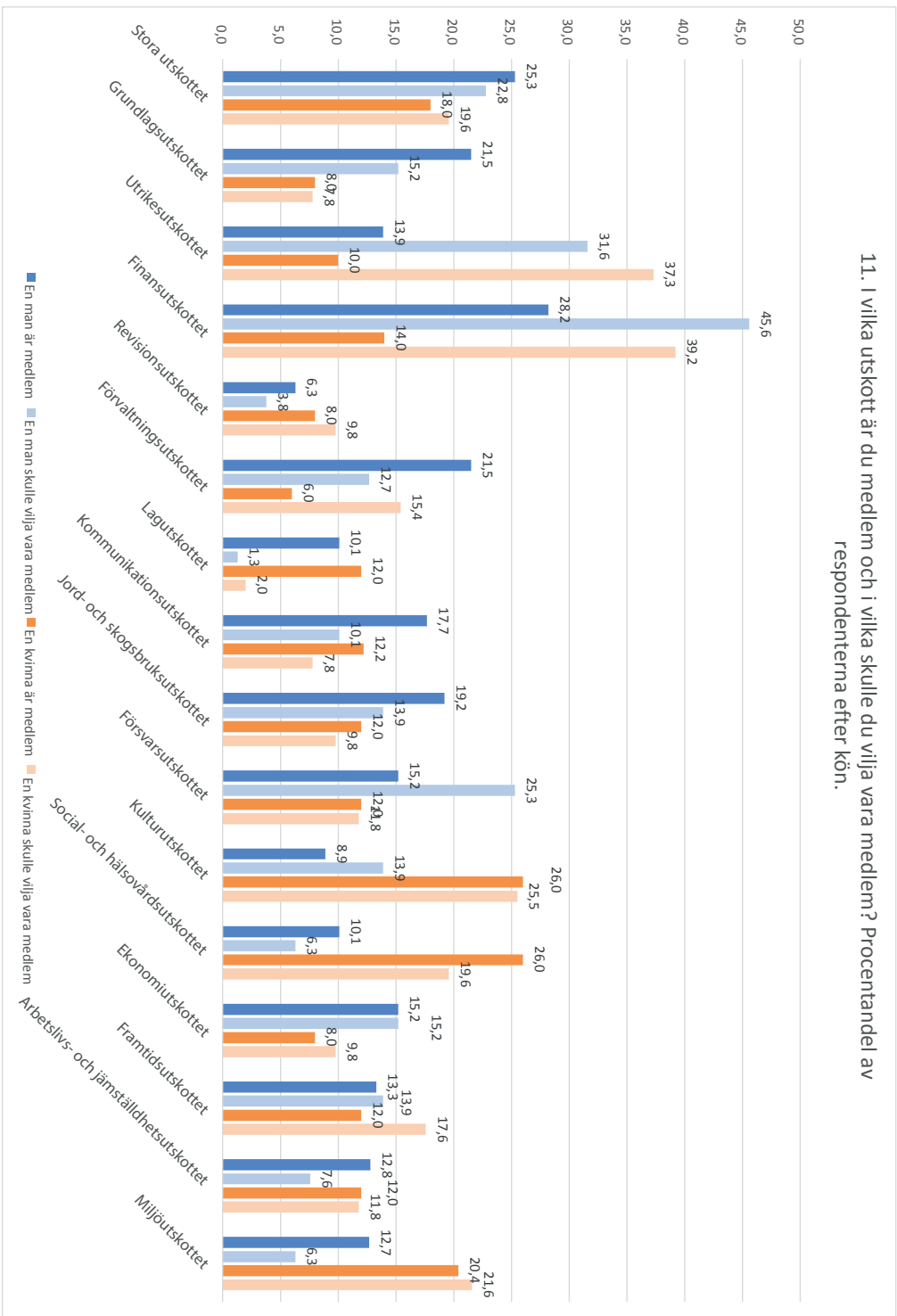
10. Vilket alternativ beskriver bäst din utbildning? N = 141, inget svar: 8		
Utbildning	Respondenter	Andel av respondenterna
Utbildning på andra stadiet (gymnasium, yrkesutbildning eller motsvarande); eller grundskola eller motsvarande	21	14,9 %
Utbildning efter andra stadiet, inte högskola	19	13,5 %
Utbildning efter andra stadiet, högskola eller universitet	85	60,3 %
Forskarutbildning	16	11,3 %
Sammanlagt	141	100 %

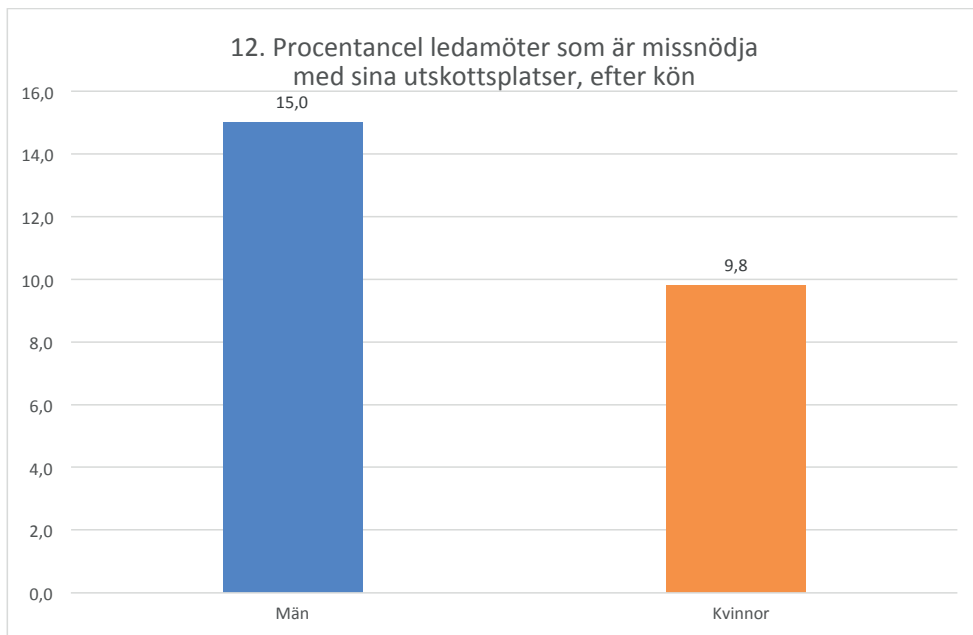
BILAGA 1. SVARFÖRDELNING OCH REGRESSIONER

11a. I vilka utskott är du medlem för närvarande? (ordförande, vice ordförande, medlem eller ersättare) 11b. I vilka utskott skulle du vilja vara medlem? Du kan även välja det utskott där vilja vara medlem. Välj högst tre. N = 137, inget svar: 12		
	11a. Är medlem i utskottet	11b. Skulle vilja vara medlem i utskottet
Stora utskottet	31	30
Grundlagsutskottet	21	16
Utrikesutskottet	17	47
Finansutskottet	31	57
Revisionsutskottet	11	9
Förvaltningsutskottet	22	15
Lagutskottet	16	4
Kommunikationsutskottet	21	13
Jord- och skogsbruksutskottet	21	17
Försvarsutskottet	19	26
Kulturutskottet	20	25
Social- och hälsovårdsutskottet	22	16
Ekonomiutskottet	16	17
Framtidsutskottet	17	22
Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet	18	13
Miljöutskottet	21	18

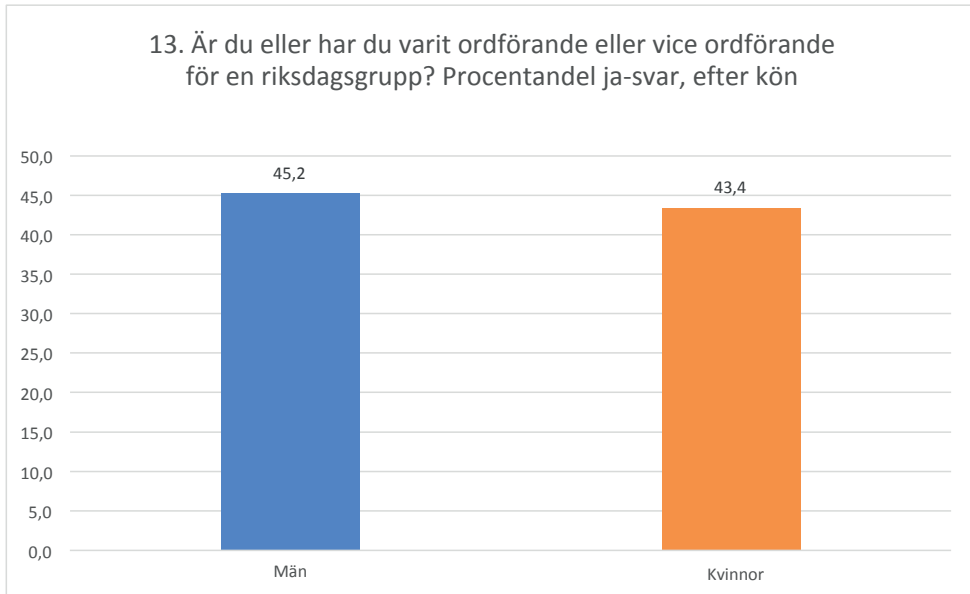
11. I vilka utskott är du medlem och i vilka skulle du vilja vara medlem? Procentandel av respondenterna efter kön.

12. Är du nöjd med din situation beträffande utskottsplatser? N = 140, inget svar: 9	
Ja	Nej
122	18
87,1 %	12,9 %

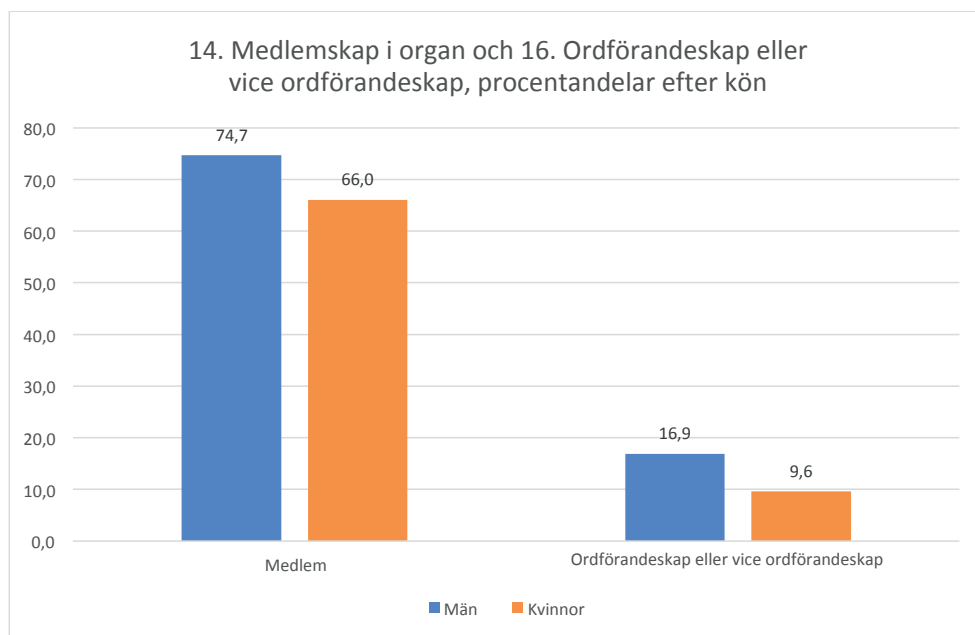

13. Är du eller har du varit ordförande eller vice ordförande för en riksdagsgrupp? N = 144, inget svar: 5	
Ja	Nej
64	80
44,4 %	55,6 %

13. Är du eller har du varit ordförande eller vice ordförande för en riksdagsgrupp? N = 144, inget svar: 5	
Ja	Nej
101	43
70,1 %	29,9 %

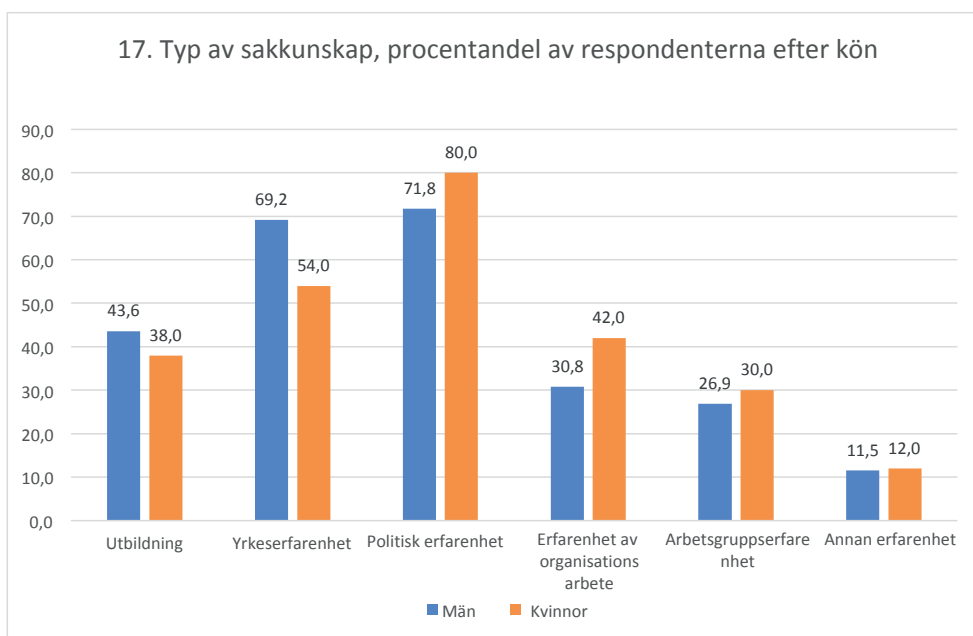
16. Är du ordförande eller vice ordförande i ett organ som avses ovan? N = 142, inget svar: 7	
Ja	Nej
20	122
14,1 %	85,9 %

Linjär regression, fråga 14. Är du för närvarande en av partiet, riksdagen eller riksdagsgruppen utsedd medlem i ett sådant organ för vilket det betalas särskilt arvode utöver ledamotsarvodet? (N = 129)				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Kön	,869	,021	-,231	,273
Ålder	,133	-,010	-,023	,003
Riksdagserfarenhet	,164	,015	-,006	,036
Ministererfarenhet	,001	,553	,221	,885
Utbildning	,973	,003	-,147	,153
Riksdagsgrupp 2	,599	-,091	-,431	,250
Riksdagsgrupp 3	,011	-,729	-1,287	-,170
Riksdagsgrupp 4	,851	-,059	-,673	,556
Riksdagsgrupp 5	,145	-,504	-1,185	,177
Riksdagsgrupp 6	,892	,030	-,405	,465
Riksdagsgrupp 7	,151	-,351	-,832	,130
Riksdagsgrupp 8	,450	-,169	-,610	,272
Riksdagsgrupp 9	,845	-,036	-,403	,330

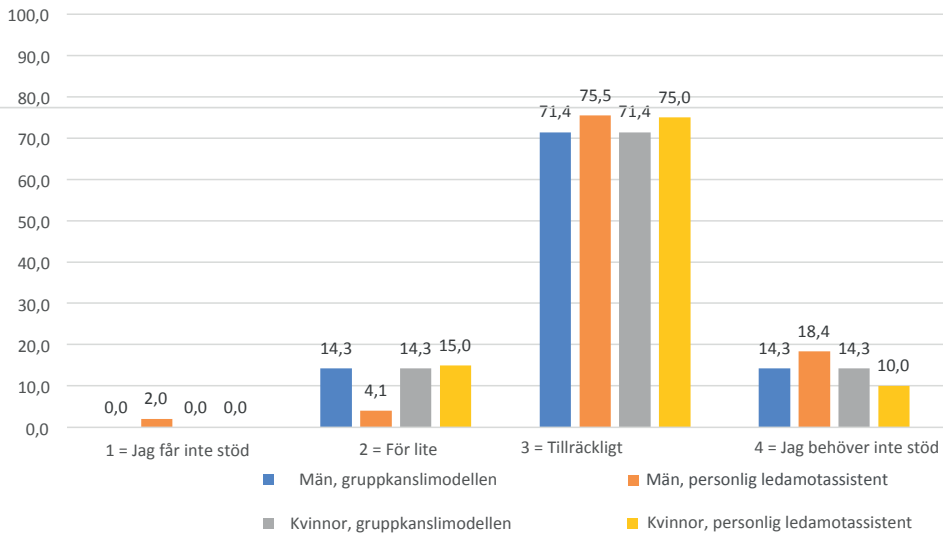
Logistisk regression, fråga 16. Är du ordförande eller vice ordförande i ett organ som avses ovan? (N = 129)				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Kön	,391	1,748	,487	6,271
Ålder	,584	,984	,927	1,043
Riksdagserfarenhet	,218	,944	,862	1,034
Ministererfarenhet	,246	,366	,067	2,000
Utbildning	,157	,566	,257	1,244
Riksdagsgrupp 2	,608	,678	,154	2,991
Riksdagsgrupp 3	,388	2,298	,348	15,183
Riksdagsgrupp 4	,999	230133435,491	,000	.
Riksdagsgrupp 5	,810	,710	,044	11,577
Riksdagsgrupp 6	,436	,341	,023	5,109
Riksdagsgrupp 7	,999	351056037,587	,000	.
Riksdagsgrupp 8	,960	1,067	,087	13,124
Riksdagsgrupp 9	,438	,462	,066	3,257

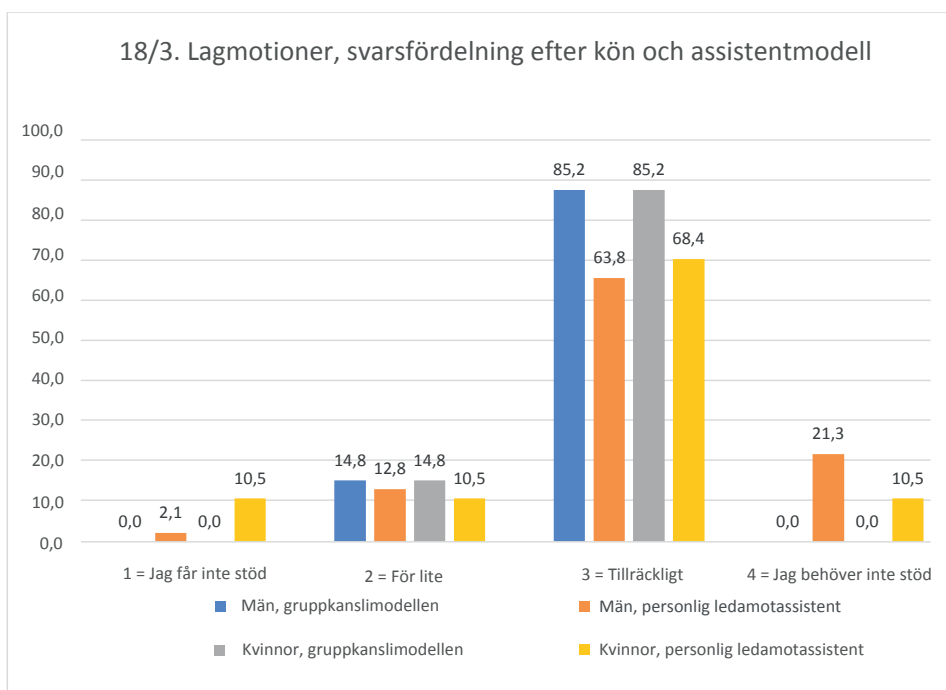
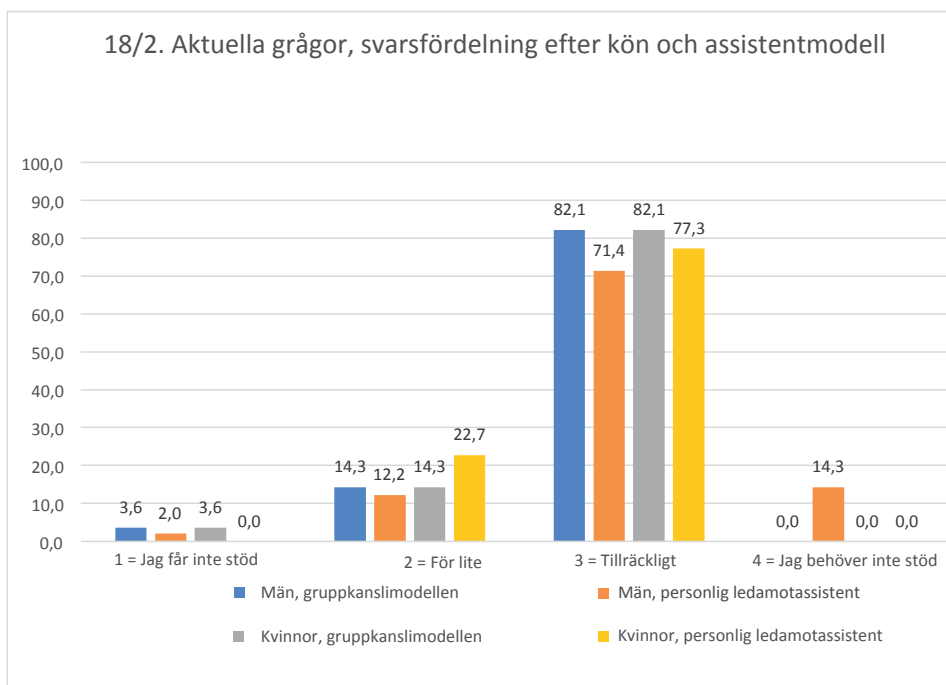
17. Vilken särskild sakkunskap har du för de utskottsuppdrag som du sköter för närvarande? Välj högst tre alternativ. N = 138, inget svar: 11		
	Antal	%
Formell utbildning	56	40,6 %
Yrkeserfarenhet	86	62,3 %
Politisk erfarenhet	102	73,9 %
Erfarenhet av organisationsarbete	48	34,8 %
Sakkunskap från en arbetsgrupp eller något annat organ i sektorn	37	26,8 %
Någon annan grund	17	12,3 %

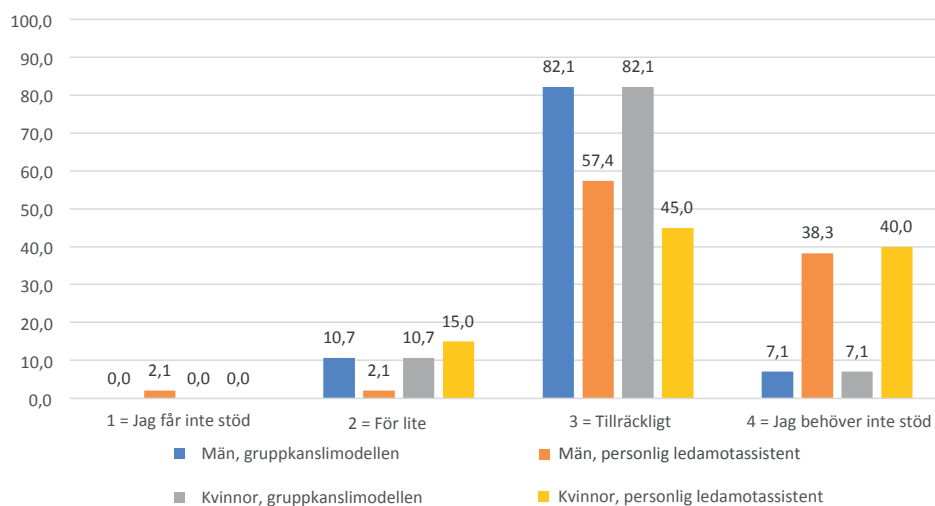
18. Får du stöd för följande uppgifter i ditt arbete som riksdagsledamot? N = 137–143						
	Inget stöd	För lite	Tillräckligt	Behövs inte	Totalt	Inget svar
Anföranden	2	15	101	23	141	8
Aktuella frågor	4	25	103	11	143	6
Lagmotioner	4	18	100	15	137	12
Reservationer och avvikande meningar	1	10	95	31	137	12
Skriftliga frågor	3	6	112	20	141	8
Medie- och aktualitetsbevakning	2	26	99	14	141	8
Offentliga ställningstagandena	2	19	102	17	140	9
Möten med intressegrupper och referensgrupper	1	18	108	15	142	7

18/1. Anföranden, svarsfördelning efter kön och assistentmodell

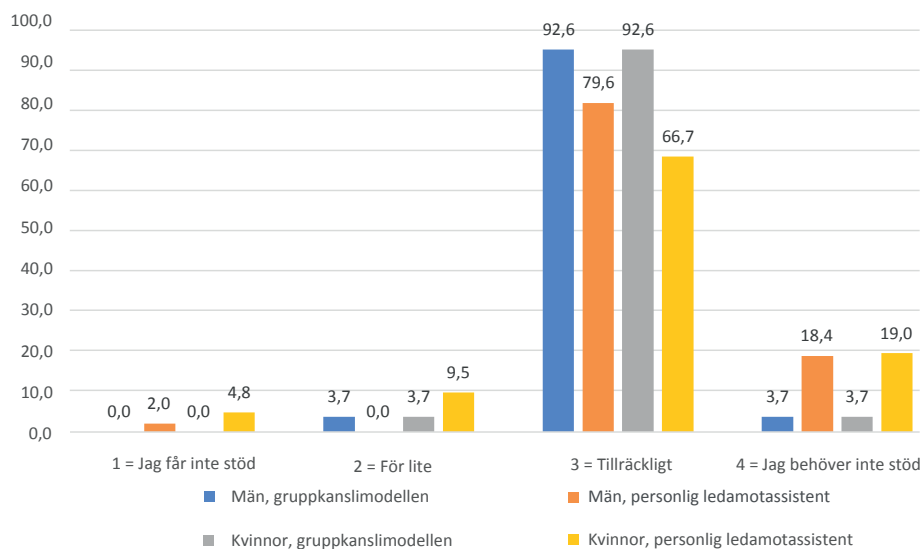

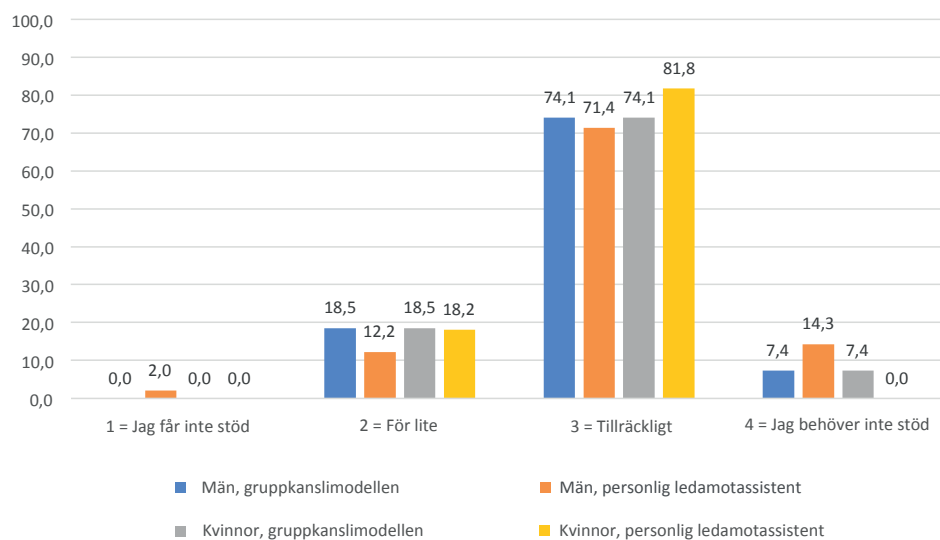
18/4. Reservationer och avvikande meningar, svarsfördelning efter kön och assistentmodell

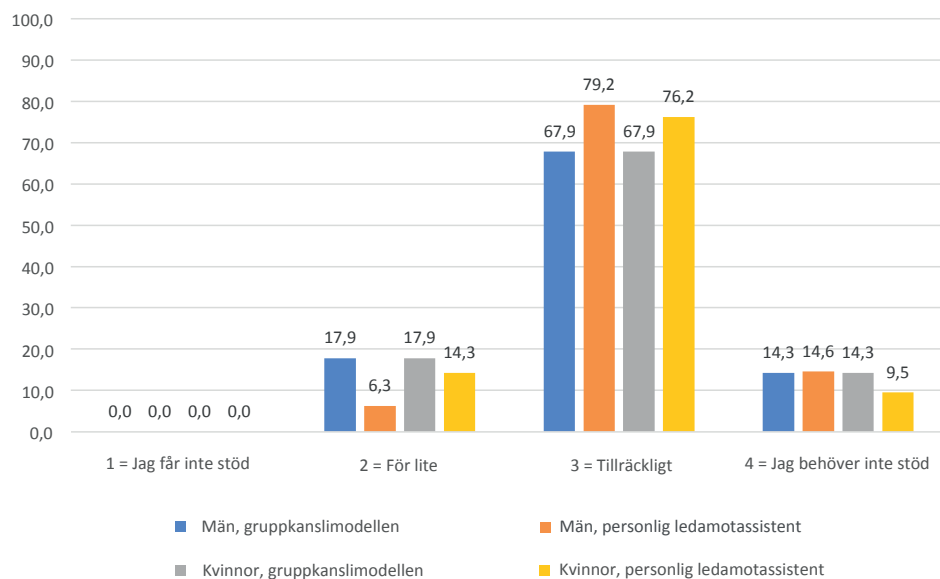
18/5. Skriftliga spörsmål, svarsfördelning efter kön och assistentmodell

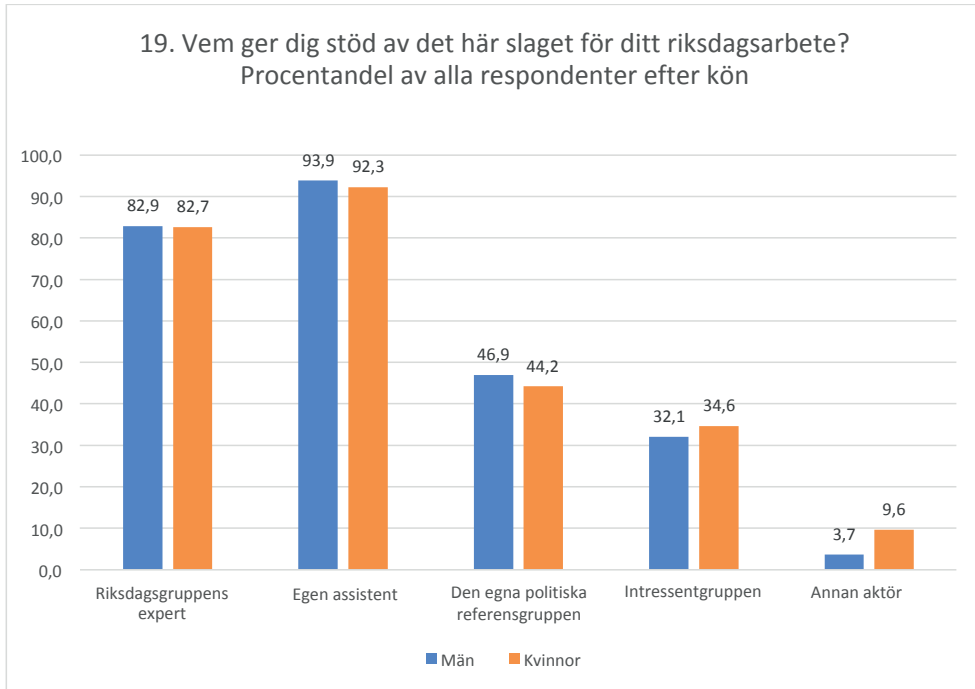
18/6. Medie- och aktualitetsbevakning, svarsfördelning efter kön och assistentmodell

18/7. Offentliga ställningstaganden, svarsfördelning efter kön och assistentmodell

19. Vem ger dig stöd av det här slaget i ditt riksdagsarbete? N = 143–144, inget svar: 5–6		
	Antal	%
Riksdagsgruppens expert	119	82,6 %
Egen assistent	135	93,8 %
Den egna politiska referensgruppen	66	46,2 %
Intressentgrupper	49	34,3 %
Annan aktör	10	7,0 %

Logistisk regression, fråga 19/1. Riksdagsgruppens expert (N = 129)				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Kön	,312	,571	,193	1,691
Ålder	,014	1,076	1,015	1,141
Riksdagserfarenhet	,196	1,058	,971	1,153
Ministererfarenhet	,235	2,173	,604	7,815
Gruppkanslimodell	,740	,843	,308	2,310
Utbildning	,341	1,318	,746	2,328

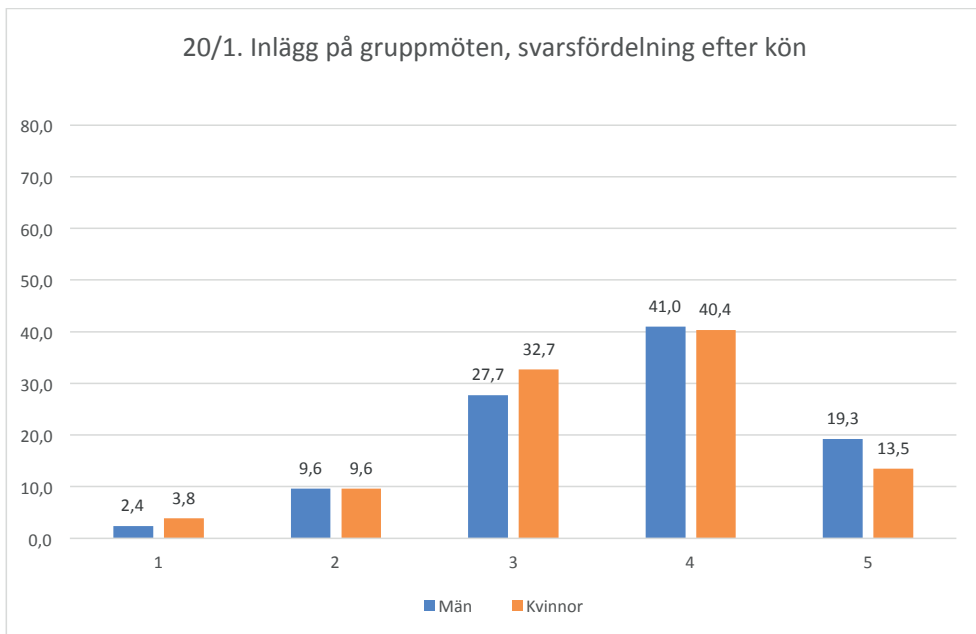
BILAGA 1. SVARFÖRDELNING OCH REGRESSIONER

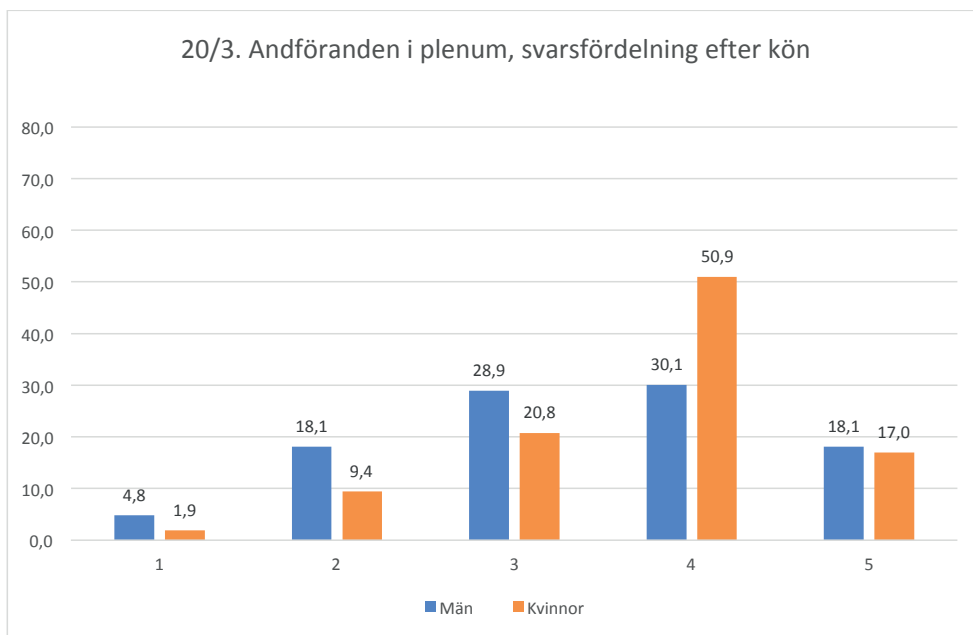
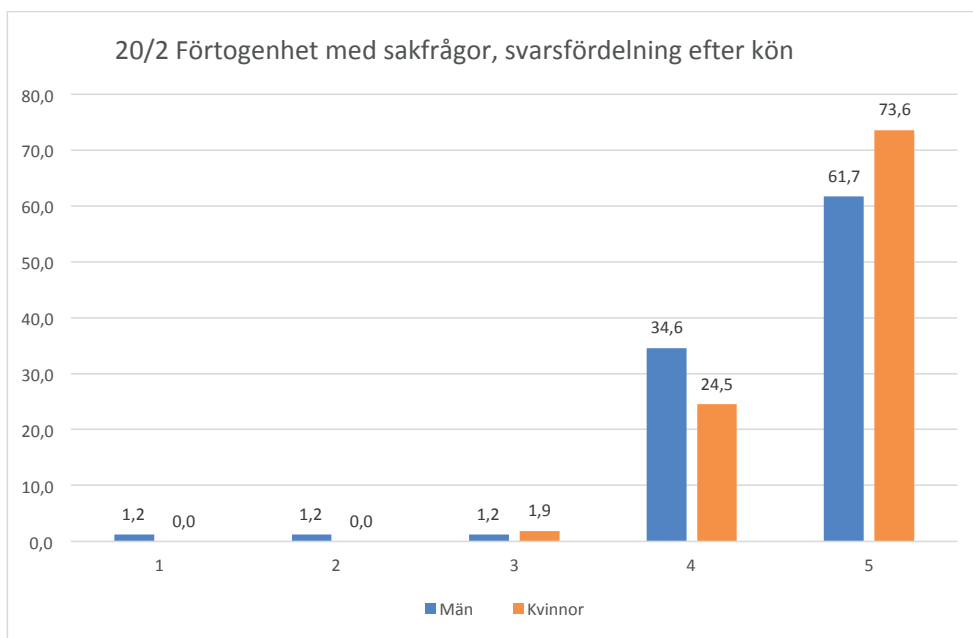
Logistisk regression, fråga 19/2. Egen assistent (N = 124)				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Kön	,502	,590	,126	2,757
Ålder	,805	1,011	,929	1,099
Riksdagserfarenhet	,285	,940	,838	1,053
Ministererfarenhet	,259	,249	,022	2,785
Gruppkanslimodell	,620	1,455	,330	6,419
Utbildning	,230	1,563	,754	3,243

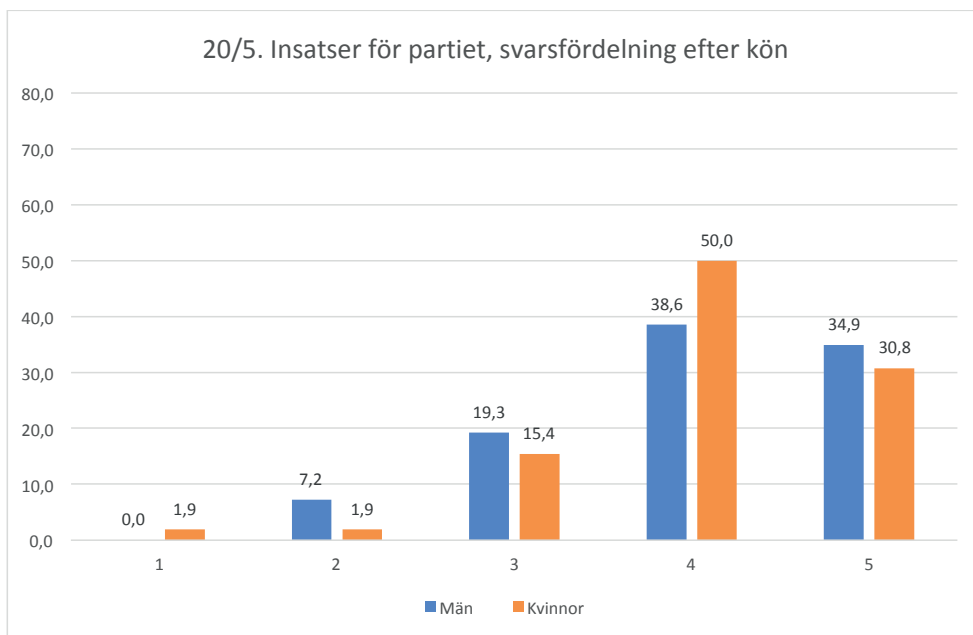
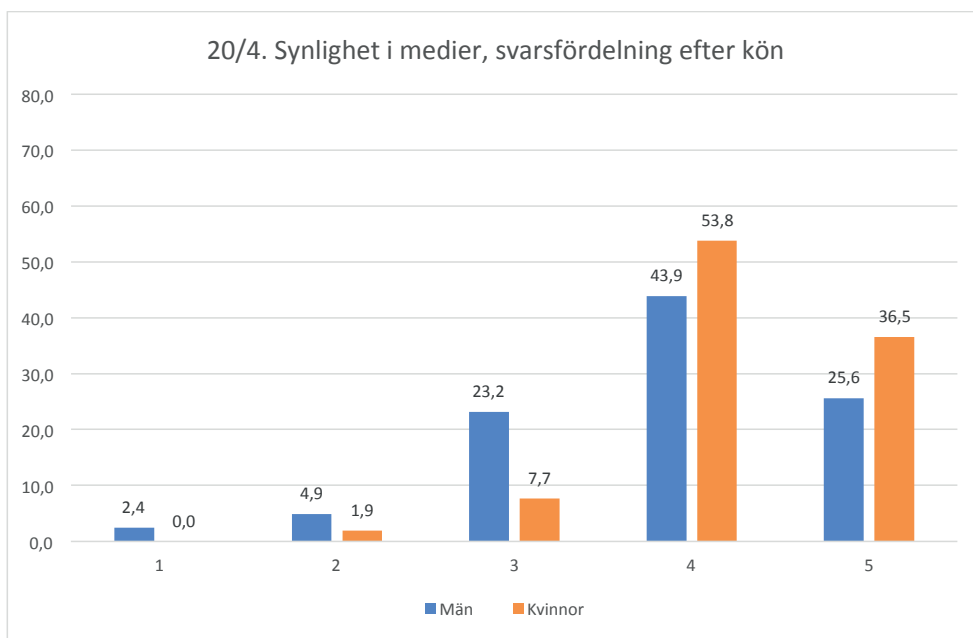
Logistisk regression, fråga 19/3. Den egna politiska referensgruppen (N = 123)				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Kön	,677	,844	,380	1,874
Ålder	,007	1,061	1,016	1,107
Riksdagserfarenhet	,337	1,034	,966	1,108
Ministererfarenhet	,796	,865	,288	2,599
Gruppkanslimodell	,164	1,723	,801	3,705
Utbildning	,501	1,174	,736	1,874

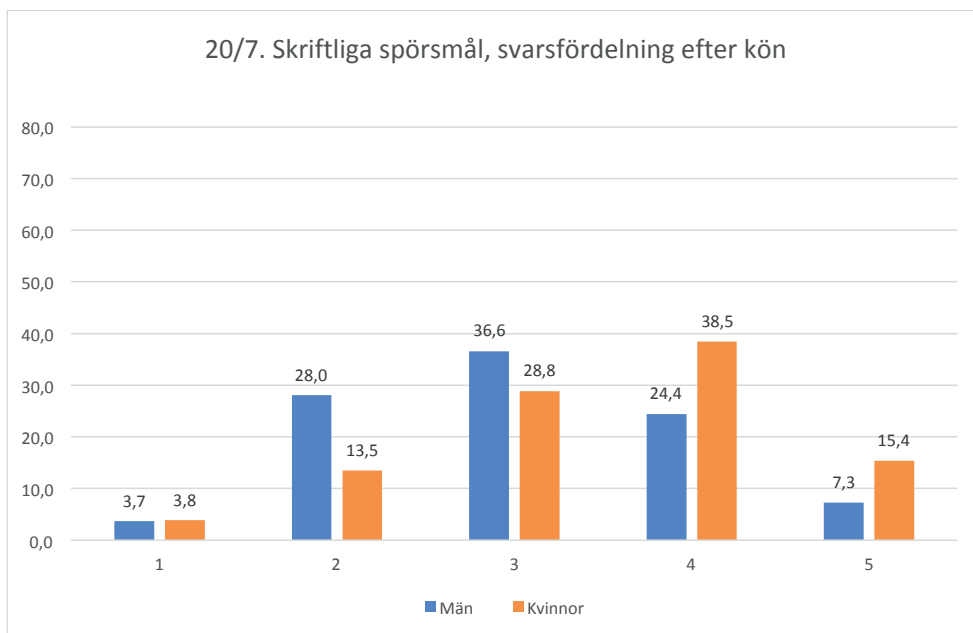
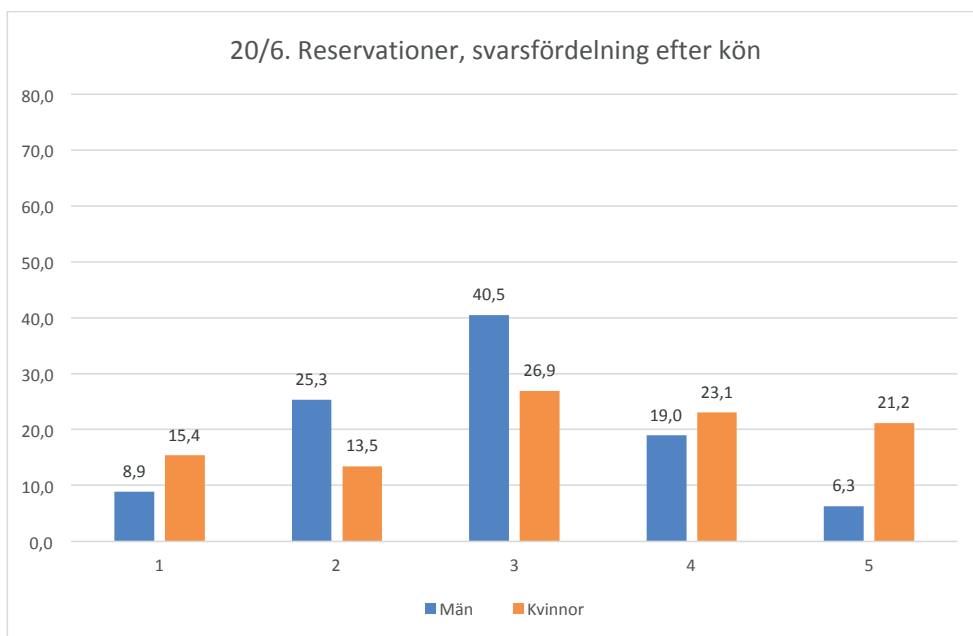
Logistisk regression, fråga 19/4. Intressentgrupper (N = 123)				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Kön	,637	1,215	,542	2,724
Ålder	,448	1,016	,974	1,060
Riksdagserfarenhet	,914	1,004	,934	1,080
Ministererfarenhet	,365	1,745	,524	5,816
Gruppkanslimodell	,658	1,193	,547	2,602
Utbildning	,878	1,038	,646	1,668

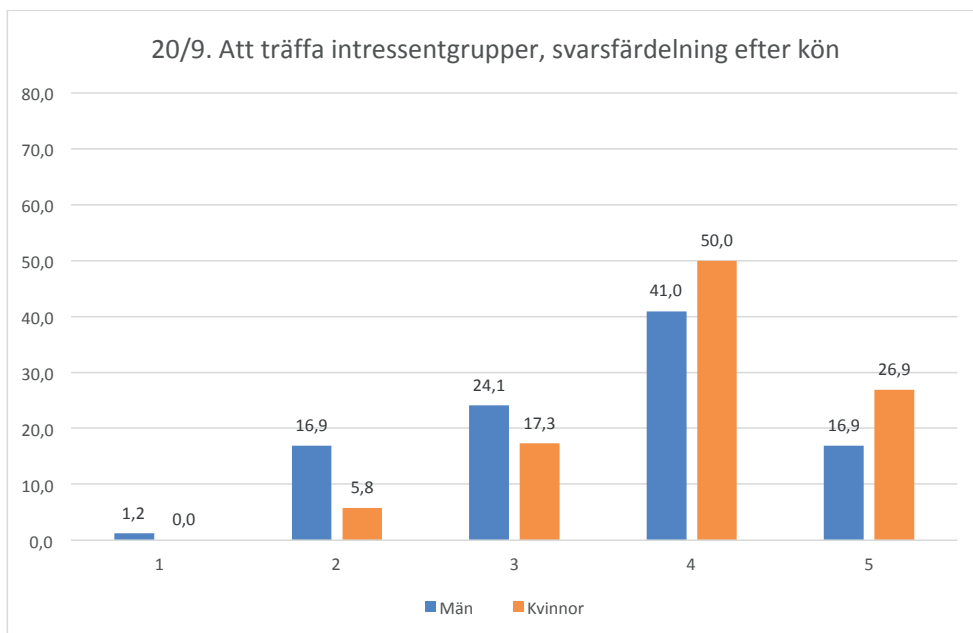
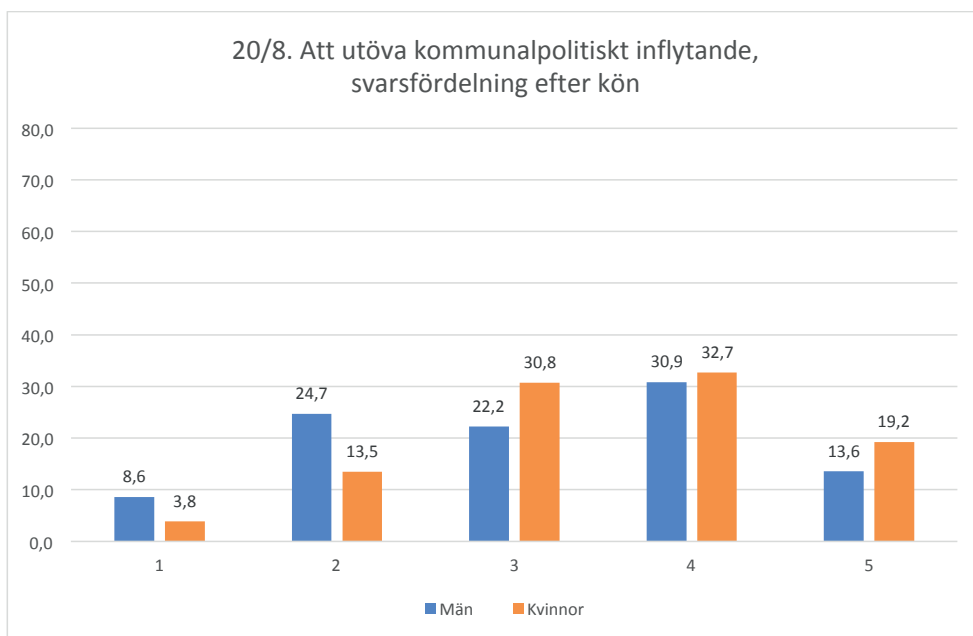
20. Hur viktiga anser du att följande delar av riksdagsarbetet är?							
N=141–146							
	1 = Inte alls viktigt					5 = Mycket viktigt	
	1	2	3	4	5	Tot.	Inget svar
Inlägg på riksdagsgruppens möten	4	13	44	59	25	145	4
God kännedom om de frågor som behandlas i utskottet eller riksdagsgruppen	1	1	2	43	97	144	5
Anföranden i plenum	5	20	37	59	25	146	3
Synlighet i medier	2	5	26	69	42	144	5
Insatser för partiet och främjande av partiets ställning och politik	1	8	24	62	50	145	4
Reservationer och avvikande meningar	15	29	49	29	19	141	8
Skriftliga frågor	5	33	47	44	25	144	5
Att utöva kommunalpolitiskt inflytande	9	29	37	43	25	143	6
Att träffa intressentgrupper och frivilligorganisationer	1	17	30	67	30	145	4
Dialog med väljarna	1	1	4	33	106	145	4

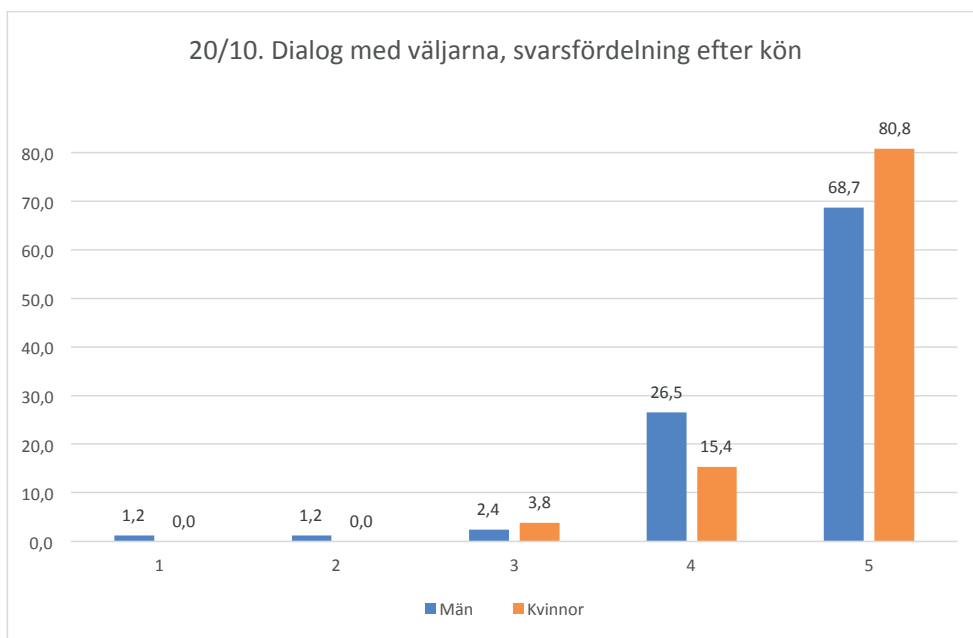

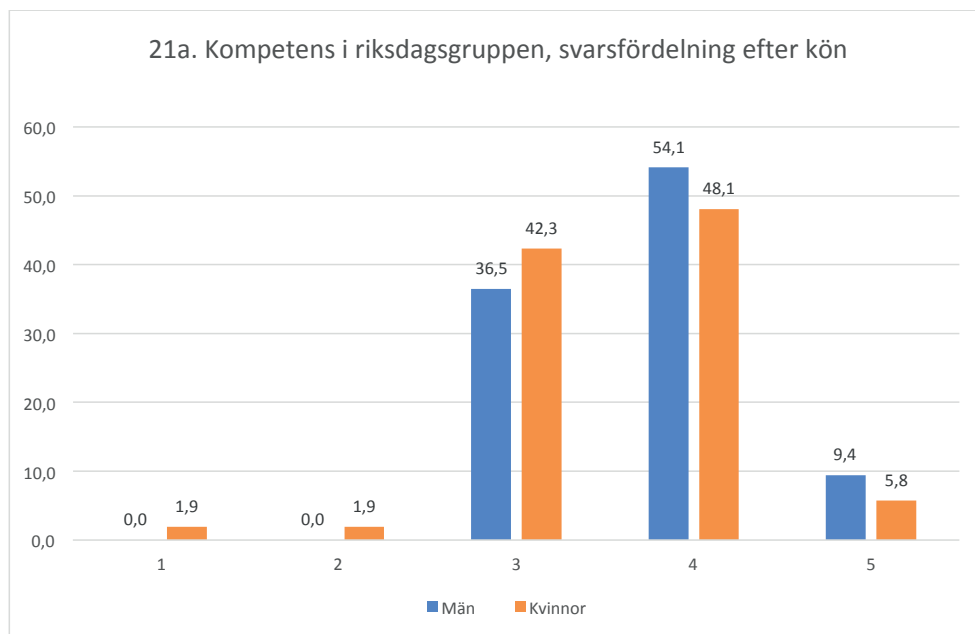

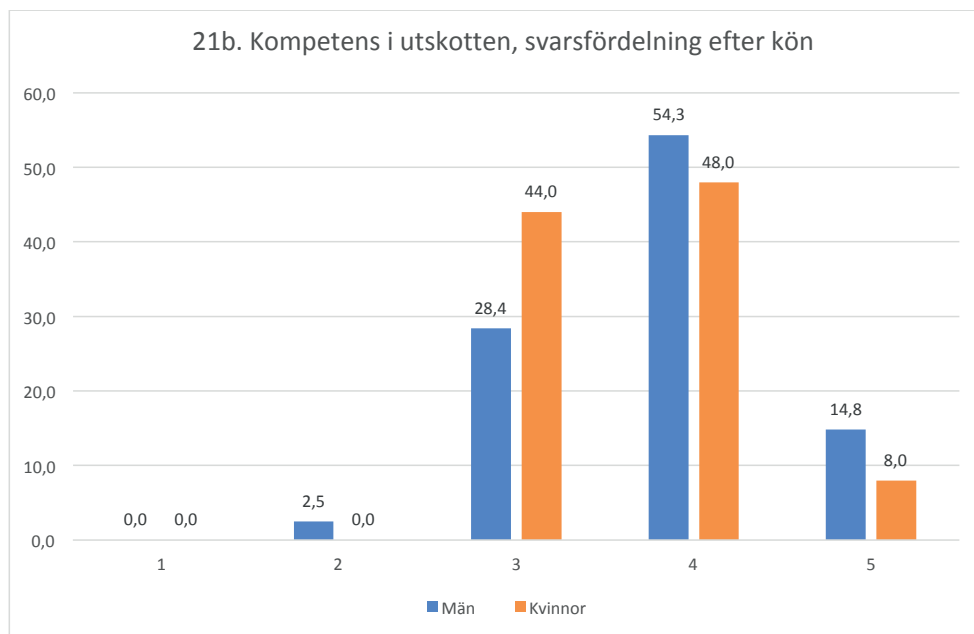
21a. Hur bedömer du själv din politiska erfarenhet och din kompetens jämfört med de övriga ledamöterna i din riksdagsgrupp? N = 147, inget svar: 2, uppgift om respondentens kön saknas: 10					
1 = Betydligt mindre			5 = Betydligt större		
Alla respondenter					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
1	1	57	75	13	147
0,7 %	0,7 %	38,8 %	51,0 %	8,8 %	100 %
Män					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
0	0	31	46	8	85
0 %	0 %	36,5 %	54,1 %	9,4 %	100 %
Kvinnor					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
1	1	22	25	3	52
1.9 %	1.9 %	42.3 %	48.1 %	5.8 %	100 %

BILAGA 1. SVARSFÖRDELNING OCH REGRESSIONER

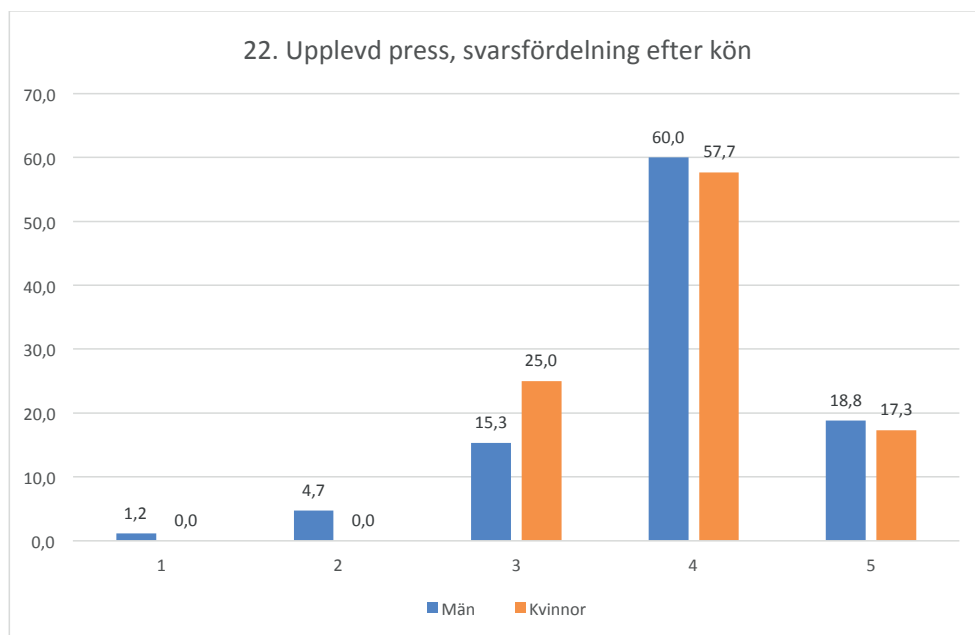
Linjär regression, fråga 21a. Hur bedömer du själv din politiska erfarenhet och din kompetens jämfört med de övriga ledamöterna i riksdagsgruppen? (N = 129)				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Kön	,143	-,176	-,412	,060
Ålder	,389	-,005	-,017	,007
Riksdagserfarenhet	,001	,030	,012	,048
Utbildning	,144	,105	-,036	,246
Riksdagsgrupp 2	,093	,280	-,047	,608
Riksdagsgrupp 3	,095	,455	-,080	,990
Riksdagsgrupp 4	,060	,522	-,023	1,066
Riksdagsgrupp 5	,068	,607	-,046	1,260
Riksdagsgrupp 6	,110	,339	-,078	,756
Riksdagsgrupp 7	,911	,026	-,434	,486
Riksdagsgrupp 8	,022	,497	,074	,920
Riksdagsgrupp 9	,886	-,025	-,375	,324

21b. Hur bedömer du själv din politiska erfarenhet och din kompetens jämfört med de övriga ledamöterna i utskotten? N = 141, inget svar: 8, uppgift om respondentens kön saknas: 10					
1 = Betydligt mindre			5 = Betydligt större		
Alla respondenter					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
0	2	46	77	16	141
0,7 %	2,7 %	18,4 %	59,9 %	18,4 %	100 %
Män					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
0	2	23	44	12	81
0 %	2,5 %	28,4 %	54,3 %	14,8 %	100 %
Kvinnor					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
0	0	22	24	4	50
0 %	0 %	44,0 %	48,0 %	8,0 %	100 %

Linjär regression, fråga 21b. Hur bedömer du själv din politiska erfarenhet och din kompetens jämfört med de övriga ledamöterna i utskotten? (N = 129)				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Kön	,176	-,182	-,445	,082
Ålder	,019	-,016	-,030	-,003
Riksdagserfarenhet	,629	,005	-,015	,025
Utbildning	,031	,176	,016	,336
Rigsdagsgrupp 2	,920	-,019	-,386	,348
Rigsdagsgrupp 3	,411	,246	-,345	,837
Rigsdagsgrupp 4	,864	-,052	-,653	,549
Rigsdagsgrupp 5	,544	-,221	-,939	,497
Rigsdagsgrupp 6	,266	,261	-,202	,723
Rigsdagsgrupp 7	,283	-,277	-,784	,231
Rigsdagsgrupp 8	,957	-,014	-,513	,486
Rigsdagsgrupp 9	,790	,053	-,341	,448

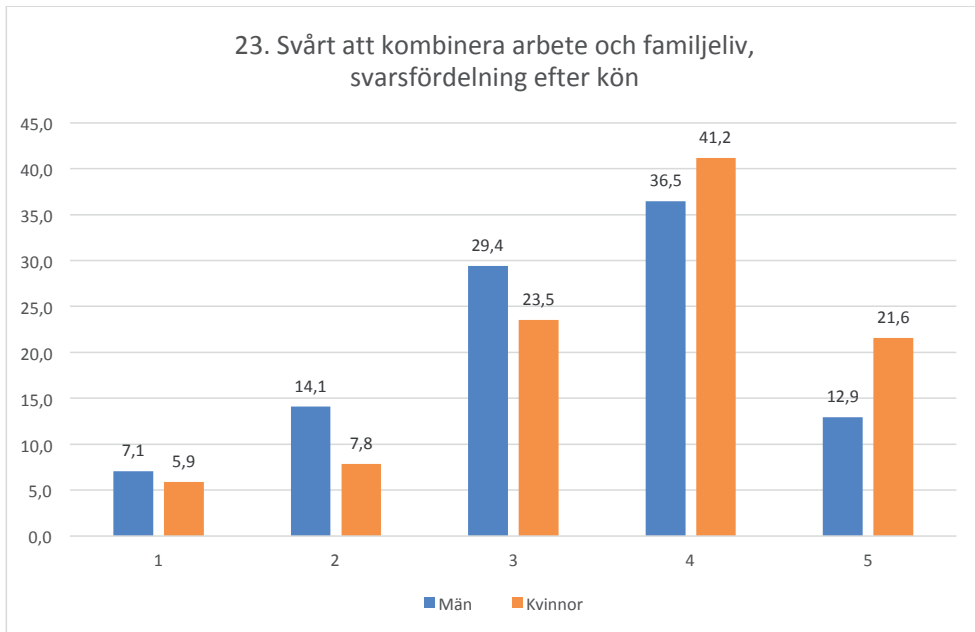
22. Hur upplever du kraven, pressen och förväntningarna på dig som riksdagsledamot? N = 147, inget svar: 2, uppgift om respondentens kön saknas: 10					
1 = Mycket anspråkslösa				5 = Mycket hårda	
Alla respondenter					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
1	4	27	88	27	147
0,7 %	2,7 %	18,4 %	59,9 %	18,4 %	100 %
Män					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
1	4	13	51	16	85
1,2 %	4,8 %	15,5 %	59,9 %	19,0 %	100 %
Kvinnor					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
0	0	13	30	9	52
0	0	25,0 %	57,7 %	17,3 %	100 %

BILAGA 1. SVARSFÖRDELNING OCH REGRESSIONER

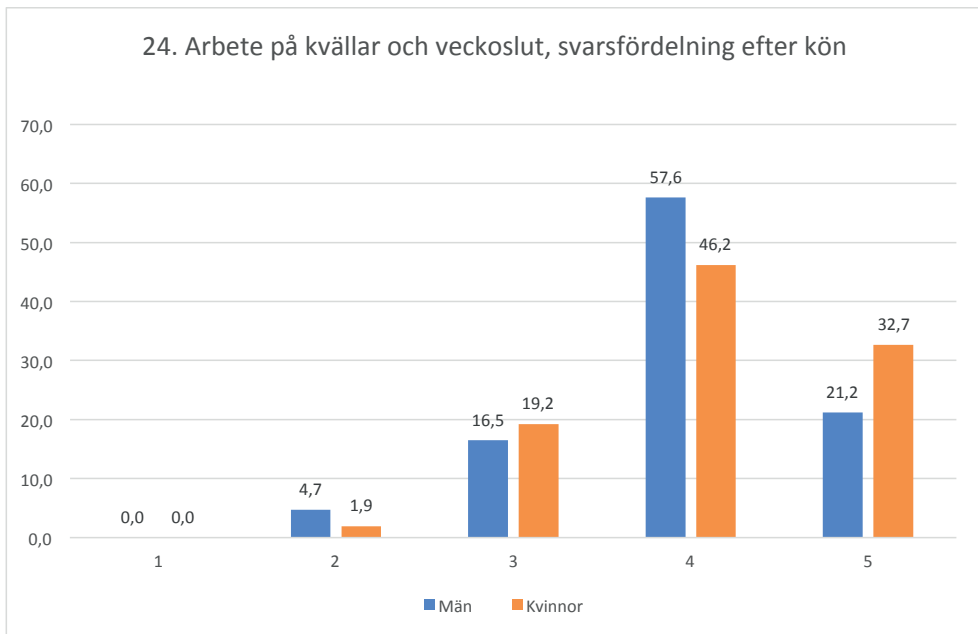
Linjär regression, fråga 22. Hur kraven, pressen och förväntningarna på en riksdagsledamot upplevs (N = 117)				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Kön	,377	,141	-,175	,456
Ålder	,331	,009	-,009	,027
Riksdagserfarenhet	,446	,009	-,015	,034
Antal barn som bor hemma	,345	-,058	-,179	,063
Antal barn under 7 år	,824	-,035	-,349	,278
Vårdansvar	,659	,112	-,390	,614
Utbildning	,506	,068	-,133	,268
Avstånd mindre än 100 km	,293	,214	-,188	,617
Avstånd på 100–200 km	,969	-,007	-,360	,345
Riksdagsgrupp 2	,269	-,254	-,706	,199
Riksdagsgrupp 3	,933	-,032	-,792	,728
Riksdagsgrupp 4	,641	,188	-,611	,987
Riksdagsgrupp 5	,988	,006	-,822	,834
Riksdagsgrupp 6	,207	-,351	-,900	,197
Riksdagsgrupp 7	,536	-,206	-,862	,451
Riksdagsgrupp 8	,467	,204	-,349	,757
Riksdagsgrupp 9	,230	-,299	-,791	,193

23. Upplever du att det är svårt att kombinera ledamotsuppdraget och familjelivet? N = 146, inget svar: 3, uppgift om respondentens kön saknas: 10					
1 = Mycket sällan			5 = Mycket ofta		
Alla respondenter					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
10	18	38	55	25	146
6,9 %	12,3 %	26,0 %	37,7 %	17,1 %	100 %
Män					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
6	12	25	31	11	85
7,1 %	14,1 %	29,4 %	36,5 %	12,9 %	100 %
Kvinnor					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
3	4	12	21	11	51
5,9 %	7,8 %	23,5 %	41,2 %	21,6 %	100 %

Linjär regression, fråga 23. Svårt att kombinera ledamotsuppdraget och familjelivet (N = 116)				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Kön	,984	,004	-,401	,409
Ålder	,061	,022	-,001	,045
Riksdagserfarenhet	,978	,000	-,032	,031
Antal barn som bor hemma	,010	,206	,050	,362
Antal barn under 7 år	,600	,107	-,296	,509
Vårdansvar	,151	-,469	-1,112	,174
Utbildning	,055	,252	-,006	,509
Avstånd mindre än 100 km	,077	-,467	-,984	,051
Avstånd på 100–200 km	,278	-,250	-,705	,205
Riksdagsgrupp 2	,353	,276	-,311	,863
Riksdagsgrupp 3	,464	,360	-,613	1,334
Riksdagsgrupp 4	,109	-,836	-1,862	,190
Riksdagsgrupp 5	,505	,358	-,703	1,418
Riksdagsgrupp 6	,116	,562	-,140	1,265
Riksdagsgrupp 7	,704	,161	-,680	1,003
Riksdagsgrupp 8	,726	,125	-,349	,757
Riksdagsgrupp 9	,972	-,011	-,791	,193

24. Infaller viktiga arbetsmöten eller arbetsuppgifter ofta på kvällar eller veckoslut? N = 147, inget svar: 2					
1 = Mycket sällan			5 = Mycket ofta		
1	2	3	4	5	Sammanlagt
0	5	24	79	39	147
0 %	3,4 %	16,3 %	53,7 %	26,5 %	100 %
Män					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
0	4	14	49	18	85
0 %	4,7 %	16,5 %	57,6 %	21,2 %	100 %
Kvinnor					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
0	1	10	24	17	52
0,0 %	1,9 %	19,2 %	46,2 %	32,7 %	100 %

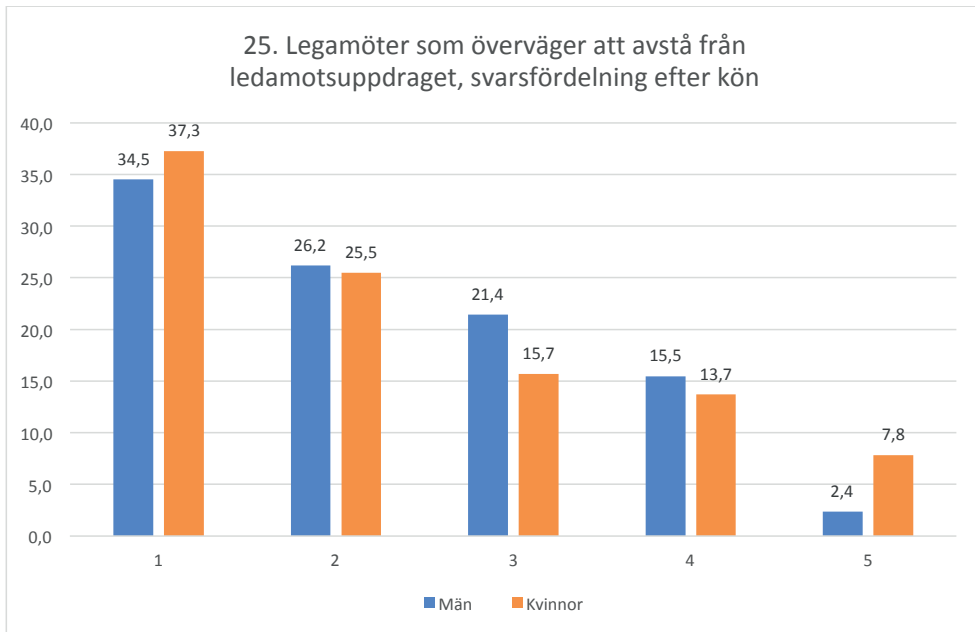

BILAGA 1. SVARFÖRDELNING OCH REGRESSIONER

Linjär regression, fråga 24. Viktiga arbetsmöten eller arbetsuppgifter infaller ofta på kvällar eller veckoslut (N = 116)				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köhl	,501	-,106	-,025	,010
Ålder	,421	-,007	-,034	,014
Riksdagserfarenhet	,400	-,010	-,072	,166
Antal barn som bor hemma	,436	,047	-,281	,335
Antal barn under 7 år	,862	,027	-,245	,740
Vårdansvar	,321	,248	-,016	,378
Utbildning	,071	,181	-,441	,348
Avstånd mindre än 100 km	,817	-,046	-,514	,178
Avstånd på 100–200 km	,338	-,168	-,235	,661
Riksdagsgrupp 2	,347	,213	-,222	1,275
Riksdagsgrupp 3	,166	,527	-,644	,923
Riksdagsgrupp 4	,725	,140	-,164	1,466
Riksdagsgrupp 5	,116	,651	-,329	,751
Riksdagsgrupp 6	,440	,211	-,711	,581
Riksdagsgrupp 7	,842	-,065	-,794	,294
Riksdagsgrupp 8	,364	-,250	-,255	,715
Riksdagsgrupp 9	,348	,230	-,791	,193

25. Har du allvarligt övervägt att avstå från ledamotsuppdraget på grund av att pressen är för stor eller på grund av motivationsbrist? N = 145, inget svar: 4, uppgift om respondentens kön saknas: 10

1 = Aldrig					5 = Mycket ofta
Alla respondenter					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
53	36	26	22	8	145
36,6 %	24,8 %	17,9 %	15,2 %	5,5 %	100 %
Män					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
29	22	18	13	2	84
34,5 %	26,2 %	21,4 %	15,5 %	2,4 %	100 %
Kvinnor					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
19	13	8	7	4	51
37,3 %	25,5 %	15,7 %	13,7 %	7,8 %	100 %

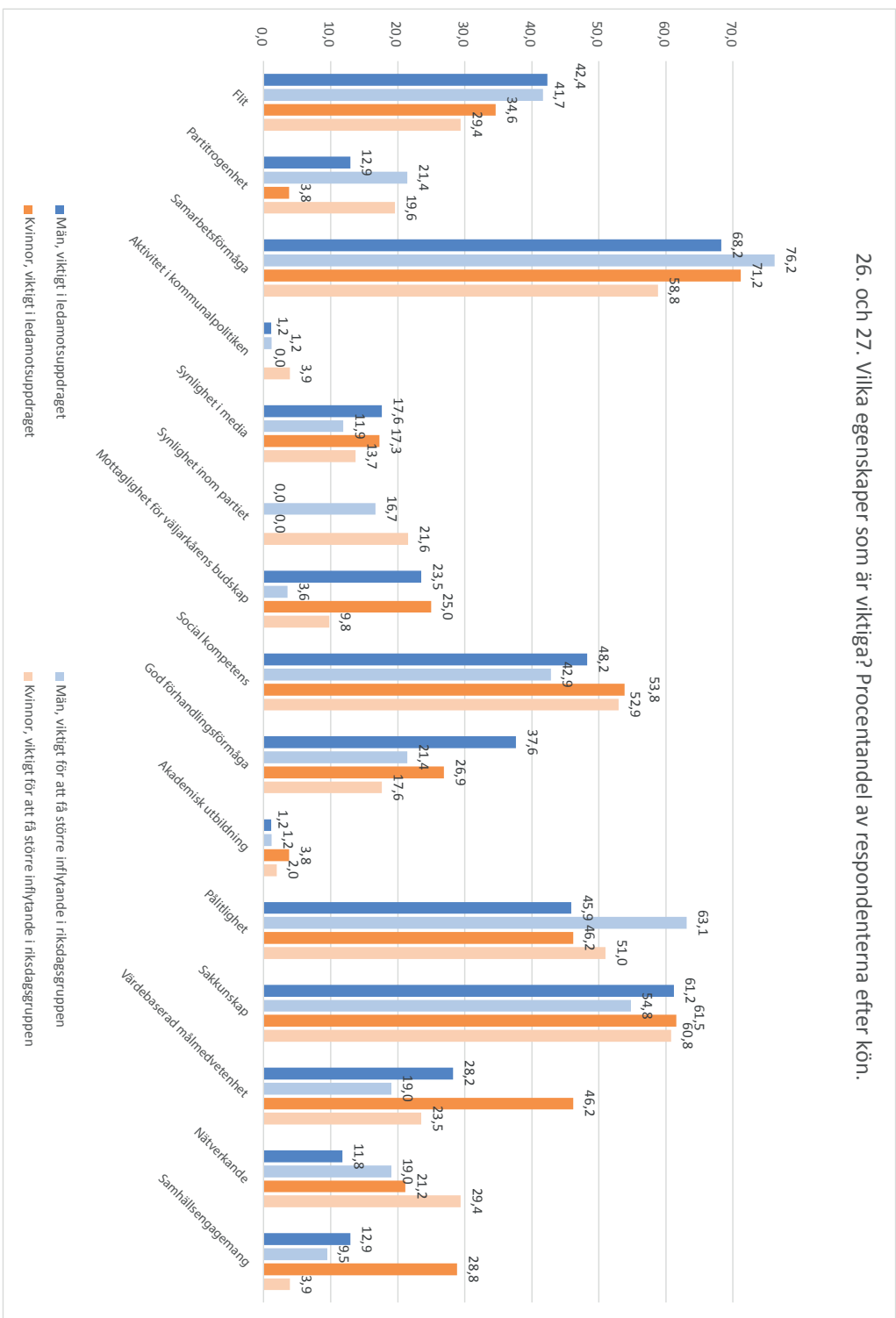
BILAGA 1. SVARSFÖRDELNING OCH REGRESSIONER

Linjär regression, fråga 25. Har du allvarligt övervägt att avstå från ledamotsuppdraget på grund av att pressen är för stor eller på grund av motivationsbrist (N = 116)				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köi	,563	-,151	-,668	,366
Födelseår	,847	,003	-,026	,032
Kokemusvuodet	,303	,021	-,019	,061
Antal barn som bor hemma	,822	,022	-,175	,220
Antal barn under 7 år	,726	,091	-,423	,605
Vårdansvar	1,000	3,208E-5	-,817	,817
Utbildning	,468	,120	-,207	,447
Avstånd mindre än 100 km	,690	-,134	-,799	,531
Avstånd på 100–200 km	,486	-,202	-,775	,371
Riksdagsgrupp 2	,417	,303	-,435	1,041
Riksdagsgrupp 3	,074	1,127	-,110	2,363
Riksdagsgrupp 4	,593	-,351	-1,651	,948
Riksdagsgrupp 5	,812	-,162	-1,509	1,185
Riksdagsgrupp 6	,070	,825	-,069	1,718
Riksdagsgrupp 7	,861	-,095	-1,167	,977
Riksdagsgrupp 8	,148	,660	-,239	1,560
Riksdagsgrupp 9	,924	-,039	-,849	,771

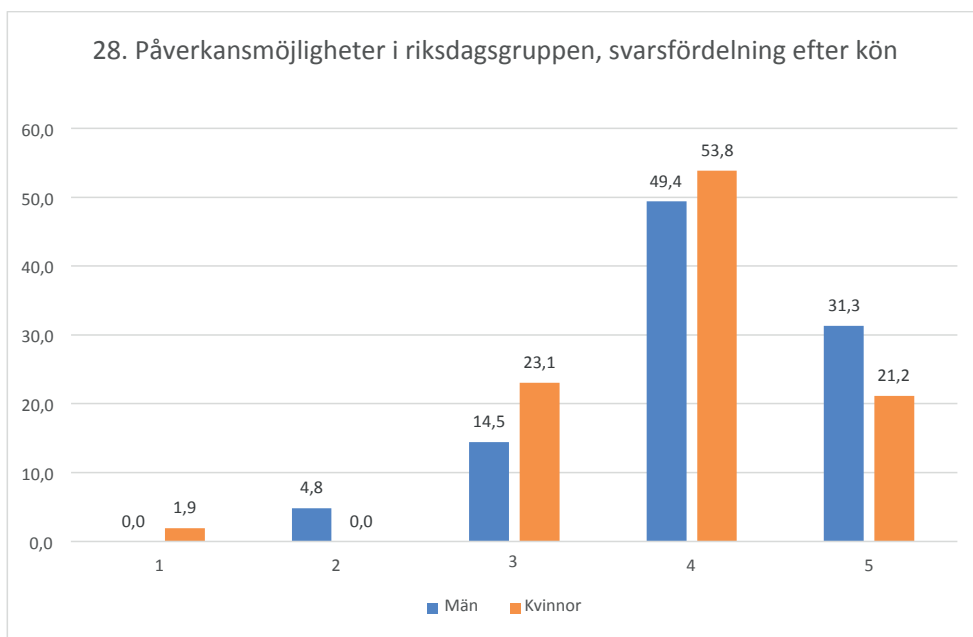
26. Vilka av följande egenskaper tycker du är de viktigaste i arbetet som riksdagsledamot? Välj de fyra viktigaste. N = 147, inget svar: 2, uppgift om könet saknas = 10						
	Män		Kvinnor		Alla	
	Antal	%	Antal	%	kpl	%
Flit	36	42,4	18	34,6	58	39,5
Partitrogenhet	11	12,9	2	3,8	14	9,5
Samarbetsförmåga	58	68,2	37	71,2	102	69,4
Aktivitet i kommunalpolitiken	1	1,2	0	0	1	0,7
Synlighet i media	15	17,6	9	17,3	25	17,0
Synlighet inom partiet	0	0	0	0	0	0,0
Mottaglighet för väljarkårens budskap	20	23,5	13	25,0	35	23,8
Social kompetens	41	48,2	28	53,8	71	48,3
God förhandlingsförmåga	32	37,6	14	26,9	49	33,3
Akademisk utbildning	1	1,2	2	3,8	4	2,7
Pålitlighet	39	45,9	24	46,2	69	46,9
Sakkunskap	52	61,2	32	61,5	90	61,2
Värdebaserad målmedvetenhet	24	28,2	24	46,2	49	33,3
Nätverkande	10	11,8	11	21,2	23	15,6
Samhällsengagemang	11	12,9	15	28,8	29	19,7

27. Vilka av följande egenskaper tycker du är de viktigaste för att ledamöterna ska få mer påverkansmöjligheter inom din egen riksdagsgrupp? Välj de fyra viktigaste. N = 144, inget svar: 5, uppgift om könet saknas = 10						
	Män		Kvinnor		Alla	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Flit	35	41,7	15	29,4	55	38,2
Partitrogenhet	18	21,4	10	19,6	28	19,4
Samarbetsförmåga	64	76,2	30	58,8	100	69,4
Aktivitet i kommunalpolitiken	1	1,2	2	3,9	3	2,1
Synlighet i media	10	11,9	7	13,7	17	11,8
Synlighet inom partiet	14	16,7	11	21,6	26	18,1
Mottaglighet för väljarkårens budskap	3	3,6	5	9,8	8	5,6
Social kompetens	36	42,9	27	52,9	66	45,8
God förhandlingsförmåga	18	21,4	9	17,6	30	20,8
Akademisk utbildning	1	1,2	1	2,0	2	1,4
Pålitlighet	53	63,1	26	51,0	86	59,7
Sakkunskap	46	54,8	31	60,8	82	56,9
Värdebaserad målmedvetenhet	16	19,0	12	23,5	29	20,1
Nätverkande	16	19,0	15	29,4	35	24,3
Samhällsengagemang	8	9,5	2	3,9	12	8,3

26. och 27. Vilka egenskaper som är viktiga? Procentandel av respondenterna efter kön.

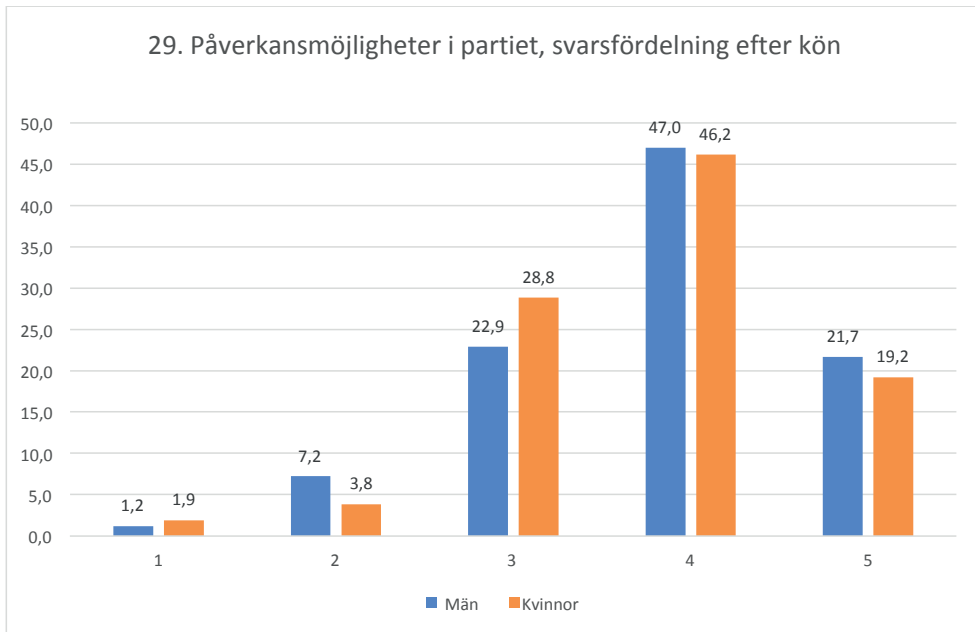
28. Hur ser du på dina möjligheter att påverka din riksdagsgrupps ståndpunkter i olika sakfrågor? N=145, tomta 4, uppgift om respondentens kön saknas=10					
1 = Mycket dåliga			5 = Mycket bra		
Alla respondenter					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
2	4	25	74	40	145
1,4 %	2,8 %	17,2 %	51,0 %	27,6 %	100 %
Män					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
0	4	12	41	26	83
0,0 %	4,8 %	14,5 %	49,4 %	31,3 %	100 %
Kvinnor					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
1	0	12	28	11	52
1,9 %	0,0 %	23,1 %	53,8 %	21,2 %	100 %

BILAGA 1. SVARSFÖRDELNING OCH REGRESSIONER

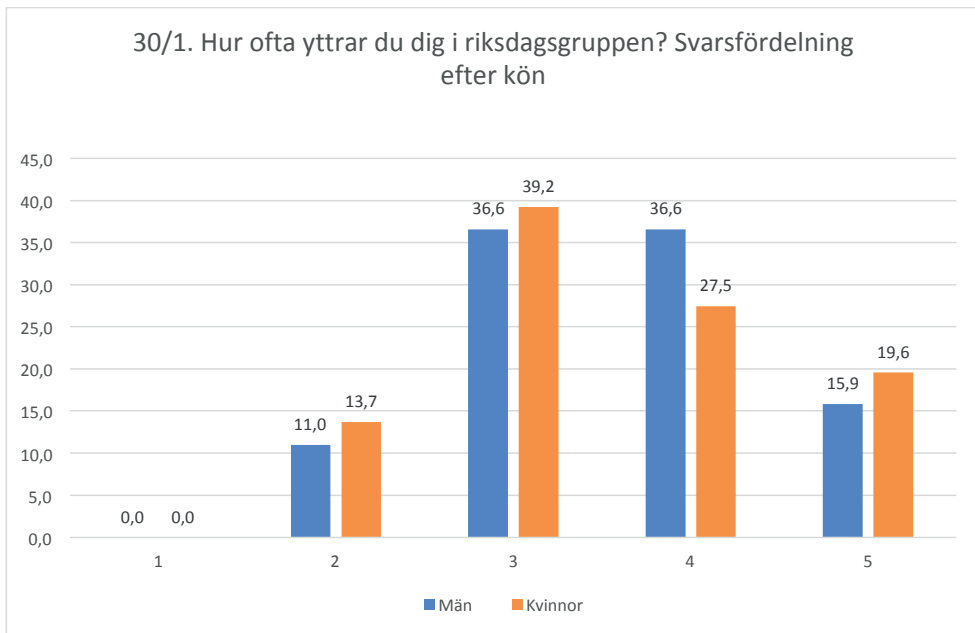
Linjär regression, fråga 28. Hur ser du på dina möjligheter att påverka din riksdagsgrupps ställningstaganden i olika sakfrågor? (N = 126)				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köl	,680	-,064	-,372	,243
Ålder	,388	,007	-,009	,024
Riksdagserfarenhet	,689	-,005	-,031	,021
Ministererfarenhet	,004	-,599	-1,007	-,190
Utbildning	,478	-,065	-,246	,116
Riksdagsgrupp 2	,180	-,285	-,704	,134
Riksdagsgrupp 3	,851	,064	-,606	,733
Riksdagsgrupp 4	,096	,626	-,113	1,364
Riksdagsgrupp 5	,625	-,202	-1,017	,614
Riksdagsgrupp 6	,121	,411	-,110	,932
Riksdagsgrupp 7	,329	,285	-,291	,861
Riksdagsgrupp 8	,662	,117	-,412	,646
Riksdagsgrupp 9	,880	-,034	-,479	,411

29. Hur ser du på dina möjligheter att påverka agendan och de politiska riktlinjerna för ditt parti? N= 145, inget svar: 4, uppgift om respondentens kön saknas: 10					
1 = Mycket dåliga			5 = Mycket goda		
Alla respondenter					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
3	8	37	68	29	145
2,1 %	5,5 %	25,5 %	46,9 %	20,0 %	100 %
Män					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
1	6	19	39	18	83
1,2 %	7,2 %	22,9 %	47,0 %	21,7 %	100 %
Kvinnor					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
1	2	15	24	10	52
1,9 %	3,8 %	28,8 %	46,2 %	19,2 %	100 %

Linjär regression, fråga 29. Hur ser du på dina möjligheter att påverka agendan och de politiska riktlinjerna för ditt parti? (N = 126)				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köl	,927	-,016	-,365	,332
Ålder	,568	,005	-,013	,024
Riksdagserfarenhet	,076	-,027	-,056	,003
Ministererfarenhet	,005	-,663	-1,126	-,200
Utbildning	,453	-,078	-,284	,127
Rigsdagsgrupp 2	,710	-,089	-,564	,385
Rigsdagsgrupp 3	,353	,357	-,402	1,116
Rigsdagsgrupp 4	,217	,524	-,313	1,361
Rigsdagsgrupp 5	,471	,338	-,587	1,262
Rigsdagsgrupp 6	,224	,365	-,226	,955
Rigsdagsgrupp 7	,277	,360	-,293	1,013
Rigsdagsgrupp 8	,468	,221	-,379	,821
Rigsdagsgrupp 9	,250	,294	-,210	,798

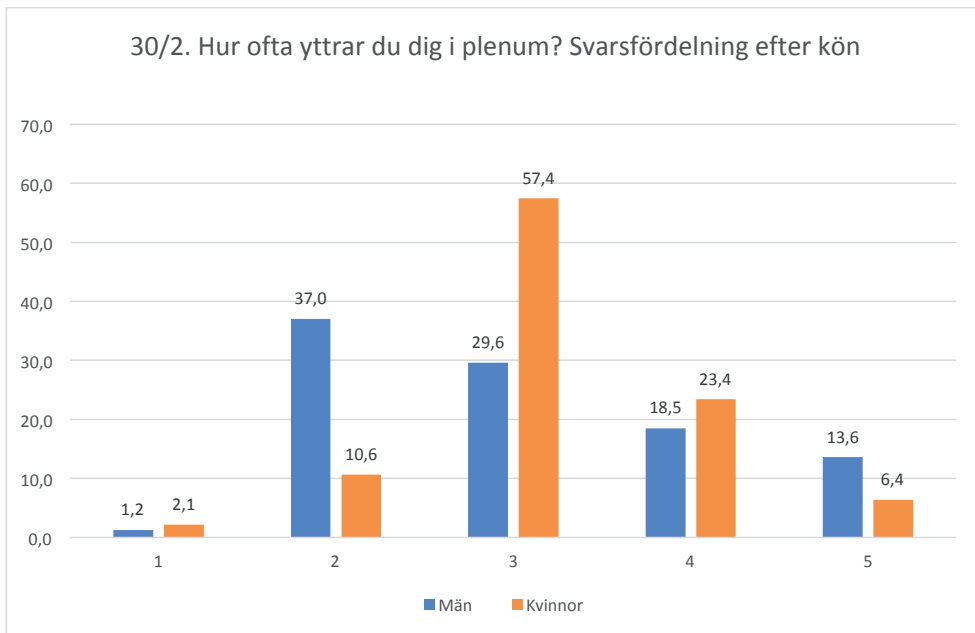
30/1. Hur ofta yttrar du dig i riksdagsgruppen jämfört med andra närvarande riksdagsledamöter? N = 143, inget svar: 6, uppgift om respondentens kön saknas: 10					
1 = Mycket dåliga			5 = Mycket goda		
Alla respondenter					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
0	16	54	49	24	143
0,0 %	11,2 %	37,8 %	34,3 %	16,8 %	100 %
Män					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
0	9	30	30	13	82
0,0 %	11,0 %	36,6 %	36,6 %	15,9 %	100 %
Kvinnor					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
0	7	20	14	10	51
0,0 %	13,7 %	39,2 %	27,5 %	19,6 %	100 %

BILAGA 1. SVARFÖRDELNING OCH REGRESSIONER

Linjär regression, fråga 30/1. Hur ofta yttrar du dig i riksdagsgruppen jämfört med andra närvarande riksdagsledamöter? (N = 124)				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köi	,444	-,150	-,536	,237
Ålder	,263	,012	-,009	,032
Riksdagserfarenhet	,298	,017	-,015	,050
Ministererfarenhet	,599	-,137	-,650	,377
Utbildning	,379	,102	-,126	,330
Riksdagsgrupp 2	,291	,279	-,242	,800
Riksdagsgrupp 3	,122	,655	-,178	1,489
Riksdagsgrupp 4	,584	,255	-,666	1,177
Riksdagsgrupp 5	,269	,570	-,446	1,585
Riksdagsgrupp 6	,277	,370	-,300	1,039
Riksdagsgrupp 7	,173	,497	-,220	1,214
Riksdagsgrupp 8	,216	,426	-,252	1,105
Riksdagsgrupp 9	,128	,429	-,125	,983

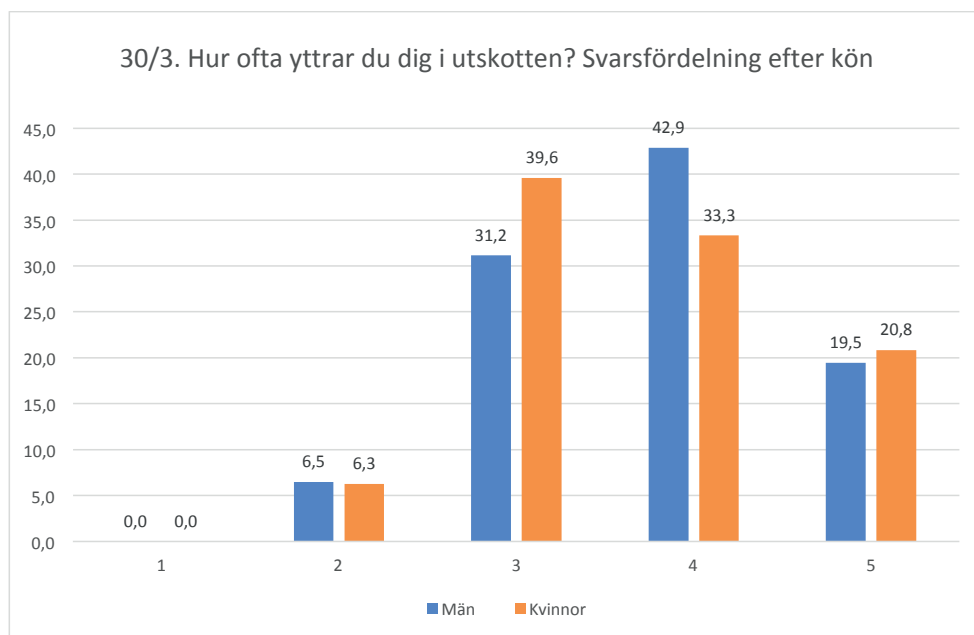
Linjär regression, fråga 30/2. Hur ofta yttrar du dig i plenum jämfört med andra närvarande riksdagsledamöter? (N = 119)					
1 = Mycket dåliga			5 = Mycket goda		
Alla respondenter					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
2	38	56	28	14	138
1,5 %	27,5 %	40,6 %	20,3 %	10,1 %	100 %
Män					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
1	30	24	15	11	81
1,2 %	37,0 %	29,6 %	18,5 %	13,6 %	100 %
Kvinnor					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
1	5	27	11	3	47
2,1 %	10,6 %	57,4 %	23,4 %	6,4 %	100 %

BILAGA 1. SVARSFÖRDELNING OCH REGRESSIONER

30/3. Hur ofta yttrar du dig i utskotten jämfört med andra närvarande riksdagsledamöter? N = 135, inget svar: 14, uppgift om respondentens kön saknas: 10				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köl	,942	,015	-,392	,422
Ålder	,793	,003	-,019	,024
Riksdagserfarenhet	,971	,001	-,034	,035
Ministererfarenhet	,037	-,590	-1,144	-,035
Utbildning	,225	,146	-,091	,383
Riksdagsgrupp 2	,729	,098	-,461	,657
Riksdagsgrupp 3	,311	,444	-,421	1,309
Riksdagsgrupp 4	,181	-,649	-1,604	,306
Riksdagsgrupp 5	,079	,942	-,110	1,995
Riksdagsgrupp 6	,753	,111	-,586	,807
Riksdagsgrupp 7	,979	-,010	-,757	,737
Riksdagsgrupp 8	,422	,278	-,406	,963
Riksdagsgrupp 9	,317	-,299	-,890	,291

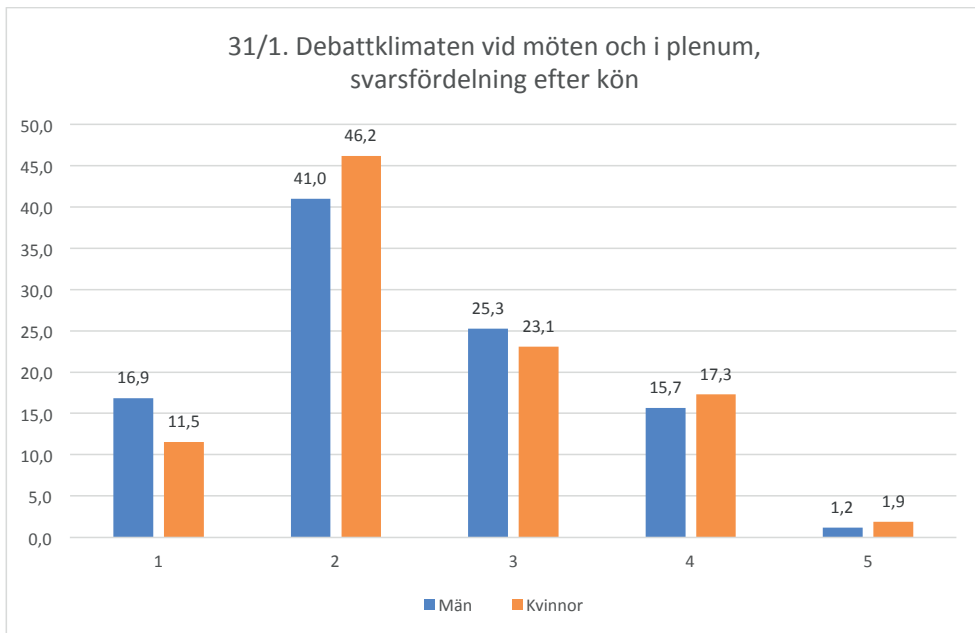
Linjär regression, fråga 30/3. Hur ofta yttrar du dig i utskotten jämfört med andra närvarande riksdagsledamöter? (N = 116)					
1 = Mycket dåliga			5 = Mycket goda		
Alla respondenter					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
0	8	45	56	26	135
0,0 %	5,9 %	33,3 %	41,5 %	19,3 %	100 %
Män					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
0	5	24	33	15	77
0,0 %	6,5 %	31,2 %	42,9 %	19,5 %	100 %
Kvinnor					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
0	3	19	16	10	48
0.0 %	6.3 %	39.6 %	33.3 %	20.8 %	100 %

BILAGA 1. SVARSFÖRDELNING OCH REGRESSIONER

Linjär regression, fråga 30/3. Hur ofta yttrar du dig i utskotten jämfört med andra närvarande riksdagsledamöter? (N = 116)				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köl	,585	-,100	-,462	,262
Ålder	,167	-,013	-,033	,006
Riksdagserfarenhet	,701	-,006	-,037	,025
Ministererfarenhet	,338	-,269	-,824	,285
Utbildning	,168	,152	-,065	,369
Riksdagsgrupp 2	,646	-,117	-,623	,388
Riksdagsgrupp 3	,981	,009	-,762	,780
Riksdagsgrupp 4	,199	-,557	-1,410	,297
Riksdagsgrupp 5	,477	-,338	-1,280	,603
Riksdagsgrupp 6	,648	,141	-,469	,750
Riksdagsgrupp 7	,236	-,406	-1,080	,269
Riksdagsgrupp 8	,850	-,065	-,742	,612
Riksdagsgrupp 9	,796	-,069	-,596	,458

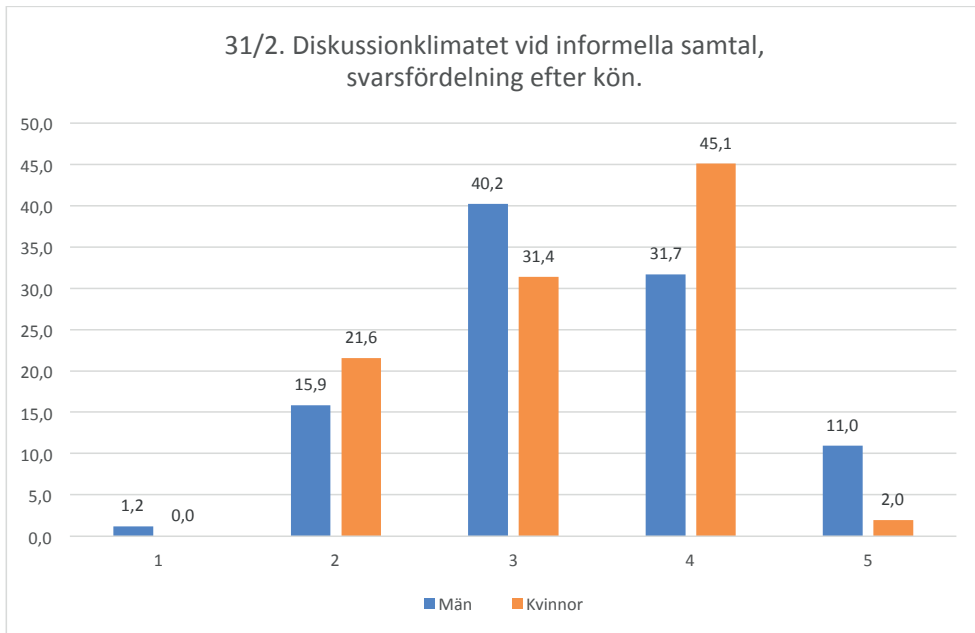
31/1. Hur beskriver du debattklimatet bland riksdagsledamöterna vid möten och i plenum? N = 144, inget svar: 5, uppgift om respondentens kön saknas: 10					
1 = En del ledamöter dominerar samtalet 5 = Inläggen fördelas jämnt					
Alla respondenter					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
21	61	36	24	2	144
14,6 %	42,4 %	25,0 %	16,7 %	1,4 %	100 %
Män					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
14	34	21	13	1	83
16,9 %	41,0 %	25,3 %	15,7 %	1,2 %	100 %
Kvinnor					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
6	24	12	9	1	52
11,5 %	46,2 %	23,1 %	17,3 %	1,9 %	100 %

BILAGA 1. SVARSFÖRDELNING OCH REGRESSIONER

Linjär regression, fråga 31/1. Hur beskriver du debattklimatet bland riksdagsledamöterna vid möten och i plenum? (N = 126)				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köl	,954	,012	-,398	,422
Ålder	,666	,005	-,017	,026
Riksdagserfarenhet	,221	,022	-,013	,056
Ministererfarenhet	,460	-,205	-,754	,343
Utbildning	,570	-,069	-,311	,172
Riksdagsgrupp 2	,210	,358	-,205	,920
Riksdagsgrupp 3	,612	,228	-,662	1,119
Riksdagsgrupp 4	,375	-,442	-1,426	,541
Riksdagsgrupp 5	,878	-,084	-1,170	1,002
Riksdagsgrupp 6	,714	,129	-,565	,822
Riksdagsgrupp 7	,813	,092	-,675	,859
Riksdagsgrupp 8	,373	,318	-,387	1,023
Riksdagsgrupp 9	,157	,421	-,164	1,006

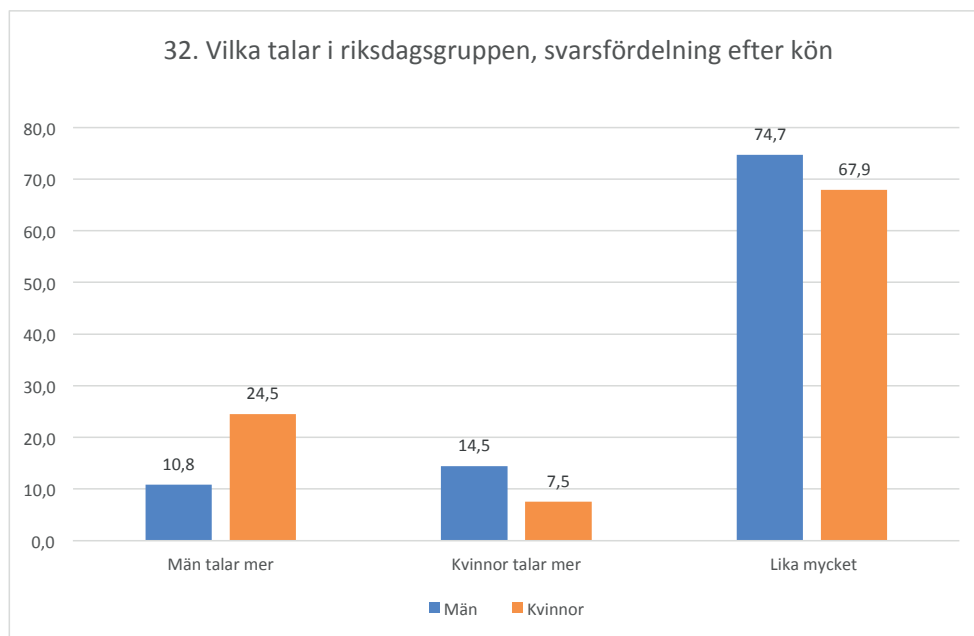
31/2. Hur beskriver du diskussionsklimatet bland riksdagsledamöterna vid informella samtal? N = 143, inget svar: 6, uppgift om respondentens kön saknas: 10					
1 = En del ledamöter dominerar samtalet 5 = Inläggen fördelas jämnt					
Alla respondenter					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
1	26	51	54	11	143
0,7 %	18,2 %	35,7 %	37,8 %	7,7 %	100 %
Män					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
1	13	33	26	9	82
1,2 %	15,9 %	40,2 %	31,7 %	11,0 %	100 %
Kvinnor					
1	2	3	4	5	Sammanlagt
0	11	16	23	1	51
0,0 %	21,6 %	31,4 %	45,1 %	2,0 %	100 %

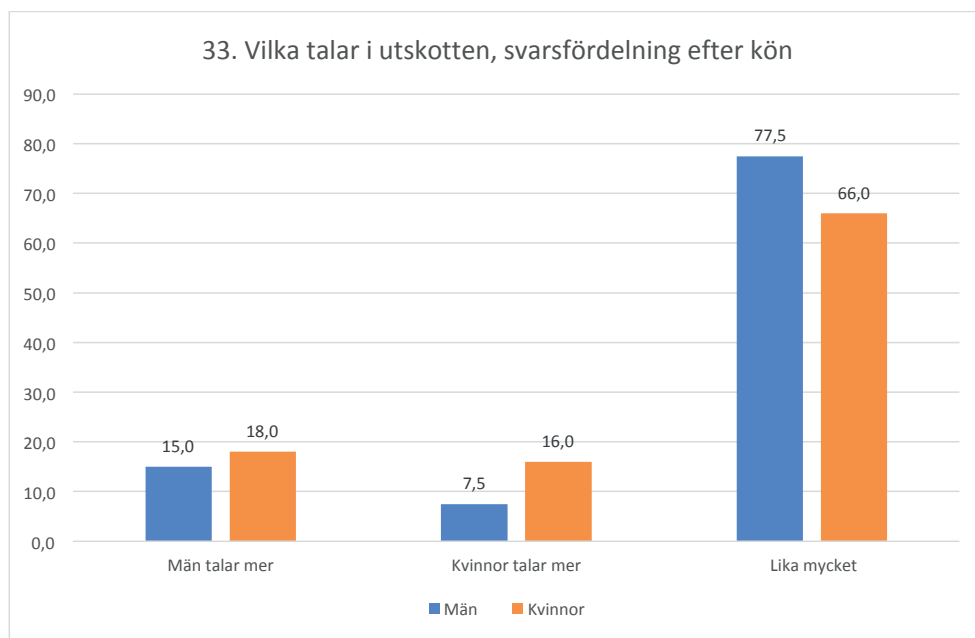
BILAGA 1. SVARSFÖRDELNING OCH REGRESSIONER

Linjär regression, fråga 31/2. Hur beskriver du diskussionsklimatet bland riksdagsledamöterna vid informella samtal? (N = 124)				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köl	,460	-,136	-,500	,228
Ålder	,038	,021	,001	,040
Riksdagserfarenhet	,249	,018	-,013	,049
Ministererfarenhet	,894	,033	-,452	,518
Utbildning	,641	-,051	-,266	,164
Rigsdagsgrupp 2	,770	,073	-,421	,567
Rigsdagsgrupp 3	,990	-,005	-,790	,781
Rigsdagsgrupp 4	,938	-,034	-,903	,835
Rigsdagsgrupp 5	,891	,066	-,892	1,025
Rigsdagsgrupp 6	,271	-,353	-,986	,279
Rigsdagsgrupp 7	,158	,486	-,192	1,163
Rigsdagsgrupp 8	,562	,183	-,441	,807
Rigsdagsgrupp 9	,465	,194	-,330	,719

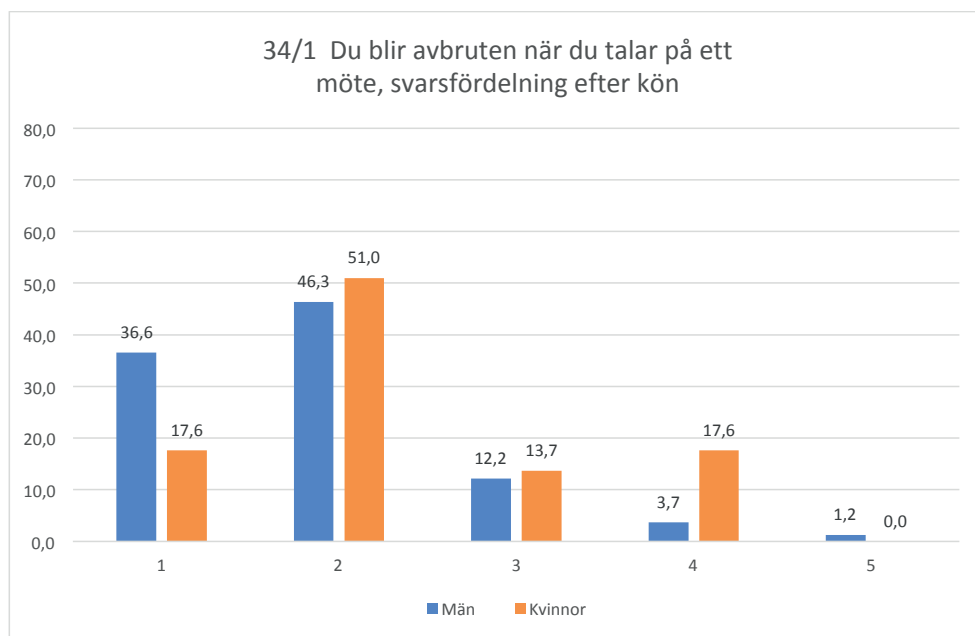
32. Upplever du att de närvarande manliga och kvinnliga ledamöterna talar lika mycket i er riksdagsgrupp? N = 146, inget svar: 3, uppgift om respondentens kön saknas: 10		
<i>Alla respondenter</i>	<i>Svar</i>	<i>Andel</i>
Nej, män talar relativt sett mer	23	15,8 %
Nej, kvinnor talar relativt sett mer	17	11,6 %
Ja, män och kvinnor talar relativt sett lika mycket	106	72,6 %
Sammanlagt	146	100 %
<i>Män</i>		
Nej, män talar relativt sett mer	9	10,8 %
Nej, kvinnor talar relativt sett mer	12	14,5 %
Ja, män och kvinnor talar relativt sett lika mycket	62	74,7 %
Sammanlagt	83	100 %
<i>Kvinnor</i>		
Nej, män talar relativt sett mer	13	24,5 %
Nej, kvinnor talar relativt sett mer	4	7,5 %
Ja, män och kvinnor talar relativt sett lika mycket	36	67,9 %
Sammanlagt	53	100 %

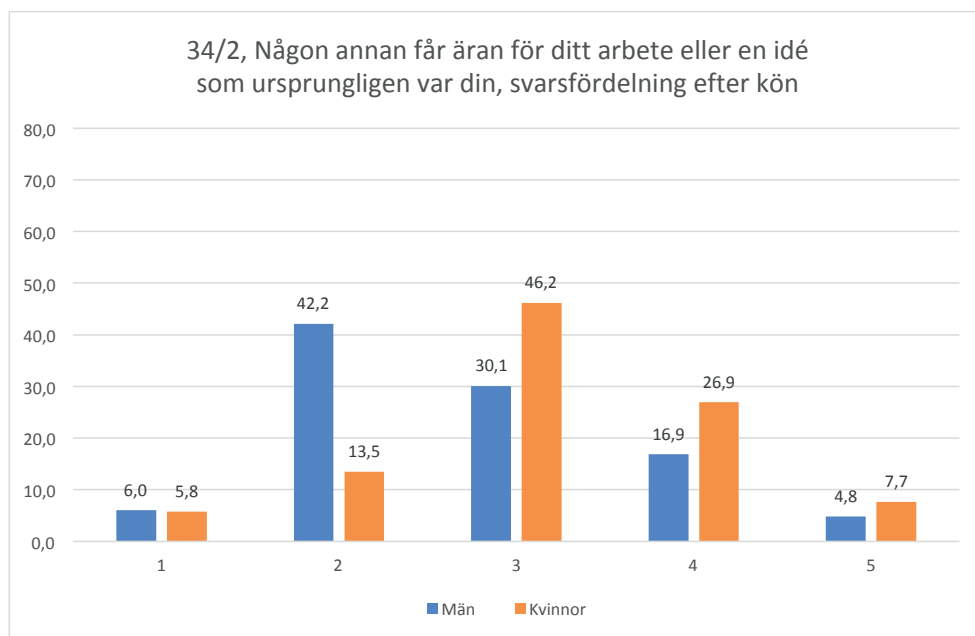
33. Upplever du att de närvarande manliga och kvinnliga ledamöterna talar lika mycket i utskotten? N = 140, inget svar: 9, uppgift om respondentens kön saknas: 10		
<i>Alla respondenter</i>	<i>Svar</i>	<i>Andel</i>
Nej, män talar relativt sett mer	23	16,4 %
Nej, kvinnor talar relativt sett mer	17	12,1 %
Ja, män och kvinnor talar relativt sett lika mycket	100	71,4 %
Sammanlagt	140	100 %
<i>Män</i>		
Nej, män talar relativt sett mer	12	15,0 %
Nej, kvinnor talar relativt sett mer	6	7,5 %
Ja, män och kvinnor talar relativt sett lika mycket	62	77,5 %
Sammanlagt	80	100 %
<i>Kvinnor</i>		
Nej, män talar relativt sett mer	9	18,0 %
Nej, kvinnor talar relativt sett mer	8	16,0 %
Ja, män och kvinnor talar relativt sett lika mycket	33	66,0 %
Sammanlagt	50	100 %

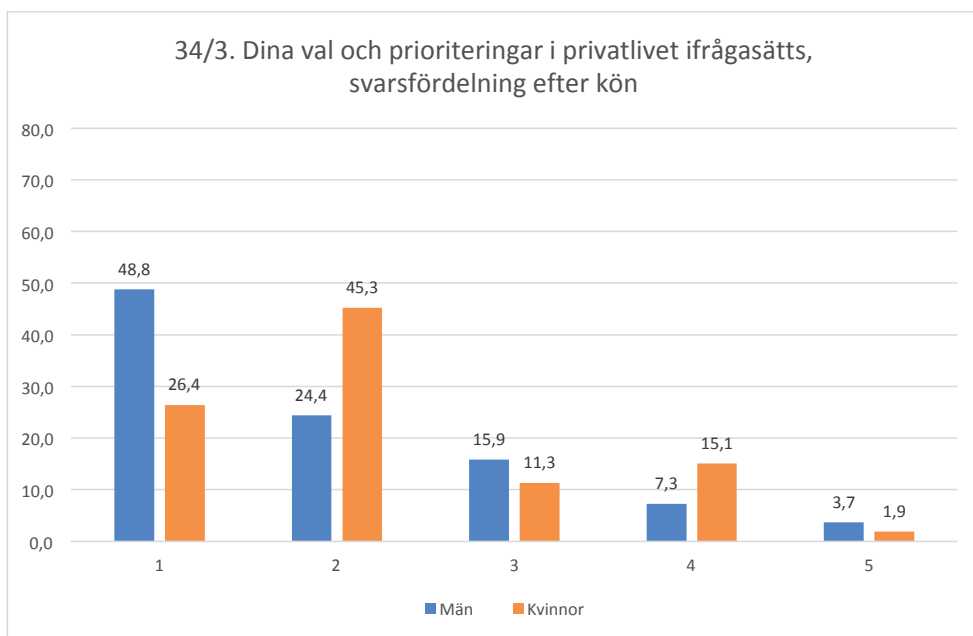
34. Hur ofta har du varit med om följande i riksdagen? N = 142–146, uppgift om respondentens kön saknas: 10							
1 = Aldrig				5 = Mycket ofta			
Alla respondenter	1	2	3	4	5	Tot.	Inget svar
Du blir avbruten när du talar på ett möte.	42	67	18	14	1	142	7
Någon annan får äran för ditt arbete eller en idé som ursprungligen var din.	8	44	51	31	10	144	5
Dina val och prioriteringar i privatlivet ifrågasätts.	58	47	20	15	4	144	5
Du utsätts för sexuella trakasserier.	113	21	8	2	0	144	5
Du hör att en ledamotskollega berättar sexistiska skämt.	39	62	28	9	8	146	3
Ditt arbete störs med osakliga gester eller kommentarer.	78	49	9	9	0	145	4
Dina kläder eller ditt utseende kommenteras på ett tråkigt sätt.	106	28	5	5	0	144	5
Män	1	2	3	4	5	Tot.	Inget svar
Du blir avbruten när du talar på ett möte.	30	38	10	3	1	82	3
Någon annan får äran för ditt arbete eller en idé som ursprungligen var din.	5	35	25	14	4	83	2
Dina val och prioriteringar i privatlivet ifrågasätts.	40	20	13	6	3	82	3
Du utsätts för sexuella trakasserier.	66	11	5	1	0	83	2
Du hör att en ledamotskollega berättar sexistiska skämt.	24	33	15	5	7	84	1
Ditt arbete störs med osakliga gester eller kommentarer.	47	29	3	4	0	83	2
Dina kläder eller ditt utseende kommenteras på ett tråkigt sätt.	66	11	2	4	0	83	2
Kvinnor	1	2	3	4	5	Tot.	Inget svar
Du blir avbruten när du talar på ett möte.	9	26	7	9	0	51	3
Någon annan får äran för ditt arbete eller en idé som ursprungligen var din.	3	7	24	14	4	52	2
Dina val och prioriteringar i privatlivet ifrågasätts.	14	24	6	8	1	53	1
Du utsätts för sexuella trakasserier.	40	9	3	0	0	52	2
Du hör att en ledamotskollega berättar sexistiska skämt.	12	25	13	3	0	53	1
Ditt arbete störs med osakliga gester eller kommentarer.	26	17	6	4	0	53	1
Dina kläder eller ditt utseende kommenteras på ett tråkigt sätt.	33	16	3	0	0	52	2

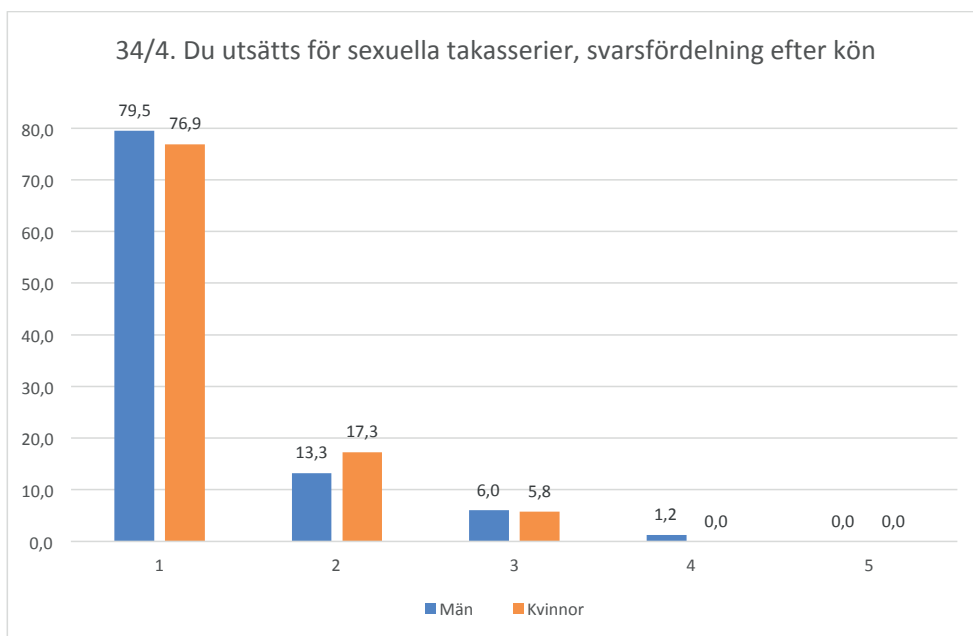
Linjär regression, fråga 34/1. Du blir avbruten när du talar på ett möte (N = 125)				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köl	,008	,456	,124	,788
Ålder	,455	-,007	-,024	,011
Riksdagserfarenhet	,018	-,030	-,055	-,005
Utbildning	,005	,282	,085	,478
Rigsdagsgrupp 2	,070	-,429	-,895	,036
Rigsdagsgrupp 3	,467	,272	-,466	1,011
Rigsdagsgrupp 4	,643	-,176	-,928	,575
Rigsdagsgrupp 5	,454	,342	-,559	1,242
Rigsdagsgrupp 6	,261	,328	-,247	,903
Rigsdagsgrupp 7	,678	-,133	-,766	,500
Rigsdagsgrupp 8	,808	,074	-,525	,672
Rigsdagsgrupp 9	,616	,124	-,364	,611

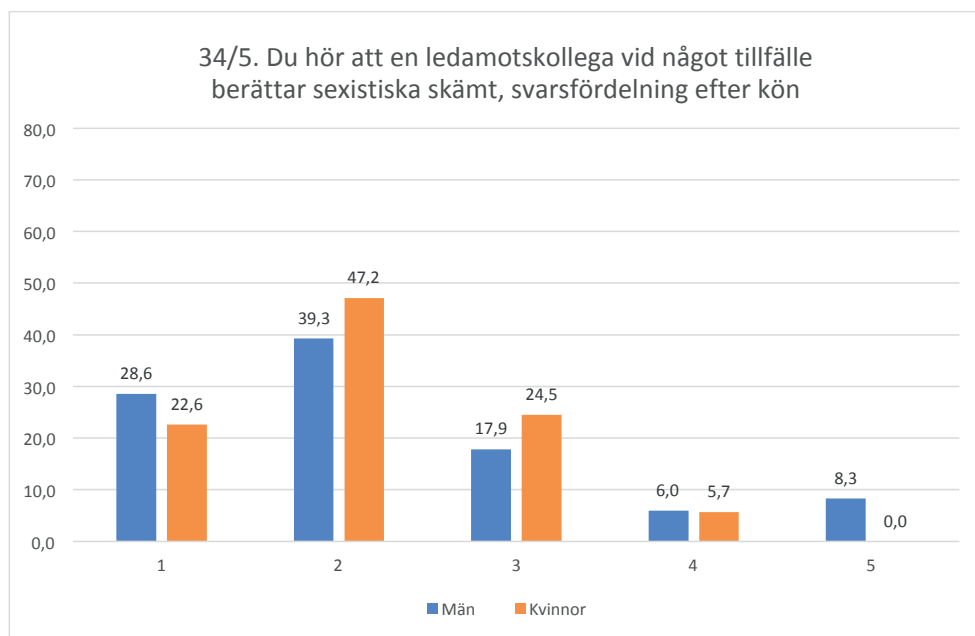
Linjär regression, fråga 34/2. Någon annan får äran för ditt arbete eller en idé som ursprungligen var din (N = 127).				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köl	,006	,514	,147	,880
Ålder	,920	,001	-,018	,020
Riksdagserfarenhet	,397	,012	-,016	,039
Utbildning	,062	,206	-,010	,422
Riksdagsgrupp 2	,896	,033	-,472	,539
Riksdagsgrupp 3	,043	,845	,028	1,663
Riksdagsgrupp 4	,500	,283	-,547	1,114
Riksdagsgrupp 5	,876	,079	-,918	1,075
Riksdagsgrupp 6	,336	,311	-,327	,948
Riksdagsgrupp 7	,305	,365	-,337	1,066
Riksdagsgrupp 8	,002	1,073	,412	1,734
Riksdagsgrupp 9	,015	,667	,132	1,202

Linjär regression, fråga 34/3. Dina val och prioriteringar i privatlivet ifrågasätts (N = 127).				
	p	B	95,0 % konfidenstervall – nedre gräns	95,0 % konfidenstervall – övre gräns
Köl	,291	,234	-,203	,672
Ålder	,057	,022	-,001	,045
Riksdagserfarenhet	,212	,021	-,012	,054
Utbildning	,681	,054	-,206	,315
Rigsdagsgrupp 2	,090	,523	-,083	1,129
Rigsdagsgrupp 3	,339	,476	-,506	1,457
Rigsdagsgrupp 4	,208	,639	-,360	1,639
Rigsdagsgrupp 5	,922	,060	-1,137	1,257
Rigsdagsgrupp 6	,332	,377	-,389	1,143
Rigsdagsgrupp 7	,853	,079	-,764	,922
Rigsdagsgrupp 8	,053	,785	-,011	1,580
Rigsdagsgrupp 9	,434	,255	-,388	,898

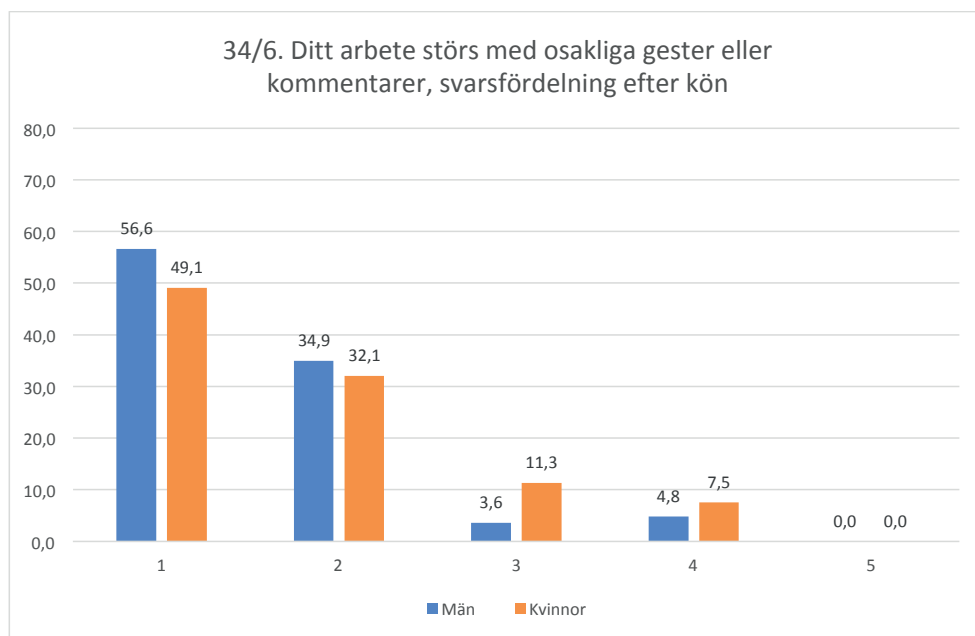

Linjär regression, fråga 34/4. Du utsätts för sexuella trakasserier (N = 127).				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köl	,606	-,064	-,308	,181
Ålder	,187	,009	-,004	,021
Riksdagserfarenhet	,741	,003	-,015	,022
Utbildning	,323	,072	-,072	,217
Riksdagsgrupp 2	,876	-,026	-,360	,308
Riksdagsgrupp 3	,556	,162	-,382	,706
Riksdagsgrupp 4	,991	,003	-,551	,557
Riksdagsgrupp 5	,517	-,218	-,882	,446
Riksdagsgrupp 6	,945	-,015	-,438	,409
Riksdagsgrupp 7	,509	-,164	-,653	,325
Riksdagsgrupp 8	,930	,020	-,421	,460
Riksdagsgrupp 9	,844	,035	-,319	,390

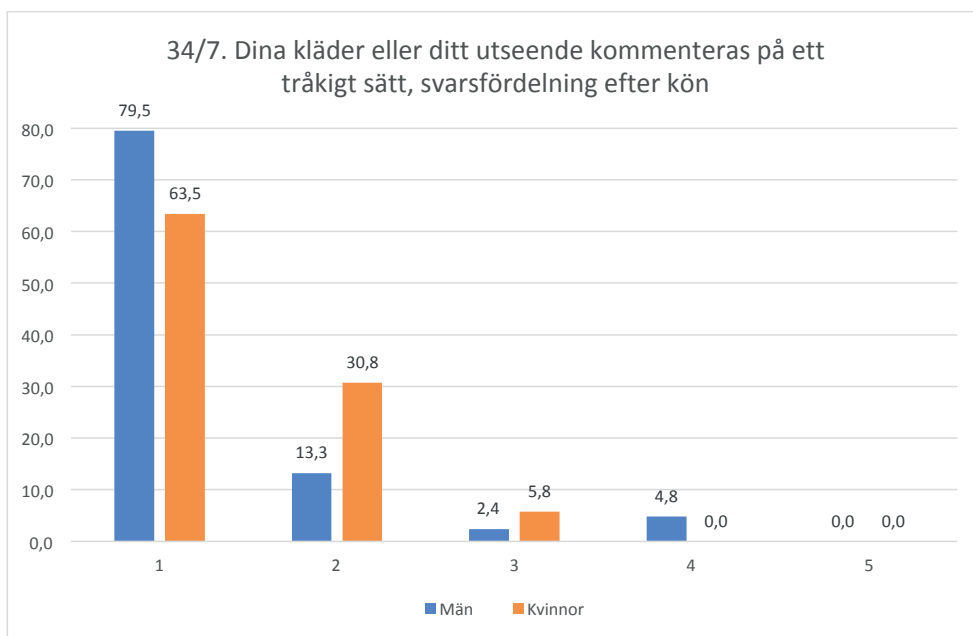
Linjär regression, fråga 34/5. Du hör att en ledamotskollega berättar sexistiska skämt (N = 129).

	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köl	,396	-,174	-,580	,231
Ålder	,354	,010	-,011	,031
Riksdagserfarenhet	,573	,009	-,022	,039
Utbildning	,219	-,149	-,388	,090
Rigsdagsgrupp 2	,931	-,024	-,583	,534
Rigsdagsgrupp 3	,116	,727	-,182	1,636
Rigsdagsgrupp 4	,297	-,490	-1,415	,436
Rigsdagsgrupp 5	,322	-,557	-1,666	,553
Rigsdagsgrupp 6	,013	,906	,198	1,613
Rigsdagsgrupp 7	,729	-,137	-,917	,644
Rigsdagsgrupp 8	,502	,244	-,474	,962
Rigsdagsgrupp 9	,789	,080	-,512	,673

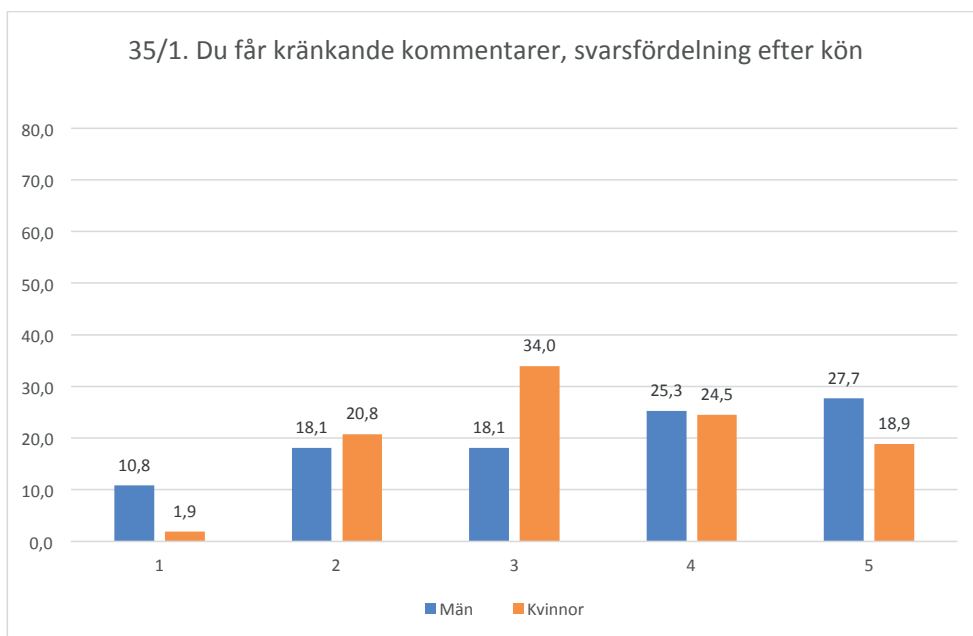
Linjär regression, fråga 35/6. Ditt arbete störs med osakliga gester eller kommentarer (N = 128).

	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köl	,351	,144	-,160	,447
Ålder	,198	,010	-,005	,026
Riksdagserfarenhet	,445	-,009	-,032	,014
Utbildning	,489	,063	-,117	,244
Riksdagsgrupp 2	,522	,136	-,283	,554
Riksdagsgrupp 3	,001	1,127	,446	1,808
Riksdagsgrupp 4	,427	-,279	-,973	,415
Riksdagsgrupp 5	,735	-,142	-,973	,689
Riksdagsgrupp 6	,324	,265	-,265	,796
Riksdagsgrupp 7	,590	,160	-,425	,744
Riksdagsgrupp 8	,267	,311	-,241	,862
Riksdagsgrupp 9	,012	,569	,125	1,013

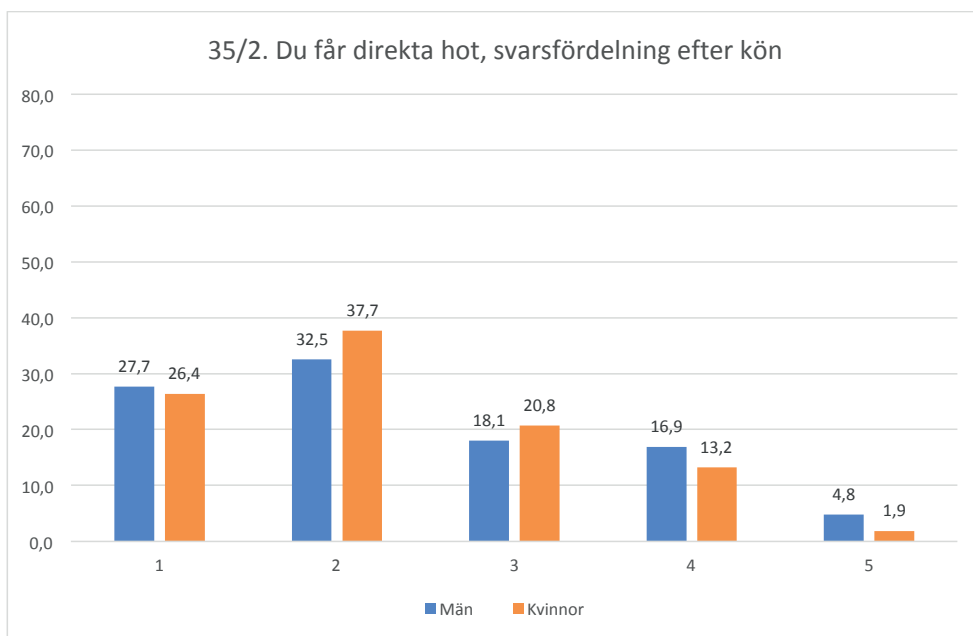

Linjär regression, fråga 34/7. Dina kläder eller ditt utseende kommenteras på ett tråkigt sätt (N = 127).				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köi	,653	-,063	-,338	,213
Ålder	,042	,015	,001	,029
Riksdagserfarenhet	,853	-,002	-,023	,019
Utbildning	,178	,112	-,052	,275
Rigsdagsgrupp 2	,342	,182	-,196	,559
Rigsdagsgrupp 3	,220	,383	-,231	,997
Rigsdagsgrupp 4	,852	,059	-,567	,686
Rigsdagsgrupp 5	,531	-,238	-,987	,512
Rigsdagsgrupp 6	,843	,048	-,430	,526
Rigsdagsgrupp 7	,236	-,333	-,886	,220
Rigsdagsgrupp 8	,950	-,016	-,513	,482
Rigsdagsgrupp 9	,937	,016	-,384	,416

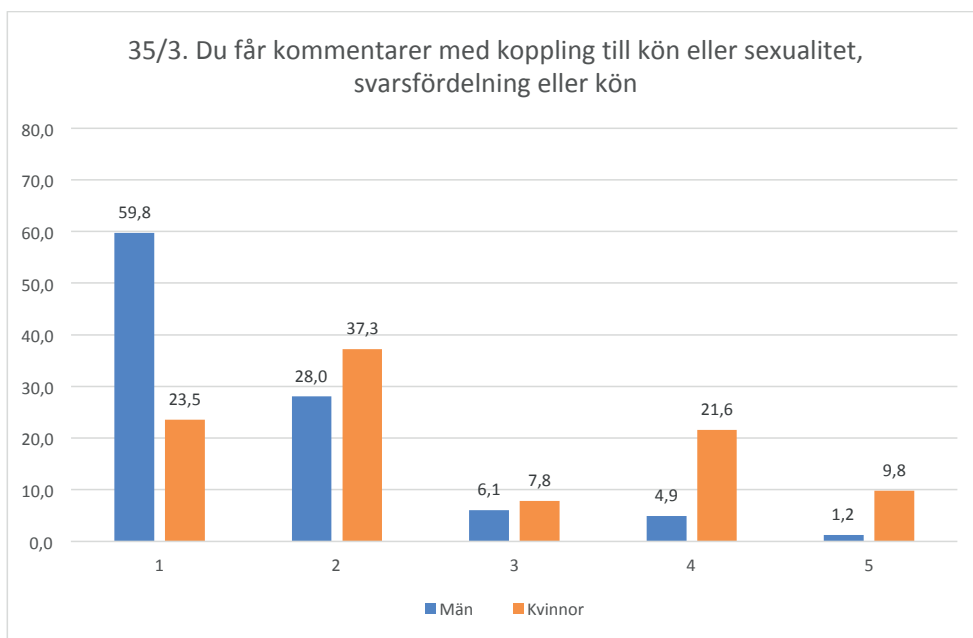
35. Har du varit med om något av följande på sociala medier? N = 142–145, uppgift om respondentens kön saknas: 10.							
	1 = Aldrig			5 = Mycket ofta			
<i>Alla respondenter</i>	1	2	3	4	5	Tot.	Inget svar
Du får kränkande kommentarer.	11	29	36	35	34	145	4
Du får direkta hot.	40	50	27	22	6	145	4
Du får kommentarer med koppling till kön eller sexualitet.	66	44	9	16	7	142	7
Du får kommentarer med koppling till etnicitet eller religion.	99	24	9	7	5	143	5
Du får kommentarer med koppling till sexuell läggning.	112	18	6	5	3	143	5
<i>Män</i>	1	2	3	4	5	Tot.	Inget svar
Du får kränkande kommentarer.	9	15	15	21	23	83	2
Du får direkta hot.	23	27	15	14	4	83	2
Du får kommentarer med koppling till kön eller sexualitet.	49	23	5	4	1	82	3
Du får kommentarer med koppling till etnicitet eller religion.	61	10	5	2	4	82	3
Du får kommentarer med koppling till sexuell läggning.	65	8	5	2	2	82	3
<i>Kvinnor</i>	1	2	3	4	5	Tot.	Inget svar
Du får kränkande kommentarer.	1	11	18	13	10	53	1
Du får direkta hot.	14	20	11	7	1	53	1
Du får kommentarer med koppling till kön eller sexualitet.	12	19	4	11	5	51	3
Du får kommentarer med koppling till etnicitet eller religion.	34	10	4	4	1	53	1
Du får kommentarer med koppling till sexuell läggning.	41	9	1	2	0	53	1

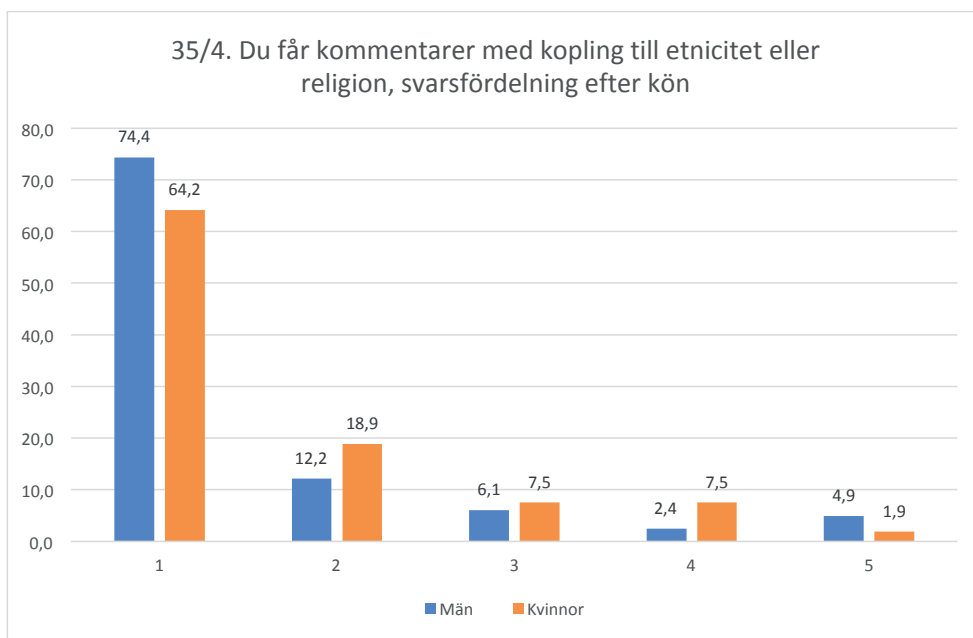
Linjär regression, fråga 35/1. Du får kränkande kommentarer (N = 128).				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köl	,555	-,139	-,606	,327
Ålder	,018	,030	,005	,055
Riksdagserfarenhet	,098	,030	-,006	,065
Utbildning	,031	,303	,028	,578
Rigsdagsgrupp 2	,383	-,284	-,925	,358
Rigsdagsgrupp 3	,785	,144	-,900	1,188
Rigsdagsgrupp 4	,700	,207	-,856	1,270
Rigsdagsgrupp 5	,770	-,189	-1,463	1,086
Rigsdagsgrupp 6	,585	,225	-,588	1,038
Rigsdagsgrupp 7	,026	-1,019	-1,915	-,123
Rigsdagsgrupp 8	,275	,476	-,383	1,334
Rigsdagsgrupp 9	,220	,423	-,257	1,104

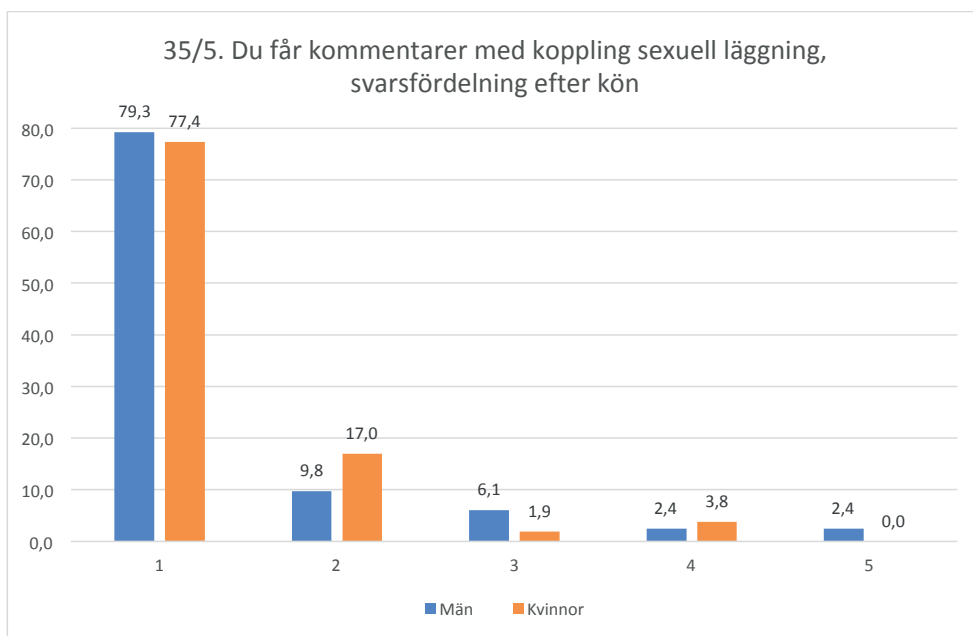
Linjär regression, fråga 35/2. Du får direkta hot (N = 128).				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köl	,429	-,181	-,632	,271
Ålder	,080	,021	-,003	,045
Riksdagserfarenhet	,086	,030	-,004	,064
Utbildning	,106	,219	-,047	,484
Rigsdagsgrupp 2	,251	-,361	-,982	,259
Rigsdagsgrupp 3	,685	,207	-,802	1,217
Rigsdagsgrupp 4	,540	-,319	-1,347	,710
Rigsdagsgrupp 5	,743	,204	-1,028	1,437
Rigsdagsgrupp 6	,954	-,023	-,810	,764
Rigsdagsgrupp 7	,137	-,656	-1,522	,211
Rigsdagsgrupp 8	,173	,575	-,255	1,405
Rigsdagsgrupp 9	,629	-,161	-,819	,497

Linjär regression, fråga 35/3. Du får kommentarer med koppling till kön eller sexualitet (N = 125).				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köl	,000	,893	,468	1,317
Ålder	,027	,025	,003	,047
Riksdagserfarenhet	,061	,030	-,001	,061
Utbildning	,963	,006	-,243	,254
Rigsdagsgrupp 2	,892	,039	-,526	,604
Rigsdagsgrupp 3	,188	,615	-,306	1,537
Rigsdagsgrupp 4	,186	-,629	-1,566	,308
Rigsdagsgrupp 5	,100	-,941	-2,065	,183
Rigsdagsgrupp 6	,217	,450	-,267	1,166
Rigsdagsgrupp 7	,572	-,226	-1,015	,564
Rigsdagsgrupp 8	,865	-,070	-,883	,743
Rigsdagsgrupp 9	,587	,167	-,440	,774

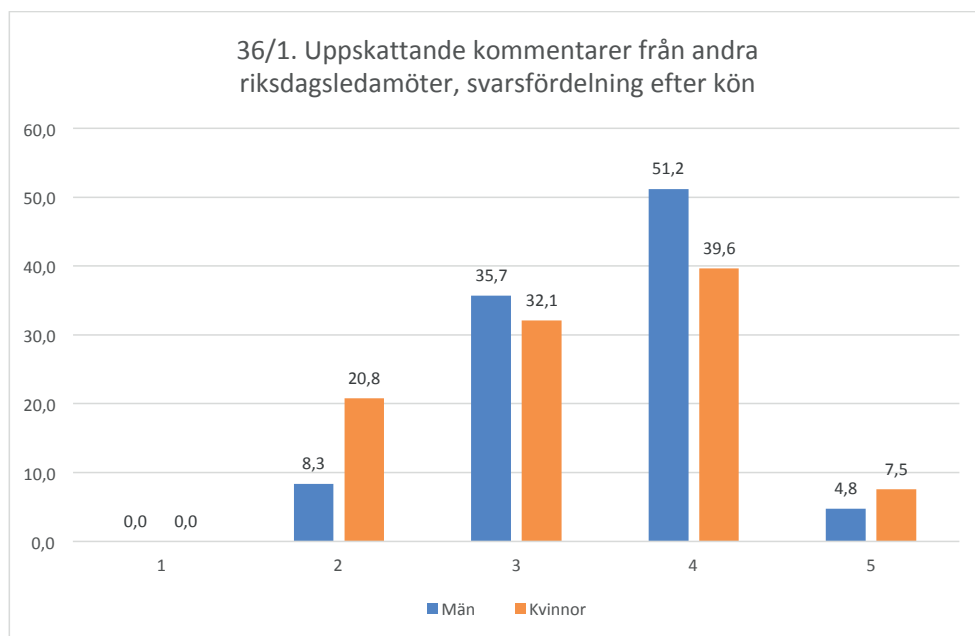
Linjär regression, fråga 35/4. Du får kommentarer med koppling till etnicitet eller religion (N = 127)				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köl	,860	-,036	-,434	,363
Ålder	,140	,016	-,005	,037
Riksdagserfarenhet	,215	,019	-,011	,049
Utbildning	,766	,036	-,201	,273
Rigsdagsgrupp 2	,643	,129	-,419	,676
Rigsdagsgrupp 3	,559	-,264	-1,156	,628
Rigsdagsgrupp 4	,273	-,505	-1,413	,404
Rigsdagsgrupp 5	,000	2,070	,981	3,159
Rigsdagsgrupp 6	,590	,190	-,505	,884
Rigsdagsgrupp 7	,195	,503	-,262	1,268
Rigsdagsgrupp 8	,740	,126	-,627	,880
Rigsdagsgrupp 9	,266	-,328	-,910	,253

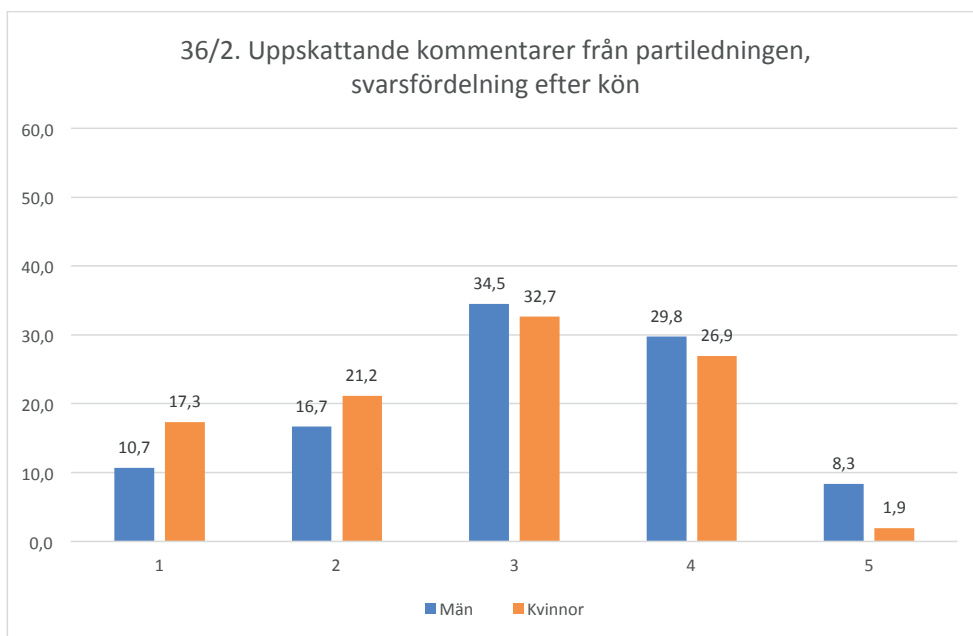
Linjär regression, fråga 35/5. Du får kommentarer med koppling till sexuell läggning (N = 127)

	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köl	,334	-,146	-,445	,153
Ålder	,031	,018	,002	,033
Riksdagserfarenhet	,083	,020	-,003	,042
Utbildning	,492	-,062	-,240	,116
Rigsdagsgrupp 2	,744	,068	-,343	,479
Rigsdagsgrupp 3	,227	,410	-,259	1,080
Rigsdagsgrupp 4	,611	-,175	-,857	,506
Rigsdagsgrupp 5	,834	-,087	-,904	,731
Rigsdagsgrupp 6	,000	1,041	,520	1,563
Rigsdagsgrupp 7	,378	,257	-,318	,831
Rigsdagsgrupp 8	,982	-,007	-,572	,559
Rigsdagsgrupp 9	,302	,229	-,208	,665

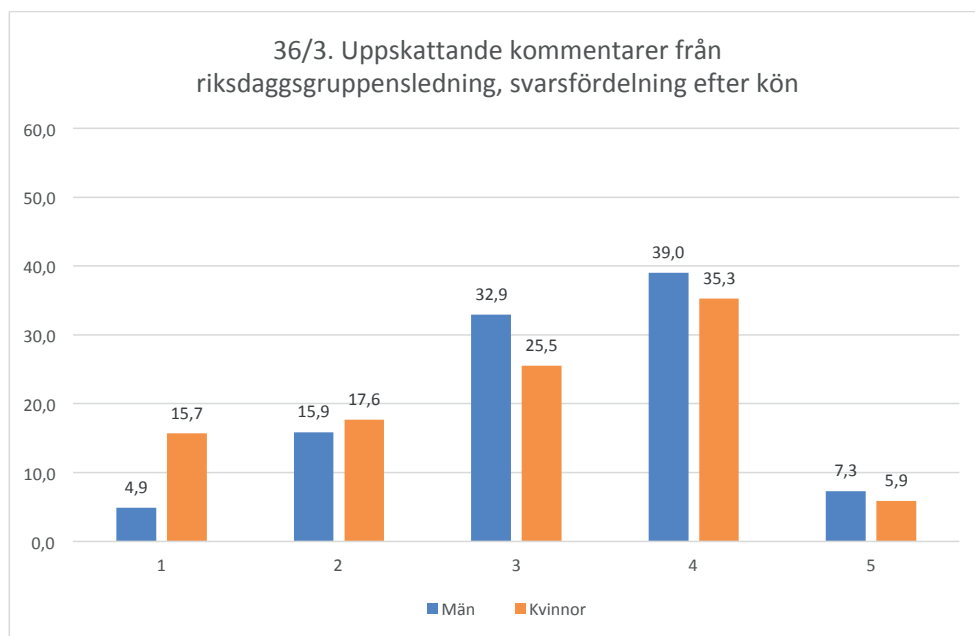
36. Hur ofta får du uppskattande kommentarer för ditt arbete från olika grupper? N = 143–147, uppgift om respondentens kön saknas: 10.							
1 = Mycket sällan 5 = Mycket ofta							
Alla respondenter	1	2	3	4	5	Tot.	Inget svar
Andra riksdagsledamöter	0	18	51	70	8	147	2
Partiledningen	19	30	49	40	8	146	3
Riksdagsgruppens ledning	12	25	43	54	9	143	6
Väljare eller partimedlemmar	2	10	30	79	24	144	4
Män	1	2	3	4	5	Tot.	Inget svar
Andra riksdagsledamöter	0	7	30	43	4	84	1
Partiledningen	9	14	29	25	7	84	1
Riksdagsgruppens ledning	4	13	27	32	6	82	3
Väljare eller partimedlemmar	2	9	19	41	12	83	2
Kvinnor	1	2	3	4	5	Tot.	Inget svar
Andra riksdagsledamöter	0	11	17	21	4	53	1
Partiledningen	9	11	17	14	1	52	2
Riksdagsgruppens ledning	8	9	13	18	3	51	3
Väljare eller partimedlemmar	0	1	10	31	10	52	2

Linjär regression, fråga 36/1. Uppskattande kommentarer från andra riksdagsledamöter (N = 129).				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köl	,016	-,378	-,683	-,072
Ålder	,281	,009	-,007	,024
Riksdagserfarenhet	,130	,018	-,005	,040
Utbildning	,239	,107	-,072	,287
Riksdagsgrupp 2	,818	,049	-,372	,470
Riksdagsgrupp 3	,241	,407	-,277	1,092
Riksdagsgrupp 4	,265	-,394	-1,091	,303
Riksdagsgrupp 5	,791	,112	-,724	,947
Riksdagsgrupp 6	,050	-,532	-1,065	,001
Riksdagsgrupp 7	,497	-,202	-,790	,385
Riksdagsgrupp 8	,138	-,408	-,949	,132
Riksdagsgrupp 9	,987	,004	-,443	,450

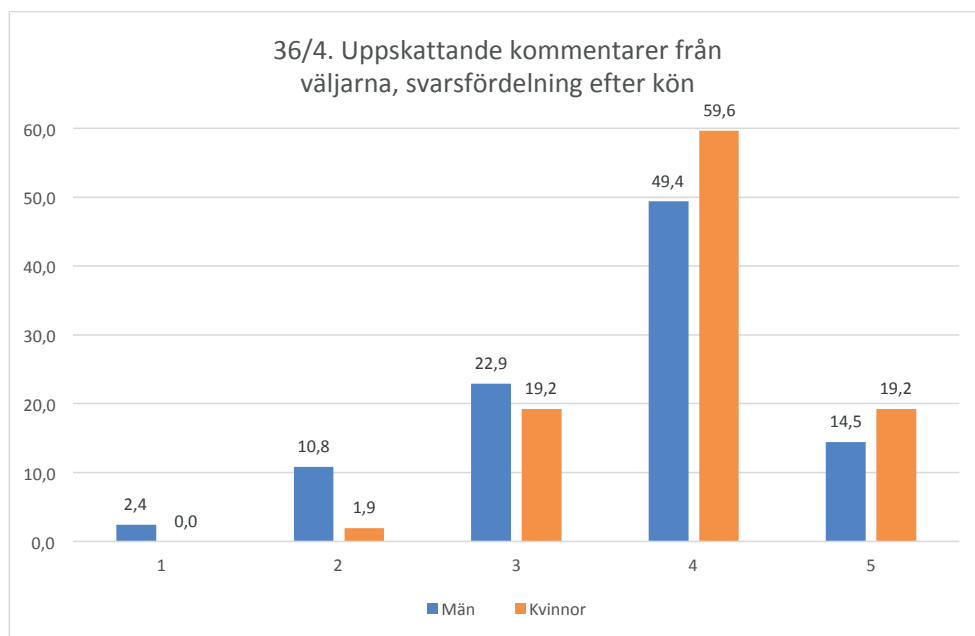

Linjär regression, fråga 36/2. Uppskattande kommentarer från partiledningen (N = 128).				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köl	,023	-,499	-,928	-,069
Ålder	,626	,005	-,017	,028
Riksdagserfarenhet	,536	,010	-,022	,042
Utbildning	,627	-,062	-,312	,189
Rigsdagsgrupp 2	,646	,138	-,455	,731
Rigsdagsgrupp 3	,530	,305	-,653	1,263
Rigsdagsgrupp 4	,815	,115	-,858	1,089
Rigsdagsgrupp 5	,101	,975	-,193	2,144
Rigsdagsgrupp 6	,087	,651	-,096	1,399
Rigsdagsgrupp 7	,634	,198	-,625	1,021
Rigsdagsgrupp 8	,395	,326	-,430	1,082
Rigsdagsgrupp 9	,022	,737	,109	1,364

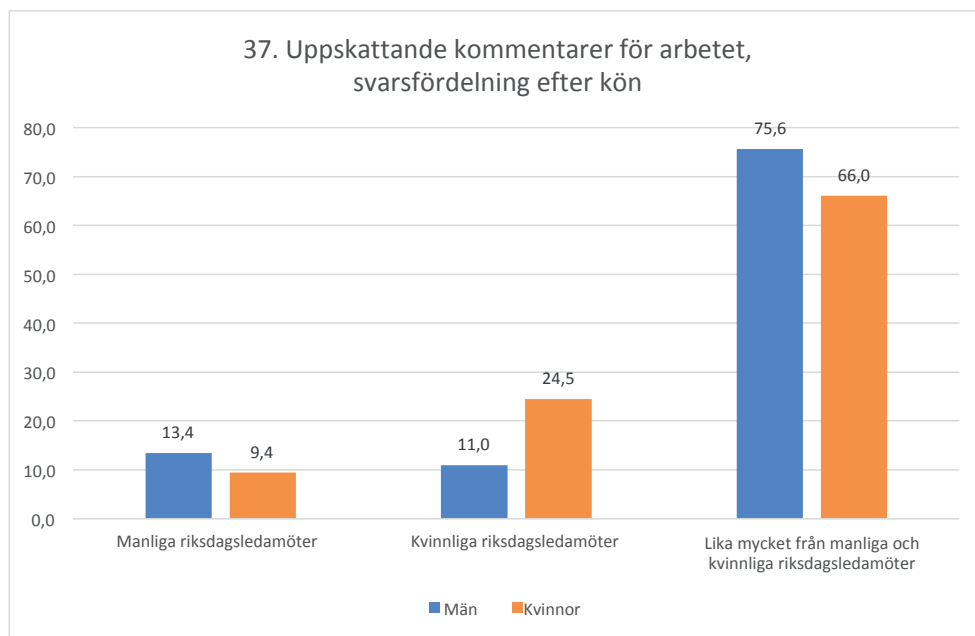
Linjär regression, fråga 36/3. Uppskattande kommentarer från riksdagsgruppens ledning (N = 126).

	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köl	,074	-,391	-,820	,038
Ålder	,617	-,006	-,028	,017
Riksdagserfarenhet	,937	,001	-,030	,033
Utbildning	,530	,079	-,170	,329
Riksdagsgrupp 2	,217	,374	-,223	,971
Riksdagsgrupp 3	,094	,812	-,141	1,764
Riksdagsgrupp 4	,100	,810	-,158	1,779
Riksdagsgrupp 5	,236	,700	-,463	1,863
Riksdagsgrupp 6	,196	,489	-,256	1,234
Riksdagsgrupp 7	,765	-,124	-,944	,696
Riksdagsgrupp 8	,753	,120	-,634	,875
Riksdagsgrupp 9	,840	,064	-,563	,690

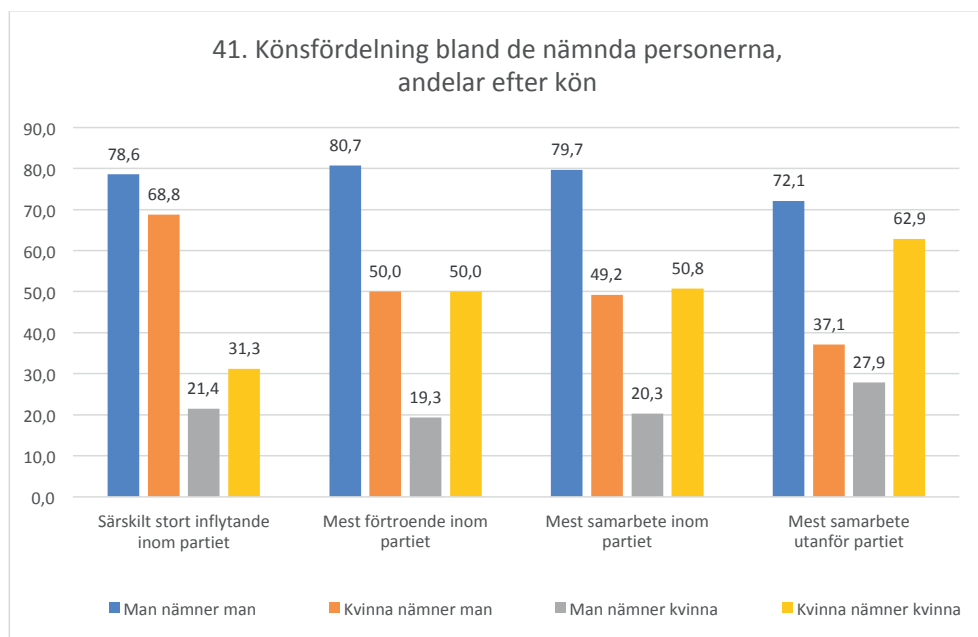

Linjär regression, fråga 36/4. Uppskattande kommentarer från väljarna (N = 126).				
	p	B	95,0 % konfidensintervall – nedre gräns	95,0 % konfidensintervall – övre gräns
Köl	,203	,211	-,116	,538
Ålder	,784	-,002	-,019	,015
Riksdagserfarenhet	,211	,015	-,009	,040
Utbildning	,169	,133	-,057	,324
Riksdagsgrupp 2	,095	,386	-,068	,839
Riksdagsgrupp 3	,239	,435	-,293	1,164
Riksdagsgrupp 4	,018	,895	,155	1,636
Riksdagsgrupp 5	,011	1,159	,269	2,048
Riksdagsgrupp 6	,326	,284	-,286	,854
Riksdagsgrupp 7	,640	,149	-,479	,776
Riksdagsgrupp 8	,929	,026	-,551	,603
Riksdagsgrupp 9	,384	,211	-,268	,691

37. Får du uppskattande kommentarer för ditt arbete oftast från manliga ledamöter, kvinnliga ledamöter eller lika mycket från både män och kvinnor? N = 144, inget svar: 5, uppgift om respondentens kön saknas: 10		
Alla respondenter	Svar	Andel
Oftast från manliga ledamöter	16	11,1 %
Oftast från kvinnliga ledamöter	24	16,7 %
Lika mycket från både manliga och kvinnliga ledamöter	104	72,2 %
Sammanlagt	144	100 %
Män	Svar	Andel
Oftast från manliga ledamöter	11	13,4 %
Oftast från kvinnliga ledamöter	9	11,0 %
Lika mycket från både manliga och kvinnliga ledamöter	62	75,6 %
Sammanlagt	82	100 %
Kvinnor	Svar	Andel
Oftast från manliga ledamöter	5	9,4 %
Oftast från kvinnliga ledamöter	13	24,5 %
Lika mycket från både manliga och kvinnliga ledamöter	35	66,0 %
Sammanlagt	53	100 %

41. Nämn en eller flera personer												
<i>Kysymys</i>	Man nämner man		Kvinna nämner man		Man nämner kvinna		Kvinna nämner kvinna		Man nämner institution		Kvinna nämner institution	
	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%
a = som du anser ha särskilt stort inflytande på partiets mål och riktlinjer	44	78,6	33	68,8	12	21,4	15	31,3	19	38,8	10	32,3
b = som du har mest förtroende för inom partiet	46	80,7	27	50,0	11	19,3	27	50,0	7	13,7	4	12,5
c = som du helst samarbetar med inom partiet	47	79,7	30	49,2	12	20,3	31	50,8	2	3,9	4	12,5
d = som du samarbetar mest med utanför partiet	31	72,1	13	37,1	12	27,9	22	62,9	1	2,0	2	6,3

Öppna frågor i enkäten:

38. Ange nätverk och grupper inom riksdagen (högst de tre viktigaste) ,

a. där du är medlem

b. där du upplever att du medverkar aktivt.

39. Ange viktiga nätverk utanför riksdagen i vars verksamhet du deltar aktivt eller relativt aktivt (högst de tre viktigaste).

40. Vilka nätverk eller grupper inom riksdagen anser du vara de mest inflytelserika (högst de tre viktigaste)?

Motivera gärna ditt svar.

41. Nämn en eller flera personer

a. som du anser ha särskilt stort inflytande på partiets mål och riktlinjer

b. som du har mest förtroende för inom partiet

c. som du helst samarbetar med inom partiet

d. som du samarbetar mest med utanför partiet.

42. Har du ytterligare synpunkter kring temat som du vill att utredarna ska få veta?

Bilaga 2. Intervjufrågor

Bilaga 2 innehåller uppgifterna om fördelningen av de intervjuade efter kön och åldersgrupp. Även den regionala fördelningen beaktades vid valet av intervjuobjekt. Därtill innehåller bilagan svarsfrågor som skickades till de intervjuade till påseende i förväg.

Fördelningen av de intervjuade enligt ledamotens kön, ålder och antal år som riksdagsledamot. Intervjuer sammanlagt 34							
Män 17				Kvinnor 17			
Under 50- åringar: 8		Över 50- åringar: 9		Under 50- åringar: 7		Över 50- åringar: 10	
Mindre än två perioder: 4	Mindre än två perioder: 4	Mindre än två perioder: 5	Mindre än två perioder: 4	Mindre än två perioder: 5	Mindre än två perioder: 2	Mindre än två perioder: 5	Mindre än två perioder: 5

Intervjufrågor

I Presentation av projektet/upprepning

Har du hört om forskningsprojektet som handlar om jämställdhet? Hur uppfattar du målsättningarna med projektet?

II Iakttagelser om enkäten: Allmänt

Utifrån enkäten verkar ledamöterna i regel uppleva att de har bra möjligheter att påverka inom partiet/ riksdagsgruppen och i utskotten.

Skillnader mellan kvinnliga och manliga respondenter förekommer i fråga om

- hur ledamöterna upplever att de blir bemötta i talsituationer
- hurdant stöd de får
- hur utskottsplatserna fördelas och
- hurdan återkoppling de får i sociala medier.

Motsvarar detta din uppfattning om arbetsklimatet i Finlands riksdag och ledamotsuppdraget?

III Utskotten och riksdagens organ

3. Vilka organ betraktar du som de viktigaste i riksdagen? Varför?

4. Fördelning av utskottsplatser: Utrikesutskottet och finansutskottet är eftertraktade bland både manliga och kvinnliga riksdagsledamöter som besvarade enkäten. De manliga ledamöterna verkar dock ha bättre chanser att bli medlemmar i dessa utskott.

Vad kunde detta bero på?

På vilka grunder anser du att ledamöterna väljs till de mest eftertraktade utskotten?

5. *Kvinnor antecknade oftare än män organisationserfarenhet som ett viktigt delområde i det egna kunnandet. Män lade större vikt vid yrkeserfarenhet.
Vad tror du att denna skillnad som observerades bland svaren beror på?
Hur påverkas den politiska karriären av tidigare erfarenhet (ur en riksdagsledamots synvinkel)?*

IV Bemötande i riksdagen och (sociala) medier

6. *Det rapporterades om att sexuella trakasserier förekommer i viss mån.
Hur kunde dessa fall behandlas som sig bör?
Vilket skulle t.ex. vara det bästa sättet att anmäla ett fall?*
7. *I samband med frågan om sociala medier vittnade de yngre kvinnorna mer än andra om kommentarer kopplade till kön och sexualitet. De som rapporterade om direkta hot var nästan uteslutande manliga ledamöter.
Hurdan återkoppling får du i sociala medier? Upplever du att könet påverkar den återkoppling som du får i sociala medier?*
8. *Hur upplever du att de olika politikområden behandlas i landets medier? Behandlas de manliga och de kvinnliga ledamöterna på olika sätt i landets medier?*
9. *Kvinnliga ledamöter uppger oftare än män att de blir avbrutna då de talar och att någon annan tar äran för en tanke eller ett arbete som ursprungligen var deras. Kvinnliga respondenter berättar också att de upplever att män talar relativt sett mer än kvinnor i riksdagsgruppen.
Känner du igen sådana situationer i riksdagsarbetet?*
10. *En fjärdedel av de kvinnliga ledamöterna som besvarade enkäten upplever att de oftare får positiv återkoppling från kvinnliga ledamöter än från manliga ledamöter. Män upplever att de får positiv återkoppling jämnare men något mer från de manliga ledamöterna. Överlag upplever de kvinnliga respondenterna att de får positiv återkoppling lite mer sällan i riksdagen men lite oftare från väljare.
Motsvarar detta dina iakttagelser av riksdagsarbetet?*

V Riksdagen som institution: praxis

11. *Riksdagsledamöterna upplever att de allmänt taget får tillräckligt med stöd för ledamotsuppdraget t.ex. av ledamotsassistenterna. De kvinnliga respondenterna rapporterar dock att de får för lite stöd eller inget stöd alls för de olika delarna i riksdagsarbetet i sådana fall där riksdagsgruppen har gått in för gruppkanslimodellen.
Vad tror du att det beror på?
Hur har du själv upplevt möjligheten att få stöd?*
12. *Interparlamentariska unionen (IPU, se bilagan) har utarbetat ett test för att ta reda på hur genusmedvetet ett parlament är. Med testet undersöker man exempelvis regler och praxis i ett parlament ur institutionell synvinkel.*

Känner du till termen "genusmedvetet parlament"?

Borde man i Finlands riksdag utreda hur i vilken utsträckning reglerna och praxis tar hänsyn till jämställdhetsperspektivet, i den mening som avses i materialet som IPU har tagit fram?

13. *Hur anser du att riksdagens parlamentariska praxis stöder allas lika möjligheter att utföra sitt uppdrag (hur fungerar assistentsystemet, tidsplaneringen för plenum och möten samt Riksdagshuset och Lilla parlamentet som lokaler)?*

14. *Hur inflytelserika är de inofficiella nätverk som fungerar i riksdagens lokaler? Vilken betydelse tillskriver du dessa nätverk? Borde man göra nätverkens verksamhet och påverkansarbete mer öppet för insyn än i dagsläget?*

Bilaga 3: Betydelsen av tidigare forskning för bakgrunden till och resultaten av denna studie

I denna rapport har man vid tolkningen av resultaten antydningssvis använt studier av riksdagen och riksdagsledamöternas arbete ur jämställdhetsperspektivet. Forskningsdata som ligger bakom de svenska studierna har via det valda enkätformuläret påverkat planeringen av studien också i Finland. Man hänvisar i denna rapport till tidigare forskning i den mån den förklarar eller fördjupar synvinklar som framgår av det samlade materialet. Ur ett finskt perspektiv innebär detta att det finns tecken som tyder på hur könsrollerna bildas i det politiska fältet i Finland samt en uppfattning om vad jämställdhet mellan könen innebär i den finska debatten. Rapporten hänvisar till internationell forskning som publicerats inom ramen för statsvetenskaplig forskning när diskussionen handlar om förverkligad jämställdhet i stället för formell jämställdhet. T.ex. idén om ett genusmedvetet parlament som uppstått inom Interparlamentariska unionen handlar om att jämställdhetsläget vid sidan om könsfördelningen också skulle undersökas i det praktiska riksdagsarbetet. I det sista avsnittet i bilagan noteras i korthet studier om olika former av parlamentarisk representation.

Bakgrunden till de svenska studierna

De svenska studier som är förebilder för detta projekt grundar sig på internationella studier om jämställdheten mellan könen. I dem har man t.ex. rapporterat om resultat som tyder på att det ställs större krav på kvinnor än män och att de också ställer större krav på andra. Dessutom har man fått resultat som visar att en större kvinnlig representation i parlamentet och i politiken överlag påverkar agendan och innehållet i politiken. Därtill verkar manliga och kvinnliga intressen och roller vara fördelade på olika politikområden. Därför valde man i den svenska enkätstudien att granska ledamöternas egna erfarenheter av sina påverkansmöjligheter och sin makt. Både i enkät- och intervjumaterialet granskades hur ledamöterna upplever att de bemöts i och utanför parlamentet. Även studier i anknytning till nätverkens inflytande, enligt vilka mansdominerade nätverk har större tyngd i politiken, var en del av enkätstudien men temat kunde behandlas bara delvis i och med att ledamöterna lät bli att svara på frågorna i avsnittet.¹

I Sverige genomfördes intervjuerna som en egen helhet där man utnyttjade forskning och teorier om hur könsstereotyper och könskodade normer påverkar behandlingen av män och kvinnor, deras möjligheter att utföra samma uppgifter på arbetsplatser samt deras uppfattning om sig själv och sin egen roll². Dessutom bygger intervjustudien på härskartekniker³ som lanserats av Ås och som används för att förminska andra i olika situationer. Även denna studie tangerar tematiken, men den behandlas inte i detalj på grund av att man valde en annan teknik för intervjuerna och behandlingen av materialet.

¹ Erikson & Josefson 2016, s. 10, 20, 25, 30

² Erikson 2017, 2; 18

³ Ås, Berit (1978): *Hersketekniker". Kjerringråd* (3), 17-21.; Ås, Berit (2004): *The five master suppression techniques Women in White: The European Outlook*. Stockholm: Stockholm City Council, 79–83.

I enlighet med den svenska modellen utgår även denna studie ifrån att framhäva individuella erfarenheter. Genom att systematiskt analysera dem kan man gå på djupet med den rådande verksamhetskulturen samt med rutiner och strukturer som är svåra att känna igen (se kapitel 2). I utredningen om Finlands riksdag var dessa utgångspunkter tongivande för enkätdelen och den vägen också för intervjuerna. Detta kompletterades med ett perspektiv som presenterar idén om ett genusmedvetet parlament (se nedan).

Jämställdhet mellan könen och politisk representation ur Finlands riksdags perspektiv

Jämställdheten mellan könen i Finlands riksdag och könets betydelse i finländsk politik har studerats ur flera synvinklar. Studier av kvinnors rösträtt och kvinnliga ledamöter framförs också på Riksdagsbibliotekets webbplats⁴. Av de nämnda studierna kan teman som behandlas i t.ex. Jaana Kuusipalos⁵ studier också identifieras i materialet för den här studien⁶. Det gäller i synnerhet de erfarenheter av politikernas könskodade roller i riksdagen och medierna⁷ som framfördes i intervjuerna. I synnerhet könskodningen av vissa politikområden, som har långa anor, och nätverkens betydelse för jämställdhetsarbetet spelar en roll i materialet från 2018.

Denna rapport fokuserar mest på att beskriva nuläget och går inte på djupet med utvecklingen av den finska jämställdhetspolitiken och den nationella berättelsen om jämställdheten mellan könen. Etablerad politisk kultur påverkar dock vad som anses ingå i begreppet jämställdhet. I detta sammanhang är det därför befogat att nämna en tradition i den finska jämställdhetspolitiken där jämlikheten har definierats som en samhällelig fråga och inte som en fråga som berör kvinnor eller personer i en sämre ställning⁸. Således har kvinnornas förbättrade ställning ansetts gynna även män på grund av dess ekonomisk- och socialpolitiska effekter. Forskarna har påpekat att Finland har presterat bra enligt de mått som i regel används i jämställdhetsindikatorer eftersom de gäller just de delområden som den finska jämställdhetspolitiken har lyckats främja⁹.

Trots de positiva signalerna innebär jämställdhetsläget i Finland ett problem. Problemet beror på att problematiken kring jämställdheten mellan könen är mer omfattande än de indikatorer som man i regel använder.

⁴ Se: <https://www.eduskunta.fi/Fi/tietoaeduskunnasta/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/naisten-aanioikeus-110-vuotta/Sivut/default.aspx>;
<https://www.eduskunta.fi/Fi/tietoaeduskunnasta/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/naisten-aanioikeus-110-vuotta/Sivut/kirjallisuus-ja-verkkolahteet.aspx>

⁵ Kuusipalo, Jaana (2011): Sukupuolittunut poliittinen edustus Suomessa. Tampere: Tampere University Press.
<http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8454-4>;

⁶ I fråga om kvinnors politiska rättigheter och deltagande i den parlamentariska politiken i synnerhet ur ett historiskt perspektiv, se också Sulkunen, Irma, Lähteenmäki, Maria, Korppi-Tommola, Aura (2006): Naiset eduskunnassa. Helsingfors: Edita.

⁷ I fråga om förhållandet mellan politikerna och media se i synnerhet Niemi, Mari K.: Kaksi tietä huipulle. Media ja

puoluejohtajuus Suomessa naisten noususta populismin aaltoon. Doktorsavhandling. Turun yliopiston julkaisuja. 2014

⁸ Kantola, Johanna, Nousiainen Kevät & Saari Milja (2012): Inledningen i verket Kantola, Johanna, Nousiainen, Kevät & Saari, Milja (red.) (2012): Tasa-arvo toisin nähtynä. Oikeuden ja politiikan näkökulmia tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen. Helsingfors: Gaudeamus, s. 15

⁹ Kantola, Johanna, Nousiainen Kevät & Saari Milja (2012): Inledningen i verket Kantola, Johanna, Nousiainen, Kevät & Saari, Milja (red.) (2012): Tasa-arvo toisin nähtynä. Oikeuden ja politiikan näkökulmia tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen. Helsingfors: Gaudeamus, s. 7–30. Vanliga jämställdhetsindikatorer är i vilken utsträckning kvinnor arbetar, hur tidigt kvinnor har fått röst- och valrätt samt kvinnors delaktighet i det politiska beslutsfattandet, flickors och kvinnors utbildning, reproduktiva hälsa och livslängd (2012, s. 23).

Således döljer och utesluter dessa signaler också vissa faktorer som påverkar hur jämställdheten förverkligas och upplevs. Forskningen om legislativ historia med fokus på att förebygga diskriminering har betraktat t.ex. våld mot kvinnor samt sexuell och reproduktiv hälsa som kvinnospecifika frågor¹⁰ och på så sätt tagit fasta på skillnaderna mellan könen. I synnerhet EU-lagstiftningen har gjort att förebyggande av diskriminering har blivit en del av jämställdhetspolitiken också i Finland¹¹. Även de olika uppfattningarna om statens roll i att trygga jämställdheten mellan könen hos jämställdhetsaktivister och jämställdhetsteoretiker har påverkat den jämställdhetspolitiska agendan¹². Det material som samlats för denna studie speglar delvis det faktum att uppfattningen om jämställdheten och jämställdhetsbegreppet har blivit mångsidigare och kan tolkas på flera olika sätt. En fråga som förblir öppen i denna studie är i vilken mån riksdagsledamöternas tolkningar av jämställdheten mellan könen stämmer överens med varandra och mot vilken bakgrund tolkningarna kan förstås.

I Finland har i synnerhet Jaana Kuusipalo forskat i betydelsen av könet för den politiska karriären hos kvinnliga politiker som uppnått en hög politisk ställning¹³. I intervjuerna som gjordes på 1980- och 1990-talet lyfte kvinnorna fram behovet att anstränga sig för att visa sin kompetens i en situation där en kvinna utifrån sitt kön möter antaganden om inkompetens och osäkerhet¹⁴. Såsom det konstateras i de svenska rapporterna har politiken till största del varit en manlig domän varvid de gällande normerna också har påverkat uppfattningen om politisk trovärdighet¹⁵. I Kuusipalos intervjuer behandlades också de kvinnliga politikernas inverkan på innehållet och arbetsmetoderna i politiken samt togs ställning till hur mycket de olika politikområdena uppskattas. Enligt synpunkter som framfördes i intervjuerna bör sektorindelningen i politiken brytas så att den ekonomiska politiken och utrikespolitiken inte skulle ges en dominerande ställning som separata och mest ansedda sektorer utan ses mera som dimensioner som berör alla politikområden¹⁶. Även materialet i denna rapport tangerar könskodade mönster i fråga om politikområdena och de olika tolkningarna. I intervjuer som gjordes för denna studie framkom också kvinnliga ledamöters erfarenheter och manliga ledamöters uppfattningar om hur kvinnliga ledamöter måste arbeta hårdare än sina manliga kolleger för att bevisa sin kompetens.

Ur ett institutionellt perspektiv är valet av utskottsmedlemmar och riksdagsgruppernas stora roll i dessa val viktiga frågor med tanke på denna studie. Könskodade mönster i fråga om politikområden syns tydligt fortfarande, och

¹⁰ Kantola, Johanna, Nousiainen Kevät & Saari Milja (2012): "Johdanto", teoksessa Kantola, Johanna, Nousiainen, Kevät & Saari, Milja (toim.) (2012): *Tasa-arvo toisin nähtynä. Oikeuden ja politiikan näkökulmia tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen*. Helsinki: Gaudeamus, s. 14

¹¹ Kantola ym. 2012, s. 22

¹² Kantola, Johanna (2006): *Feminists Theorize the State*. Palgrave Macmillan: London. Ks. myös esim. Holli, Anne: "Why the State? Reflections on the politics of the Finnish equality movement Association 9", teoksessa Kränen, Marja (toim.) (1990): *Finnish "Undemocracy". Essays on gender and politics*. Helsinki: The Finnish Political Science Association

¹³ Kuusipalo mainitussa, vuodelta 2011 olevassa väitöskirjassa kootaan yhteen aineistosta julkaistut keskeiset artikkelit.

¹⁴ Kuusipalo, Jaana (1999): "Suomalaiset naiset politiikassa." Teoksessa *Suomalainen nainen*, s. 55-78. Kustannusosakeyhtiö Otava: Helsinki, s. 69

¹⁵ Kuusipalo (2006, 31) on huomauttanut hegemonisen maskuliinisuuden ja poliittisen uskottavuuden yhteneväisyyksistä. Näitä ovat hänen mukaansa vahvuus, itsenäisyys, rationaalisuus ja objektiivisuus. Naisen on tullut suhteuttaa itsensä näihin normeihin. Artikkelissa Kuusipalo, Jaana: (2006): "Nainen poliittikkona ja poliitikko naisena: Poliitiikan sukupuolittuminen Suomessa." Teoksessa Moring, Anna (toim.): *Sukupuolen politiikka: Naisten äänioikeuden 100 vuotta Suomessa*, s. 27-34. Helsinki: Kustannusyritys Otava, s. 31

¹⁶ Kuusipalo 2006, s. 33-34

både utrikesutskottet och finansutskottet, som nämns också i denna studie, har figurerat i undersökningarna som de mest ansedda och klart mansdominerade utskotten i materialen som samlats ihop ända sedan år 1945¹⁷. Anne Maria Holli har noterat att könsindelningen också syns inom utskotten där män har valts till ordförande med betydligt större sannolikhet än kvinnor. Denna skillnad ser dock ut ha börjat jämnas ut sig i en undersökning som publicerades år 2014¹⁸. Holli påpekar också att utskottsansvariga är mycket inflytelserika¹⁹, vilket vittnar om arbetsfördelningen mellan könen på samma sätt vertikalt som fördelningen av positioner som ordförande och vice ordförande. De utskottsansvarigas roll har inte granskats i detalj i denna studie om jämställdheten i riksdagsarbetet.

På sistone har betydelsen av könet diskuterats i statsförvaltningen t.ex. i social- och hälsovårdsministeriets promemoria om integreringen av könsperspektivet (2014)²⁰. En rapport om könsmedveten budgetering blev färdig våren 2018²¹. Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män från 1986 ändrades senast genom lagar som trädde i kraft 1.1.2015 och 15.11.2016²².

Genusmedvetna parlament

Interparlamentariska unionen (engl. Interparliamentary Union, IPU²³) har etablerat begreppet²⁴ genusmedvetna parlament. Interparlamentariska unionen framställer material som stöd för sina riktlinjer för organiseringen av riksdagsarbetet. Unionen arbetar för att förstärka jämställdheten vid parlament, och materialet²⁵ som framställts kring begreppet genusmedvetna parlament handlar om detta arbete. Genusmedvetenhet innebär att behoven och intressen hos olika kön beaktas i riksdagens strukturer och arbete²⁶. Även det självständiga forskningsinstitutet Europeiska jämställdhetsinstitutet EIGE (**European Institute for Gender Equality**)²⁷, som fungerar i anslutning till Europeiska unionen, använder

¹⁷ Holli, Anne Maria (2014): "Sukupuoli, valta ja työnjako valiokunnissa." I verket Raunio Tapio och Matti Wiberg (red.): Eduskunta – kansanvaltaa puolueiden ja hallituksen ehdoilla, Gaudeamus Helsinki University Press 2014, 132–149

¹⁸ Holli 2014, 146

¹⁹ Holli 2014, 146; se även Holli, Anne Maria & Saari, Milja (2009): Sukupuoli eduskunnan asiantuntijakuulemisissa.

Delegationen för jämlikhetsärenden. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-2792-6>, s. 37–39

²⁰ Se Elomäki, Anna: Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen valtioneuvoston 2000–2014. Arvioiva selvitys: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70327/URN_ISBN_978-952-00-3542-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Om integrering av könsperspektivet se t.ex. Saari, Milja: "Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen tasa-arvopolitiikan strategiana", i verket Kantola, Johanna, Nousiainen, Kevät & Saari, Milja (red.) (2012): Tasa-arvo toisin nähtynä. Oikeuden ja politiikan näkökulmia tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen. Helsingfors: Gaudeamus

²¹ Se rapporten Sukupuolitietoinen budjetointi –muiden maiden hyvät käytännöt av Anna Elomäki som publicerades i april 2018 i Publikationsserien för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160804/22-2018-Sukupuolitietoinen%20budjetointi.pdf>

²² <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1986/19860609>

²³ Interparlamentariska unionen (Interparliamentary Union, IPU) är en internationell samarbetsorganisation som varit verksam från och med slutet av 1800-talet. Den består av olika länders parlament och deras representanter. Vid organisationens möten representeras Finland av en direktion. Alla 200 riksdagsledamöter är dock medlemmar i IPU på grund av ställningen som riksdagsledamot. Se www.ipu.org. Syftet med Interparlamentariska unionen är att främja fred och demokrati. För att stödja detta mål fungerar den som ett diskussionsforum och bildar rekommendationer om bäst praxis i syfte att utveckla representativ demokrati och institutioner.

²⁴ Se t.ex. Inter-Parliamentary Union (2011): Gender Sensitive Parliaments: A Global Review. Geneva: IPU

²⁵ Se t.ex. <http://archive.ipu.org/iss-e/women.htm>; <https://www.ipu.org/resources/publications/reports/2018-03/women-in-parliament-in-2017-year-in-review>; <https://www.ipu.org/resources/publications/reports/2016-10/sexism-harassment-and-violence-against-women-parliamentarians>;

²⁶ <https://www.ipu.org/resources/publications/reports/2016-07/gender-sensitive-parliaments>

²⁷ <http://eige.europa.eu/about-eige>

begreppet genusmedvetna parlament för att beskriva parlament som beaktar könsperspektivet ur en bredare synvinkel än t.ex. en kvantitativ analys att könsfördelningen bland ledamöterna²⁸.

Interparlamentariska unionen publicerar lägesrapporter om antal kvinnliga ledamöter och deras påverkansmöjligheter globalt²⁹. Både Interparlamentariska unionen (2016) och Europeiska jämställdhetsinstitutet har framställt kriterier för att bedöma hur genusmedvetet ett enskilt parlament är³⁰. Dessa verktyg för självvärdering framför synvinklar som bör beaktas då man diskuterar genusmedvetenheten i ett parlament. Verktyget som Europeiska jämställdhetsinstitutet har tagit fram använder registrering för att dela parlamenten i lokala och nationella parlament samt erbjuder också ett allmänt alternativ med vilket testet kan göras utan registrering³¹.

Interparlamentariska unionens arbete för genusmedvetna parlament diskuteras också i en självständig publikation som analyserar mångfalden i ett parlament³². Rapporten som benar upp praxis och kulturen i Westminster, Storbritanniens parlament, innebär sammanlagt 43 rekommendationer där man tar fasta på representationens inklusivitet ur ett bredare perspektiv än könsfrågan. Utöver genusmedvetenhet beaktas t.ex. hur ledamöter från olika etniska bakgrunder och socioekonomiska klasser uppnår höga politiska nyckelpositioner samt lika påverkansmöjligheter i parlamentet för alla som fått mandatet.

Begreppet genusmedvetna parlament spelar en roll också i genomförandet av denna studie eftersom man redan vid planeringsskedet valde att ha det som en referensram som kompletterar de svenska studierna. Syftet med självvärderingsverktygen av Interparlamentariska unionen och Europeiska jämställdhetsinstitutet samt begreppsapparaten för genusmedvetna parlament är att fästa de olika parlamentens uppmärksamhet vid bästa praxis och att de ska tillägna sig dem. Med hjälp av dessa kan man diskutera skillnader och likheter i fråga om jämställdhetssituationer i olika parlament samt åtgärda eventuella problem i det egna parlamentet. Även upptäckta styrkor kan rapporteras vidare för att öka kunskaperna om bästa praxis som stöder förverkligandet av jämställdheten.

Användningen av utomstående bedömningskriterier har inte behandlats i studiens enkätavsnitt. Däremot tangerade intervjuerna de utomstående bedömningskriterierna med en fråga om hur nyttiga ledamöterna själv anser att sådana verktyg är. I regel förhåller man sig positivt till möjligheten att tillämpa kriterierna i Finlands riksdag, även om det inom ramen för den korta tiden som reserverats för intervjun visade sig vara svårt att bedöma hur vettiga dem är. Eftersom varken ämnet eller självvärderingsmetoden är allmänt känd, åtminstone inte i detalj, var det svårt för de intervjuade att bedöma dess lämplighet för den finska kontexten. Å andra sidan ansågs kriterierna ha ett värde i att de väcker debatt och kan bidra till att det hittas nyttiga sätt att diskutera jämställdheten mellan könen i riksdagsarbetet ur ett praktiskt perspektiv.

MuotoMan kan anse att styrkan hos självvärderingsverktygen ligger i att man får ett mångsidigare perspektiv, fokuserar på könade praxis och i deras omfattande institutionella approach där man beaktar möjligheten att påverka förverkligandet av jämställdheten i ledamotsuppdraget på olika

²⁸ <http://eige.europa.eu/news-and-events/news/your-parliament-doing-enough-advance-gender-equality>

²⁹ <https://www.ipu.org/resources/publications/reports/2018-03/women-in-parliament-in-2017-year-in-review>

³⁰ <https://www.ipu.org/resources/publications/handbooks/2016-11/evaluating-gender-sensitivity-parliaments-self-assessment-toolkit>; <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gender-sensitive-parliaments>

³¹ <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gender-sensitive-parliaments/how-use-tool>

³² Childs, Sarah (2016): *The Good Parliament*. Tech.rep. Bristol, UK: University of Bristol

Report. <https://www.bristol.ac.uk/media-library/sites/news/2016/july/20%20Jul%20Prof%20Sarah%20Childs%20The%20Good%20Parliament%20report.pdf>.

nivåer. Childs bedömning av jämställdhetsläget i Westminster är ett exempel på hur ett genusmedvetet perspektiv kan tillämpas som en del av ett mer omfattande förslag till att förnya praxis som har en intersektionell³³ approach på jämställdhetsforskning. Fördelen med denna approach är att man kan identifiera subtila skillnader inom generaliserande grupperingar såsom "kvinnliga ledamöter" och "manliga ledamöter", varvid man får mer analytiska och detaljerade uppgifter om villkoren för ledamotsuppgifterna än vid användningen av grövre indelningar. Idén om genusmedvetna parlament fungerar dock också som en självständig approach vid behandlingen av jämställdheten mellan könen, och den kan också tillämpas på parlament som rankats högt i jämställdhetsmätningar.

Observationer

Andelen kvinnliga riksdagsledamöter överskred 40 procent år 2007³⁴. Ur denna synvinkel ligger kvinnornas politiska representation i Finland på en bra nivå globalt sett. Mångsidigare information om förverkligandet av jämställdheten mellan könen³⁵ får man dock genom att analysera den politiska representationen ur olika synvinklar³⁶. Ett etablerat forskningsområde i den internationella statsvetenskapliga forskningen är en diskussion där man tar fasta på följderna av och innehållet i representationen vid sidan om den kvantitativa representationen. Viktiga frågor i dessa undersökningar är t.ex.: varför behövs det kvinnor på de politiska arenorna, vem är de som representerar kvinnor samt vilka människor och hurdana bakgrunder representerar de invalda parlamentarikerna. Dessutom tar man fasta på bland annat hur frågor som i synnerhet berör kvinnor behandlas i en situation där numerär balans har uppnåtts i fråga om jämställdheten mellan könen³⁷. Utifrån den här studien som genomfördes i Finlands riksdag vore det mycket viktigt att ställa dessa frågor i studier som handlar om riksdagen så att man noggrant kunde utvärdera förverkligandet av jämställdheten mellan könen. T.ex. med hjälp av dessa frågor kan situationen belysas mångsidigt och

³³ Om intersektionalitet i den akademiska debatten se t.ex. Kantola, Johanna ja Nousiainen, Kevät (2009): "Institutionalising Intersectionality in Europe: introducing the themes". *International Feminist Journal of Politics*, 11:4, 459–477; En kort beskrivning finns t.ex. på webbplatsen för Institutet för hälsa och välfärd: <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/sukupuolentutkimus/intersektionalisuus-sukupuolentutkimuksessa> eller i WoM World of Managements jämställdhetsordlista: <http://wom.fi/tasa-arvotietoa/tasa-arvosanasto/>

³⁴ <https://www.eduskunta.fi/FI/tietoeduskunnasta/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/naisten-aanioikeus-110-vuotta/Sivut/naiset-kansanedustajina.aspx>.

³⁵ Genom att lite tillämpa framställningen om tyngdpunkterna i forskarnas jämställdhetsdiskussion kan man ta fasta på även faktisk och förverkligad jämställdhet och inte bara formell eller potentiell jämställdhet. Då finns det alltså en skillnad mellan huruvida debatten handlar om individernas rättigheter och lika möjlighet eller jämställdhet i ljuset av de faktiska resultaten i fråga om representativa processer. I praktiken kan man granska exempelvis könsbalansen i förhållande till fördelningen av nyckelpositionerna eller inläggen i riksdagen (se Kantola m.m. 2012 om ändrat fokus i jämställdhetsdebatten i en juridisk och politisk diskurs).

³⁶ I den statsvetenskapliga forskningen har en mångsidig behandling av representationen etablerats som ett eget delområde. I synnerhet *The Concept of Representation* (1967) av Hanna Pitkin har visat sig vara ett viktigt verk för forskningen i området också med tanke på förverkligandet av jämställdheten mellan könen. Ur den feministiska statsvetenskapliga forskningens synvinkel har Pitkin varit användbar för demokratiforskningen men det har funnits skäl att omvärdera tyngdpunkterna i fråga om Pitkins inflytande. En allmän översikt om denna utveckling av forskningsagendan finns i Childs, Sarah & Lovenduski, Joni (2013): "Political representation". In Georgina Waylen, Karen Celis, Johanna Kantola & Lauren Weldon (Eds.): *The Oxford Handbook of Gender and Politics*. Oxford: Oxford University Press 2013. Diskussion om förhållandet mellan representation och deliberation i riksdagen och anknytande praxis finns i Pekonen, Kyösti (2011): *Puhe eduskunnassa*. Tammerfors: Vastapaino.

³⁷ Childs, Sarah & Lovenduski, Joni (2013): "Political representation". In Georgina Waylen, Karen Celis, Johanna Kantola & Lauren Weldon (Eds.): *The Oxford Handbook of Gender and Politics*. Oxford: Oxford University Press 2013, 485–514.

ur flera perspektiv på jämställdheten. Då kan eventuella åtgärdsplaner som berör jämställdhetsarbetet riktas in på de problempunkter där man bäst kan ta itu med saken.

Med hjälp av den beskrivna forskningen och flera forskningsgrenar som lämnats utanför denna beskrivning kan man allt bättre förstå inverkan av könet och jämställdheten mellan könen på agendan för den parlamentariska politiken, verksamhetskulturen och innehållet i lagstiftningen. Ur könsperspektivet kan en mångsidig forskning i t.ex. talsituationer och deras dynamik effektivt belysa sambandet mellan könsroller och politik³⁸. Här spelar parlamenten en viktig roll som politiska arenor³⁹ med gemensamma procedurer och praxis för alla ledamöter⁴⁰. Då fokuserar man inte så mycket på ledamöternas bakgrund eller förhållandet mellan ledamöterna och de väljare som de representerar utan mer på ledamöternas verksamhet inom det representativa systemet och på dess villkor. Enligt denna logik börjar t.ex. senioritet samlas från och med en ledamöts första period och den fortsätter att samlas i enlighet med villkor som är lika för alla ledamöter, oberoende av t.ex. kön. Trots detta hamnar man i regel också i riksdagen i en situation där de manliga ledamöterna är överrepresenterade på de politiska nyckelposterna. Förklaringar till detta kan man leta efter från flera håll men det vore bra att åtminstone ta reda på om könet spelar en roll här. Utifrån det samlade materialet verkar det vara så att en djupare analys av könade mönster i fråga om senioritetsprincipen betydligt skulle öka kunskaperna om hur könet syns och påverkar i ledamotsuppdraget. Man ska inte underskatta betydelsen av den parlamentariska åldern och erfarenheten eftersom de utgör en viktig del av det parlamentariska arbetet och i princip kan eftersträvas av alla. Det handlar mer om att det behövs en kritisk analys av situationer där senioritetsprincipen leder till en betydande snedvridning av könsfördelningen. Likaså behöver man analysera situationer där man genom att inte följa senioritetsprincipen kunde ge en till parlamentarisk ålder yngre ledamot en chans att öka sin senioritet eller utmana de rådande könsstrukturerna t.ex. i utskotten.

Källor på webben

Verkkolähteet

<https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/naisten-aanioikeus-110-vuotta/Sivut/default.aspx;>

<https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/naisten-aanioikeus-110-vuotta/Sivut/naiset-kansanedustajina.aspx>

³⁸ Strategier i fråga om t.ex. oparlamentariskt språkbruk i Sverige och Storbritannien diskuteras i: Ilie, Cornelia (2013):

“Gendering confrontational rhetoric: discursive disorder in the British and Swedish parliaments”, *Democratization*, 20:3, 501–521, DOI:10.1080/13510347.2013.786547; 10.1080/13510347.2013.786547

³⁹ Forskning i parlamentarism och parlamentarisk politik är delvis en egen gren där man t.ex. analyserar procedurernas betydelse, parlamentariska debatter och parlamentens historia ofta ur ett komparativt perspektiv. Se t.ex. Palonen, Kari (2018): *Parliamentary Thinking. Procedure, rhetoric and time*. Palgrave Macmillan: London; Ihalainen, Pasi & Palonen, Kari (2009): *Parliamentary sources in the comparative study of conceptual history: methodological aspects and illustrations of a research proposal*. *Parliaments, Estates & Representation*, 29, 17–34. Pekonen, Onni (2014): *Debating "the ABCs of parliamentary life": the learning of parliamentary rules and practices in the late nineteenth-century Finnish Diet and the early Eduskunta*. Jyväskylä: Jyväskylä universitet. Doktorsavhandling. 978-951-39-5843-

⁴⁰ Beetham, David (2006): *Parliament and democracy in the 21st century. A guide to good practice*. IPU 2006, http://archive.ipu.org/PDF/publications/democracy_en.pdf

<https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/naisten-aanioikeus-110-vuotta/Sivut/kirjallisuus-ja-verkkolahteet.aspx>

<http://eige.europa.eu/about-eige>

<http://eige.europa.eu/news-and-events/news/your-parliament-doing-enough-advance-gender-equality>

<http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gender-sensitive-parliaments/how-use-tool>

<https://www.ipu.org/resources/publications/handbooks/2016-11/evaluating-gender-sensitivity-parliaments-self-assessment-toolkit>; <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gender-sensitive-parliaments>

Interparlamentariska unionen. www.ipu.org

<http://archive.ipu.org/wmn-e/media.htm>

<https://www.ipu.org/resources/publications/reports/2016-07/gender-sensitive-parliaments>

Statistikcentralen: *Bakgrundsanalys av kandidaterna och de invalda i riksdagsvalet 2015*

www.stat.fi/til/evaa/2015/evaa_2015-04-30_kat_001_sv.html

Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män. <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1986/19860609>

Webbplatsen för Institutet för hälsa och välfärd: <https://thl.fi/sv/web/jamstalldhet>

<http://wom.fi/tasa-arvotietoa/tasa-arvosanasto/>

<http://www.riksdagen.se/globalassets/01-aktuellt/201718/handlingsprogrammet-for-jamstalldhet-a5-juni-2018-v2.pdf>

Studier och rapporter

Beetham, David (2006): *Parliament and democracy in the 21st century. A guide to good practice*. IPU 2006, http://archive.ipu.org/PDF/publications/democracy_en.pdf

Childs, Sarah (2016): *The Good Parliament*. Tech.rep. Bristol, UK: University of Bristol

Report. [https://www.bristol.ac.uk/media-](https://www.bristol.ac.uk/media-library/sites/news/2016/july/20%20Jul%20Prof%20Sarah%20Childs%20The%20Good%20Parliament%20report.pdf)

[library/sites/news/2016/july/20%20Jul%20Prof%20Sarah%20Childs%20The%20Good%20Parliament%20report.pdf](https://www.bristol.ac.uk/media-library/sites/news/2016/july/20%20Jul%20Prof%20Sarah%20Childs%20The%20Good%20Parliament%20report.pdf)

Childs, Sarah & Lovenduski, Joni (2013): "Political representation". In Georgina Waylen, Karen Celis, Johanna Kantola & Lauren Weldon (Eds.): *The Oxford Handbook of Gender and Politics*. Oxford: Oxford University Press 2013

Elomäki, Anna (2014): *Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen valtionhallinnossa 2000-2014. Arvioiva selvitys:*

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70327/URN_ISBN_978-952-00-3542-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Elomäki, Anna (2018): *Sukupuolittietoinen budjetointi –muiden maiden hyvät käytännöt:*

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160804/22-2018-Sukupuolittietoinen%20budjetointi.pdf>.

Publikationsserien för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet, en rapport som publicerades i april 2018

Erikson, Josefina (2017): Riksdagsledamöters erfarenheter och upplevelser av jämställdheten i riksdagen- en intervjustudie.

Rapport till riksdagens arbetsgrupp för jämställdhet,10.13140/RG.2.2.22520.44809. Erikson, Josefina & Josefsson, Cecilia

(2016): Gender equality in the Swedish parliament - Jämställdheten i riksdagen - en enkätstudie,

10.13140/RG.2.2.30048.4864

Erikson, Josefina & Josefsson, Cecilia (2018): The legislature as a gendered workplace: Exploring members of parliament's experiences of working in the Swedish parliament, *International Political Science Review* January 2018.

<https://doi.org/10.1177/0192512117735952>

Holli, Anne Maria (1990): "Why the State? Reflections on the politics of the Finnish equality movement Association 9", teoksessa Keränen, Marja (toim.): *Finnish "Undemocracy". Essays on gender and politics*. Helsinki: The Finnish Political Science Association

Holli, Anne Maria (2014): "Sukupuoli, valta ja työnjako valiokunnissa", i verket Raunio Tapio och Matti Wiberg (red.): Eduskunta – kansanvaltaa puolueiden ja hallituksen ehdoilla, Gaudeamus Helsinki University Press 2014.

Holli, Anne Maria & Saari, Milja (2009): Sukupuoli eduskunnan asiantuntijakuulemisissa. Delegationen för jämlikhetsärenden. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-2792-6>.

Hyssälä, Liisa & Backman, Jouni (2018): Kansanvallan peruskorjaus. Kaikki voimavarat käyttöön (Sitra). <https://media.sitra.fi/2018/02/02133038/kansanvallanperuskorjaus.pdf>

Ihalainen, Pasi., & Palonen, Kari. (2009): Parliamentary sources in the comparative study of conceptual history: methodological aspects and illustrations of a research proposal. *Parliaments, Estates & Representation*, 29, 17–34. .

Ilie, Cornelia (2013): "Gendering confrontational rhetoric: discursive disorder in the British and Swedish parliaments", *Democratization*, 20:3, 501–521, DOI:10.1080/13510347.2013.786547;

Interparlamentariska unionen (2011): Gender Sensitive Parliaments: A Global Review. Geneve: IPU

<http://archive.ipu.org/iss-e/women.htm>; <https://www.ipu.org/resources/publications/reports/2018-03/women-in-parliament-in-2017-year-in-review>;

<https://www.ipu.org/resources/publications/reports/2016-10/sexism-harassment-and-violence-against-women-parliamentarians>

Kantola, Johanna (2006): *Feminists Theorize the State*. Palgrave Macmillan: London.

Kantola, Johanna ja Nousiainen, Kevät (2009): "Institutionalising Intersectionality in Europe: introducing the themes". *International Feminist Journal of Politics*, 11:4, 459-477

Kantola, Johanna, Nousiainen Kevät & Saari Milja (2012): Inledningen i verket Kantola, Johanna, Nousiainen, Kevät & Saari, Milja (red.). (2012): *Tasa-arvo toisin nähtynä. Oikeuden ja politiikan näkökulmia tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen*. Helsingfors: Gaudeamus, s. 7–30.

Kuusipalo, Jaana (1989): "Naisena politiikan huippupaikoille?" *Sosiologia* 26:2, s. 89- 103

Kuusipalo, Jaana (1999): "Suomalaiset naiset politiikassa". I verket *Suomalainen nainen*, s. 55–78. Kustannusosakeyhtiö Otava: Helsingfors

Kuusipalo, Jaana: (2006): "Nainen poliittikona ja poliitikko naisena: Poliitiikan sukupuolittuminen Suomessa." I verket Moring, Anna (red.): *Sukupuolen politiikka: Naisten äänioikeuden 100 vuotta Suomessa*, s. 27–34. Helsingfors: Kustannusyhtiö Otava

Kuusipalo, Jaana (2011): *Sukupuolittunut poliittinen edustus Suomessa*. Tampere: Tampere University Press. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8454-4>

Lähtenmäki, Maria (2006): "Naiset tasa-arvoisemman yhteiskunnan puolesta 1907-2003.". Teoksessa Sulkunen, Irma, Lähtenmäki, Maria, Korppi-Tommola, Aura (2006): *Naiset eduskunnassa*. Helsingfors: Edita. s. 84-208.

Niemi, Mari K.: *Kaksi tietä huipulle. Media ja puoluejohtajuus Suomessa – naisten noususta populismin aaltoon*. Doktorsavhandling. Turun yliopiston julkaisuja. 2014

Palonen, Kari (2018): *Parliamentary Thinking. Procedure, rhetoric and time*. Palgrave Macmillan: London

Pekonen, Onni (2014): *Debating "the ABCs of parliamentary life" : the learning of parliamentary rules and practices in the late nineteenth-century Finnish Diet and the early Eduskunta*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Doktorsavhandling. 978-951-39-5843-

Pekonen, Kyösti (2011): *Puhe eduskunnassa*. Tammerfors: Vastapaino.

Saari, Milja: "Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen tasa-arvopolitiikan strategiana", i verket Kantola, Johanna, Nousiainen, Kevät & Saari, Milja (red.) (2012): *Tasa-arvo toisin nähtynä. Oikeuden ja politiikan näkökulmia tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen*. Helsingfors: Gaudeamus

Saresma, Tuija, Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (red.) (2017): *Käsikirja sukupuoleen*. Tammerfors: Vastapaino. Sulkunen, Irma, Lähtenmäki, Maria, Korppi-Tommola, Aura (2006): *Naiset eduskunnassa*. Helsingfors: Edita.

Ås, Berit (1978): Hersketeknikker". Kjerringråd (3), 17-21.; Ås, Berit (2004): The five master suppression techniques.

Women in White: The European Outlook. Stockholm: Stockholm City Council, 79–83.